

**UCHWAŁA NR LII/199/18
RADY MIEJSKIEJ W STAWISKACH**

z dnia 19 marca 2018 r.

w sprawie zmiany Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.) Rada Miejska w Stawiskach uchwala, co następuje:

§ 1. Zmianie ulega załącznik do uchwały Nr XLIV/157/17 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 22 sierpnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023, który otrzymuje brzmienie, jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Stawisk.

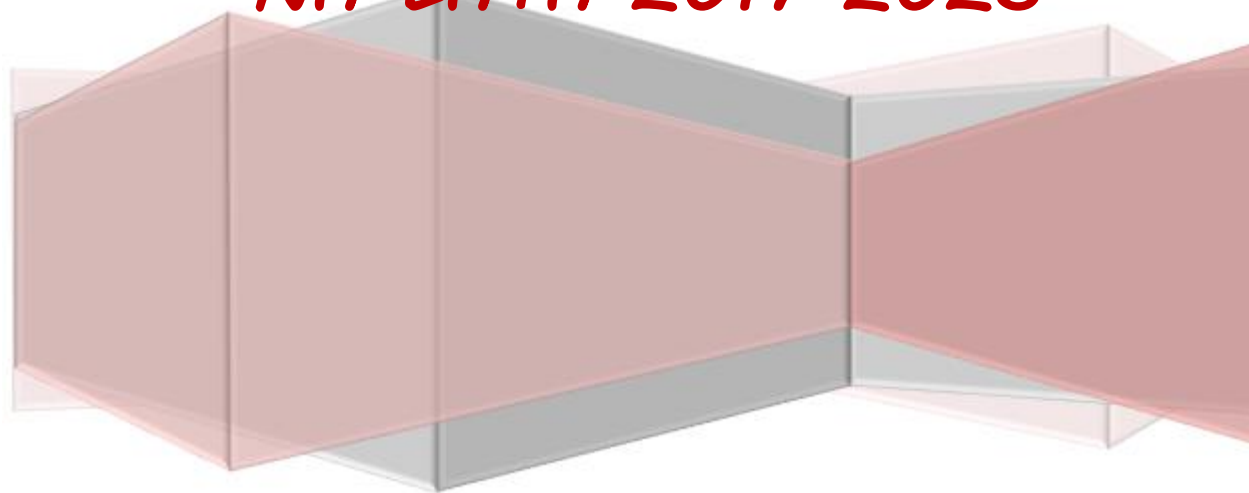
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Józef Zalewski

Załącznik do uchwały Nr LII/199/18
Rady Miejskiej w Stawiskach
z dnia 19 marca 2018 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017-2023

Stawiski, marzec 2018 roku

Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Spis treści

Rozdział I. Wprowadzenie	3
Rozdział II. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji	6
Rozdział III. Diagnoza obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji i opis ludności	14
Rozdział IV. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	65
Rozdział V. Cele rewitalizacji, kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk oraz opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	67
Rozdział VI. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	73
Rozdział VII. Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	82
Rozdział VIII. System wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji.....	90
Rozdział IX. Ramy finansowe i czasowe realizacji Programu	93
Spis ilustracji.....	99

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Rozdział I. Wprowadzenie

Niniejszy rozdział opisuje wprowadzenie do Lokalnego Programu Rewitalizacji wyjaśniając pojęcie rewitalizacji, obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, pokazując poszczególne etapy formalne pracy nad Programem. W rozdziale znajduje się syntetyczna informacja o zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych. Rozdział ma cel streszczenia zarządczego i pokazuje również kluczowe rozstrzygnięcia w ramach programu. W rozdziale znajduje się również informacja o przeprowadzeniu analizy jej zapisów pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do oceny oddziaływania na środowisko i jej wynikach oraz wynik uzgodnień w sprawie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku obowiązku jej przeprowadzenia.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stawiski lata 2017-2023 (zwany dalej „Programem”, „programem rewitalizacji”) stanowi wieloletni program działań o charakterze gospodarczym lub społecznym, dotyczący gospodarki przestrzennej i urządzeń technicznych, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez Gminę. Podstawą przyjęcia Programu był art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, od 1 stycznia 2024 r. jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie gminny program rewitalizacji przyjęty uchwałą gminy zgodnie z wymogami wskazanymi w ustawie o rewitalizacji. Z uwagi na przygotowanie Programu na podstawie *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.* przyjęto okres obowiązywania Programu na lata 2017-2023. W celu opracowania diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wyznaczenia na tej podstawie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, opracowania map zawierających wskazanie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji udzielono zamówienia firmie STREFAPLUS Michał Marciniak z Warszawy.

Program został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Stawiskach nr XLIV/157/17 z dnia 22 sierpnia 2017r. Następnie przekazany został do oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w celu wpisania do rejestru programów województwa. W wyniku oceny UM WP wskazał uwagi do programu, których wprowadzenie wymagało aktualizacji programu i ponownego przyjęcia przez Radę Miejską w Stawiskach.

Operatorem rewitalizacji jest Gmina Stawiski, a w jej imieniu: jednostką koordynującą proces rewitalizacji na terenie gminy, w tym przygotowanie i wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji, jest Urząd Miejski w Stawiskach. Operator jest w stanie dotrzeć do partnerów procesu rewitalizacji i posiada realne możliwości wpływania na sytuację na obszarze zdegradowanym, w tym zwłaszcza prawo głosu we wszystkich sprawach tego obszaru dotyczących. Jednocześnie koordynuje przygotowanie i opiniowanie projektów uchwał Rady Miejskiej i zarządzeń Burmistrza Stawisk odnoszących się do obszaru rewitalizowanego.

Gmina prowadziła działania z pomocą ekspertów zewnętrznych w formule partycypacyjno-eksperckiej. Na potrzeby pracy nad Programem zarządzeniem nr 5.2017 Burmistrza Stawisk z dnia 23 stycznia 2017 r. powołany został Zespół ds. rewitalizacji, którego zadaniem było gromadzenie i analizowanie danych i informacji związanych z zakresem ich działania oraz przedstawienie propozycji projektów do realizacji i obszaru rewitalizacji. Metodologia pracy nad programem rewitalizacji obejmowała m.in. analizę *desk research*, analizę statystyczną wskaźników dla uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych gminy, wywiady kwestionariuszowe CATI z mieszkańcami oraz warsztaty rewitalizacyjne. Doświadczenia z prac terenowych i badań obejmujących również interesariuszy rewitalizacji pozwoliły na sformułowanie propozycji systemu wdrażania i monitorowania Programu z uwzględnieniem mechanizmów włączenia interesariuszy na etapie realizacji Programu.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gmina podzielona została na jednostki urbanistyczne obejmujące obszar ulic w mieście i sołectw na terenie wiejskim. Podział ten podyktowany był podziałem administracyjnym gminy i zapisami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*. Dla każdej z tak wyznaczonych jednostek przypisano wartości wskaźników obrazujących natężenie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Uwzględniając wyniki badań terenowych i jakościowych z mieszkańcami gminy i interesariuszami rewitalizacji wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Diagnoza społeczno-gospodarcza pozwoliła na identyfikację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany zamieszkały wytyczny jest ulicami Długa, Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka, Szosowa, Wojciecha Kossaka oraz w terenie wiejskim Budziski, Chmielewo, Dzierzbia, Hipolitowo, Mieszolki, Wysokie Duże oraz Zabiele. Obszar zdegradowany zamieszkały jest przez 1301 mieszkańców, co stanowi 20,55%. Powierzchnia obszaru zdegradowanego to 75,80 ha, co stanowi 0,46% powierzchni gminy (16 600 ha). Na posiedzeniu Zespołu ds. rewitalizacji dokonano analizy wyników badań społecznych i potencjału obszaru rewitalizacji wskazując konieczność wprowadzenia do obszaru szczególnie niezamieszkałych terenów Gminy, które generują największe problemy również w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Obszar rewitalizacji Centrum obejmuje obszar wytyczony między ulicami Długa, Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka, Szosowa, Wojciecha Kossaka. Z uwagi na konieczność ograniczenia obszaru w jedną całość obejmującą obszar wyznaczony po ulicach „problemowych” konieczne było dodanie do obszaru rewitalizacji ulic scalających obszar w jedną całość, ulicy Zjazd oraz ulicy Wiejskiej, które nie są ulicami ze zidentyfikowanym natężeniem problemów społeczno-gospodarczych. Tak wyznaczony obszar rewitalizacji Centrum Stawisk zamieszkuje 951 mieszkańców, co stanowi 15% ogółu mieszkańców Gminy Stawiski; powierzchnia obszaru rewitalizacji to 20 ha, co stanowi 0,15% powierzchni gminy.

Celem głównym programu rewitalizacji będzie niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznych w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców skutecznie przeciwdziałając marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Cel główny realizowany będzie przez dwa cele szczegółowe: 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców, oraz 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców.

W ramach działań rewitalizacyjnych zidentyfikowano liczne projekty rewitalizacyjne na kwotę blisko 8 mln zł w latach 2017-2023. Ze względu na silne powiązanie proponowanych działań rewitalizacyjnych z możliwością ubiegania się o finansowanie ze środków unijnych, szczególny nacisk położony został na inwestycje planowane do realizacji w perspektywie finansowej 2014-2020. Program ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz innych publicznych) łącząc aspekty społeczne oraz ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe lub kulturowe związane zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem, stosownie do lokalnych uwarunkowań. Głównym źródłem finansowania działań rewitalizacyjnych będą środki dostępne w ramach RPO WP 2014-2020, Działanie 8.6 EFRR, Rewitalizacja małej skali, Działania 8.6 EFRR, Infrastruktura społeczna oraz środki dostępne w ramach PROW 2014-2020 przeznaczone na infrastrukturę wiejską i operacje dotyczące zachowania dziedzictwa lokalnego.

Program nie spełnia przesłanek określonych w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, a co za tym idzie nie jest dokumentem wymagającym przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Gmina dokonała uzgodnienia braku konieczności przeprowadzenia oceny

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku.

Przygotowanie Programu zrealizowane zostało w ramach projektu pn. „Potencjał miejsca potencjałem ludzi – rewitalizacja obszarów zdegradowanych w Stawiskach”. Dotacja współfinansowana była w 85% ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 w ramach projektu pn.: Wsparcie dla programów rewitalizacji gmin w ramach perspektywy finansowej 2017-2020 oraz w 10% z budżetu państwa.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Rozdział II. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji

Niniejszy rozdział opisuje mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji i konsultacje społeczne. W rozdziale opisane są działania realizowane zarówno na etapie programowania programu rewitalizacji oraz planowane do realizacji na etapie wdrożenia programu rewitalizacji

W ramach pracy nad Programem wykorzystano wiele narzędzi partycypacyjnych oraz metod gromadzenia i analizy danych od mieszkańców i grup docelowych projektów rewitalizacyjnych. Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji gminy jako fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Badania kwestionariuszowe z mieszkańcami CATI (Computer Assisted Telephone Interview, czyli wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny).

Wywiady z mieszkańcami przeprowadzono metodą CATI (skrót z j. ang. *Paper & Pen Personal Interview*). Odpowiedzi na kartę wywiadu nanoszone były przez ankietera po uprzednim odczytaniu pytań i udzieleniu odpowiedzi przez respondentów. Badanie przeprowadzone zostało w maju 2017 roku **na próbie 200 mieszkańców**.

Posiedzenia Zespołu ds. rewitalizacji i szkolenia dla członków zespołu

Na potrzeby opracowania Programu zarządzeniem nr 5.2017 Burmistrza Stawisk z dnia 23 stycznia 2017 r. powołany został Zespół ds. rewitalizacji. Zorganizowano siedem spotkań zespołu. **Spotkania Zespołu ds. rewitalizacji stanowiły podstawową metodę pracy nad programem rewitalizacji oraz szkolenia zespołu.** Spotkania zespołu prowadzili eksperci delegowani przez firmę STREFAPLUS. Szkolenia dotyczyły m.in. zasad prowadzenia partycypacyjnej diagnozy, możliwości finansowania projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych i montażu finansowego oraz zasad monitorowania i aktualizacji programów strategicznych na poziomie gminy i jednostek samorządowych.

Warsztaty rewitalizacyjne

W ramach pracy nad Programem zostały przeprowadzone warsztaty rewitalizacyjne, które odbyły się w dniach 6 i 7 kwietnia 2017 roku w Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Stawiskach, ul. Polowa 26; w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Stawiskach, ul. Krótka 4 oraz w Urzędzie Miejskim w Stawiskach, Plac Wolności 13/15. Spotkania prowadzone były przez ekspertów ds. konsultacji społecznych. Dodatkowo odbyły się również spacerowe badania. W trakcie warsztatów z mieszkańcami wykorzystano różnorodne i efektywne metody pracy tj. mini wykłady na temat procesu rewitalizacji, ćwiczenia, dyskusje, prace w grupach zadaniowych, burze mózgów, mapy myślowe. Warsztaty miały na celu przedstawienie mieszkańcom koncepcji realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Pierwszy z warsztatów został przeprowadzony z uczniami II i III klasy Gimnazjum i obejmował analizę obszarów związanych z problemami, zasobami a także propozycjami działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Stawiski. 140 uczniów pracowało w 14 grupach, które to zwróciły uwagę na liczne problemy tj. **mało miejsc spotkań dla młodzieży, bezrobocie, akty wandalizmu, nieobyczajne zachowanie ludzi młodych, słaba oferta GOKiS oraz**

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

zanieczyszczony zalew. Pośród propozycji działań rewitalizacyjnych pojawiała się modernizacja boiska, oczyszczenie zalewu czy też remont parku w Stawiskach.

Zdjęcie 1 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Stawiskach

Źródło: Opracowanie własne

Młodzież uczestnicząca w warsztacie rewitalizacyjnym sformułowała swoje oczekiwania w postaci wiersza:

POMYSŁY NA DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE:

„CZAS NA POWAGĘ I REFLEKSJĘ
BO MAMY TERAZ WOLNĄ LEKCJĘ.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

CHOCIAZ POMYSŁÓW DUZO NIE MAMY
TO SIĘ ŁATWO NIE PODDAMY
NA PIERWSZY OGIEŃ IDZIE KULTURA
POTRZEBNY JEJ ROZWÓJ TO NIE JEST BZDURA
MODERNIZACJA PARKU JEST OCZYWISTA
TAM JEST POTRZEBNA ŁAWA CZYSTA.
ŁAWKI NAD ZALEWEM POSTAWIC BY SIĘ PRZYDAŁO
BO TAM MIEJSCA DO SIEDZENIA JEST BARDZO MAŁO.
TERAZ KONCZYMY NASZĄ MISJĘ
I WIERZYMY, ŻE SPEŁNICIE PODPUNKTY WSZYSTKIE”
Autorami są chłopaki z III a.:-)

W kolejnym warsztacie w dniu 6 kwietnia 2017 r. w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Stawiskach udział wzięli mieszkańcy Stawisk oraz miejscowości wiejskich, przedstawiciele Zarządu Miasta Stawiski, radni a także Burmistrz i Sekretarz Gminy Stawiski. Problemy zgłaszane przez uczestników warsztatów odnosiły się głównie do sfery przestrzenno-funkcjonalnej programu. Rezultatem pracy warsztatowej było zaznaczenie na mapach miejsc problemowych w kontekście definicji obszarów zdegradowanych oraz odpowiedzi na pytania, które pomogły w opisie kluczowych problemów w diagnozie Gminy. W trakcie dyskusji poruszano kwestie ujęte w tabeli poniżej.

PROBLEMY	ZASOBY	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ
brak miejsca do spotkań rekreacyjnych dla mieszkańców- zdewastowany Park -bezrobocie -brak oferty dla młodzieży ponadgimnazjalnej -zły stan dróg -starzejące się społeczeństwo -brak zakładów pracy -niszczące budynki -samotność osób starszych -zauważalny alkoholizm szczególnie w centrum Miasta -niskie zaangażowanie mieszkańców w życie miasta skutkujące ograniczoną możliwością wydatkowania środków w ramach funduszu sołeckiego -wandalizm i niszczenie placów zabaw -spalanie śmieci w piecach -dzikie wysypiska śmieci (Hipolitowo)	-GOK -organizacje pozarządowe(10) -KGW, OSP -świetlice wiejskie -centrum podworskie Kisielnickich -historia Wojciecha Kossaka- ślub -zespół pocztowy- zabytkowy -ZHP- reaktywuje się -zalew przy obwodnicy -Sokolicha- dawny młyn -uroczysko Dzieźba	- modernizacja PARKU np. budowa szachownicy, ławeczki Rubinstejna (mistrz świata w szachach, pochodził ze Stawisk) -modernizacja zalewu- miejsce spotkań mieszkańców -odnowienie przystanku autobusowego na placu w centrum miasta

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Zdjęcie 2 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Stawiskach

Źródło: Opracowanie własne

Kolejne spotkanie z mieszkańcami odbyło się w dniu 7 kwietnia 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Stawiskach. W spotkaniu wzięli udział mieszkańcy, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Stawiskach, przedstawiciele JST i jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, tj. Koło Seniorów w Stawiskach, Koło Gospodyń Wiejskich z Gminy Stawiski oraz LGD Kraina Mlekiem Płynąca. Podczas spotkania wypracowano kwestie związane z problemami, zasobami a także określono propozycje działań rewitalizacyjnych. Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces współdecydowania o wyborze najważniejszych zadań i projektów, które będą w jak największym stopniu odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie i wpływać na poprawę sytuacji na obszarach uznanych za wymagające rewitalizacji.

PROBLEMY	ZASOBY	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ
<ul style="list-style-type: none">- brak miejsca do spotkań- zniszczony Park w centrum miasta-bezrobocie-alkoholizm-starzejące się społeczeństwo-niska aktywność ludzi starszych-wandalizm-niewystarczająca oferta GOK-migracja ludzi młodych-dzikie wysypiska śmieci-przemoc, agresja-bezpieńskie psy, problem z odchodami-brak koszy na psie nieczystości-mały, niski udział mieszkańców w życiu społecznym	<ul style="list-style-type: none">-Parki- mogący stanowić wizytówkę miasta-zalew-podworski Park Kisielnickich-historia-ślub Wojciecha Kossaka, miejsce urodzenia Rubinsteina- mistrza świata w szachach-Płaszczatka- dawna wieś żydowska-instytucje JST-OSP, KGW-szkoły-światlice wiejskie	<ul style="list-style-type: none">-ścieżka rowerowa: TRASA- punkty. Atrakcja turystyczna, organizacja zielonych szkół , rozwój turystyki, spędzanie czasu wolnego.1) park w Stawiskach2) zespół poklasztorny (ul. Łomżyńska)3) zespół pocztowy (ul. Łomżyńska)4) cmentarz żydowski "kirkut"5) stary cmentarz6) Płaszczatka7) Zalew8) Poryte (m.in. grób Simony Kossak, kościół w Porytem)9) stary cmentarz Parafii Poryte (na trasie Poryte-Dzierzbia)10) Dzierzbia (m.in. staw, budynki byłego majątku Lasockich)11) rezerwat "Uroczysko Dzierzbia"

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

		12) Sokolicha 13) Park Podworski w Stawiskach -modernizacja PARKU- odnowienie pomnika, ścieżki parkowe, oświetlenie, ławeczki, drążki wokół Parku jako element ogrodzenia -modernizacja zalewu-teren ok 14 h, plaża, ławeczki, miejsce do spędzania czasu wolnego.
--	--	---

Zdjęcie 3 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Urzędzie Miejskim w Stawiskach

Źródło: Opracowanie własne

Podczas wszystkich warsztatów głównym problemem dla mieszkańców miejscowości był zaniedbany park miejski, aktualnie zdewastowany i wymagający remontu i modernizacji. Park stanowi wizytówkę miasta i jest bardzo ważnym miejscem dla społeczności lokalnej. Miejsce to może pozytywnie wpłynąć na mieszkańców, którzy poprzez wspólne spędzanie wolnego czasu poczuć odpowiedzialność za swoją miejscowość, co może przełożyć się na zminimalizowanie kwestii związanych z zaśmiecaniem gminy, czy nawet wandalizmem, który to aktualnie stanowi problem. Brak zadbanej przestrzeni powoduje negatywne zachowania, które bezpośrednio przekładają się na zachowania nieakceptowane społecznie. Gmina wymaga także wzmocnienia turystycznego, poszerzenia oferty turystycznej, czy gastronomicznej dlatego ścieżka rowerowa wskazana przez mieszkańców stanowić może podłoże do podejmowania działań w tych obszarach. Oprócz środków pozyskiwanych z LGD Kraina Mlekiem Płynąca w ramach PROW 2014-2020 i RPO WP 2014-2020 działania powinny być wspierane poprzez OPS – np. w ramach działań Programu Aktywności Lokalnej, projektów systemowych MRPiPS czy Programu Senior +, GOKiS fundusze w ramach narodowego Centrum Kultury- DK+ , Bardzo Młoda Kultura i fundusz sołecki.

Konsultacje z mieszkańcami

Projekt programu został poddany konsultacjom z mieszkańcami. W dniu 7 sierpnia 2017 r. w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Stawiskach (ul. Krótka 4) odbyła się konferencja podsumowująca prace nad projektem programu. W spotkaniu udział wzięło blisko 40 osób, mieszkańcy Gminy oraz specjalnie zaproszeni przedstawiciele

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

mieszkańców z terenu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, radni gminy i pracownicy jednostek gminnych odpowiedzialnych za realizację zaplanowanych w programie działań rewitalizacyjnych. W spotkaniu uczestniczyli również przedstawiciele NGO's działających na terenie Gminy: Stowarzyszenie Integracyjno-Sportowe w Stawiskach, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Stawiskach, Gminny Klub Sportowy w Stawiskach, Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Stawiski.

Podczas spotkania zwrócono uwagę na zasadność uwzględnienia w projekcie rewitalizacji parku również miejsc parkingowych, których brakuje w okolicy szczególnie podczas niedzielnych mszy i imprez organizowanych na tym terenie. Urzędnicy UM w Stawiskach wskazali, że możliwość rozszerzenia projektu planowanej rewitalizacji parku o miejsca parkingowe będzie trudna do realizacji z uwagi na brak prawa do dysponowania terenem, który obecnie znajduje się we władaniu Starostwa Powiatowego w Kolnie.

Zdjęcie 4 Uczestnicy konferencji podsumowującej prace nad programem rewitalizacji, 7 sierpnia 2017 r.

Źródło: Urząd Miejski w Stawiskach

Działania informacyjne i promocyjne

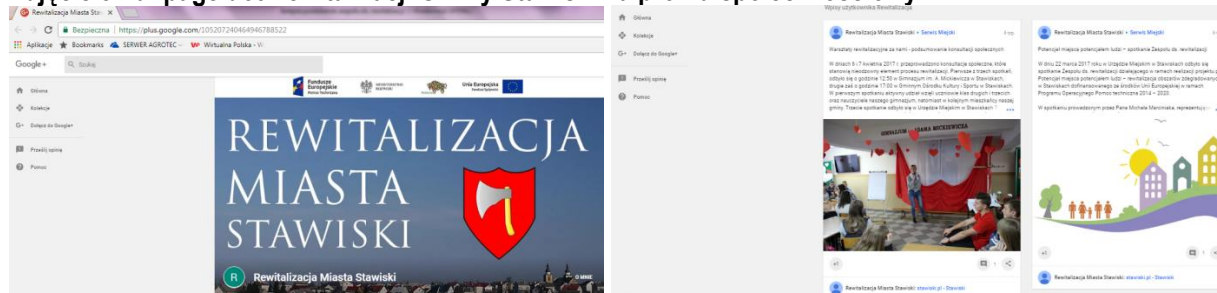
Na potrzeby projektu utworzona została **strona interentowa**, która zawiera wszelkie informacje w tym aktualności dot. działań rewitalizacyjnych, na portalach regionalnych zamieszczone były bannery reklamowe. Przygotowano również **plakaty informacyjne**. Na plakatach informacyjnych zostały umieszczone informacje o realizacji projektu ze środków unijnych i daty najważniejszych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Na stronie internetowej gminy zamieszczano aktualne informacje o realizowanych działaniach w ramach pracy nad LPR. W ramach prowadzonych działań informacyjnych i promocyjnych informowano o źródle finansowania prac nad programem rewitalizacji, który został dofinansowany z Funduszy Europejskich. Zgodnie z wytycznymi Urzędu Marszałkowskiego plakaty informacyjne zawierały znaki graficzne PO PT 2014-2020. W ramach działań partycypacyjnych na etapie wdrożenia Programu Gmina zamierza wykorzystywać lokalne media publikując informacje prezentujące rezultaty działań

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

rewitalizacyjnych. Na potrzeby zbierania danych społecznych uruchomiono również funpage dedykowany rewitalizacji.

Zdjęcie 5 Funpage dot. rewitalizacji Gminy Stawiski na profilu społecznościowym

Źródło: Opracowanie własne

Środki zapewnienia partycypacyjnego udziału mieszkańców na etapie wdrożenia programu rewitalizacji

Spotkania Zespołu ds. rewitalizacji Planuje się otwarte spotkania dla interesariuszy rewitalizacji z udziałem Zespołu ds. rewitalizacji. Spotkania z udziałem mieszkańców planowane będą w okresach sprawozdawczych obejmujących prezentację rocznych Sprawozdań z realizacji Programu. Podczas spotkań planuje się aktywną dyskusję w celu umożliwienia „odbierania informacji” od mieszkańców. W celu zapewnienia żywej dyskusji i aktywności podczas spotkania planuje się rozpowszechnienie zaproszenia na otwarte spotkanie zespołu ds. rewitalizacji za pośrednictwem sołtysów i tablic informacyjnych szczególnie w terenie wiejskim. Spotkania zorganizowane w takiej formie pozwolą na odebranie informacji zwrotnej od mieszkańców w przedmiocie oceny postępów programu i możliwości modyfikacji zapisów programu na skutek wniosków od mieszkańców.

Prowadzenie badań internetowych mieszkańców gminy i mieszkańców obszaru rewitalizacji

Głównym narzędziem wymiany informacji i komunikacji z mieszkańcami i interesariuszami rewitalizacji będzie dedykowana **strona internetowa Urzędu Miejskiego w Stawiskach poświęcona rewitalizacji**. Poza standardowymi informacjami o bieżącym etapie wdrożenia programu za pośrednictwem strony internetowej prowadzone będą internetowe badania mieszkańców (badania CAWI). Planowane jest okresowe publikowanie artykułów informujących o efektach wdrożenia programu rewitalizacji w prasie lokalnej.

Organizacja okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji Planuje się partycypacyjny udział mieszkańców w ewaluacji wdrażania Programu poprzez organizację okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Celem spotkania będzie zebranie i przedyskutowanie poglądów mieszkańców i interesariuszy na temat rezultatów wdrożenia

Logo Fundusze Europejskie, Ministerstwo Rolnictwa i Rybnictwa, Urząd Miejski w Stawiskach, Unia Europejska

Projekt został zrealizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoć Techniczna 2014 - 2020

OPRACOWANIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA STAWISKI NA LATA 2017-2023

WARSZTATY REWITALIZACYJNE	
06.04.2017 12 ⁵⁰	Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Stawiskach, ul. Polowa 26
06.04.2017 17 ⁰⁰	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Stawiskach, ul. Krótka 4
07.04.2017 10 ⁰⁰	Urząd Miejski w Stawiskach Plac Wolności 13/15

www.stawiski.pl

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

programu rewitalizacji. Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej planuje się wykorzystać następujące instrumenty:

- festyny, imprezy kłokalne,
- lekcje w szkołach poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu i rewitalizacji;
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych;
- konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla mieszkańców, szczególnie młodzieży)
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów rewitalizacyjnych - dyskusja o rezultatach projektów.

Współpraca z NGO's w ramach programu współpracy Narzędziem zapewniającym współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze rewitalizacji będzie Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Program przyjmowany jest corocznie zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych zapewni dotarcie z informacją o realizacji programu do mieszkańców, ale również pozwoli na zebranie informacji w sposób ustrukturyzowany i zinstytucjonalizowany za pośrednictwem tych właśnie organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy.

Partycypacyjna ewaluacja programu Ewaluacja wykonania Programu dokonywana będzie w trakcie (ewaluacje bieżące – on-going, mid-term), ale również po jej formalnym zakończeniu (ex-post). Celami szczegółowymi planowanej ewaluacji on-going będą ocena wyników Programu (tj. produktów i rezultatów) oraz identyfikacja czynników sukcesu lub ryzyka osiągnięcia skwantyfikowanych celów; Ocena systemu zarządzania i wdrażania Programu – tzn. sprawności przepływu informacji, dokumentów, środków finansowych i realizacji zadań oraz identyfikacja barier prawnych i administracyjnych wdrażania Programu; Ocena, czy warunki zewnętrzne wdrażania Programu się zmieniły (np. aktualność Programu względem zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej, kontekstu prawnego, diagnozy potrzeb itp.) oraz czy w tym kontekście cele rewitalizacji pozostają aktualne; Ocena wpływu i użyteczności zakończonych projektów rewitalizacyjnych, tj. ocena zadań zakończonych w ewaluowanym okresie w ramach poszczególnych celów do 2023 roku. **W ramach ewaluacji zaplanowane zostaną komponenty badań terenowych i jakościowych z mieszkańcami i interesariuszami rewitalizacji**, które mają na celu pozyskanie aktualnych informacji, które będą mogły posłużyć do modyfikacji Programu w razie takiej konieczności.

Rozdział III. Diagnoza obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji i opis ludności

Niniejszy rozdział opisuje diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych oraz zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia oraz lokalne potencjały występujące na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W rozdziale znajdują się mapy poszczególnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych analizowanych w ramach pogłębionej analizy sytuacji gminy, mapy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Wprowadzenie

Poniżej zaprezentowany został opis diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Stawiski. Podstawą pracy diagnostycznej była analiza wskaźników na podstawie danych dostępnych w bazach GUS BDL oraz danych z OPS, PUP, Policji, itd. lub na podstawie opracowań istniejących w Gminie Stawiski. Dane dotyczące diagnozy pochodzące z GUS dotyczą lat 2011 – 2015. Przyjęcie danego okresu analizy jest ważne ze względu na uchwycenie tendencji pewnych zjawisk demograficznych i społecznych. Dane gminne i inne dane opracowane dla poszczególnych uwarunkowań to dane pochodzące z końca 2016 roku i początku 2017 roku, aby na ich podstawie można było wyznaczyć obszary rewitalizacji.

Wyznaczając obszar rewitalizacji dokonano obliczenia syntetycznego wskaźnika poszczególnych jednostek urbanistycznych jakim są ulice oraz sołectwa. Podział gminy na jednostki pseudo naturalne, jakimi są **ulice w terenie miejskim oraz sołectwa/miejscowości w terenie wiejskim** jest metodą powszechnie wykorzystywaną w badaniach społecznych¹. Do głównych zalet można zaliczyć możliwość jednoznacznego pomiaru cech oraz określona struktura wewnętrzna, podkreślająca całościowy charakter. Dla zapewnienia spójności analizy analizowano dane w stosunku do liczby ludności zamieszkującej przy danej ulicy. Podział badanej gminy miejskiej na ulice wzorowany jest na założeniach Modelowej rewitalizacji miast. Przedmiotem konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju było opracowanie programów rewitalizacji oraz wypracowanie modeli prowadzenia rewitalizacji na obszarach miejskich.

Dla każdego badanego wskaźnika ustalono wskaźnik syntetyczny degradacji (dana referencyjna). Ustawa o rewitalizacji oraz Wytyczne nie precyzują sposobu obliczenia tego wskaźnika (może to być np. średnia arytmetyczna lub typologia), dlatego daną referencyjną była średnia dla badanej gminy. Zgodnie z przyjętą metodologią deprywacja rozumiana była jako stan (materialny lub niematerialny) na terenie jednostki, który nie zapewnia egzystencji i funkcjonowania przyjętych w danym społeczeństwie i wskazujący odstępstwo od średniej dla badanej gminy.

Analiza wskaźników diagnostycznych została dokonana z wykorzystaniem brytyjskiej metodologii bazującej na wskaźniku wielowymiarowej degradacji społecznej, czyli metodologii wskaźnika deprawacji wielowymiarowej IMD (*ang. Index of Multiple Deprivation*)². Metodologia wskaźnika deprawacji wielowymiarowej IMD stosowana jest powszechnie w badaniach społecznych Wielkiej Brytanii³ oraz w licznych programach rewitalizacji miast i gmin w

¹ Analizy społeczno-ekonomiczne dla polskich miast najczęściej przygotowywane są w podziale na dzielnice (w tym dzielnice samorządowe), a także obwody spisowe i rejony statystyczne (np. Śleszyński 2006; Węclawowicz 2007; Szmytkowska 2008). Główną wadą podziału na dzielnice, a także inne jednostki pomocnicze niższego rzędu (w kontekście audytu miejskiego) jest to, że obejmują one bardzo różne formy użytkowania terenów. Obwody spisowe wyznaczane są w oparciu o liczbę mieszkań i mieszkańców, ale abstrahują one od jednostek funkcjonalnych i podobieństwa morfologicznego. Często np. lewa strona ulicy należy do jednego obwodu, a prawa do innego. Obejmują one obszar całego miasta, zgodnie z zasadą, że im mniejsza gęstość zaludnienia, tym większa jednostka. Pozostałe podziały miast na jednostki pseudonaturalne (rejony szkolne, obwody policyjne, straży pożarnej, pogotowia i inne) jeszcze bardziej nie odpowiadają oczekiwaniom stawianym przez audyt miejski.

² Greig, A., El-Haram, M., Horner, M. (2010) Using deprivation indices in regeneration: Does the response match the diagnosis? *Cities*, 27 (2010), ss. 476-482.

³ Zob. Polityka Odnowy Miast Brytyjskich http://www.zprie.amu.edu.pl/pliki/Wyklad_2.pdf

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

kraju w nowym okresie programowania na lata 2014-2020. Wykorzystanie wskaźnika syntetycznego na potrzeby audytu rewitalizacyjnego stosowane jest również w opracowaniach naukowych Instytutu Rozwoju Miast⁴.

Na podstawie analizy danych wskaźnikowych i badań terenowych z mieszkańcami dokonano wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany stanowi zgodnie z Wytycznymi teren gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Może on zostać wyznaczony jednak w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Metodologia liczenia Index of Multiple Deprivation: 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono, do wartości ogólnej punktów przyznawanych za kolor czerwony, powinien zostać dopisany dodatkowo jeden punkt. Uzyskana wartość sumaryczna staje się podstawą do dopisania kolejnego punktu w przypadku wykrycia trzeciego obszaru oznaczonego na czerwono w danej jednostce analitycznej, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (3 punkty + 1), 3 obszary (3 punkty + 1 + 1). Niniejszy proces sumowania wartości powinien zostać powtórzony w odniesieniu do kolejnych obszarów oznaczonych na czerwono. Obszary oznaczone na inne kolory uzyskują odpowiednio: 2 punkty (kolor żółty), 1 punkt (kolor zielony).

Zapis matematyczny: Suma wartości społecznego IMD + ZIELONY (1 punkt) + ŻÓŁTY (2 punkty) + CZERWONY (3 punkty) + CZERWONY II (4 punkty) + CZERWONY III (5 punktów).

W ramach wyznaczania wartości średniej koncentracji problemów na danych obszarze przyjęto wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym (30% punktów liczonych od wartości stałej – wartość punktowa stałej od 0,1 do 5, biorąc pod uwagę wskaźnik najniższy oraz najwyższy wartości średniej). W przypadku wartości stałych powyżej 5 punktów przyjęto odchylenie na poziomie 15%, ze względu na węższe spektrum oddziaływania zjawisk.

Niniejsza analiza pozwala na określenie wartości liczbowych obowiązywania poszczególnych kolorów (zielonego, żółtego, czerwonego), jako stopnia natężenia problemów społecznych. Należy podkreślić, iż przyjęty sposób obliczeń zakłada nakładanie się problemów społecznych, które w przypadku wielokrotnego wystąpienia na danym obszarze sprawiają, iż staje się on obszarem o wysokiej liczbie deficytów utrudniających możliwość prowadzenia aktywizacji społecznej mieszkańców i wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej.

Jak widać z załączonego opisu, dla wyliczenia IMD ogólnego nie ma znaczenia wartość tabeli w formie liczby lub opisu w innych obszarach niż IMD społeczne, lecz kolor tych tabeli. Do wyliczeń bierze się bowiem w tym zakresie jedynie kolory, a wartości liczbowe dla uwarunkowań społecznych. **Dla każdego z uwarunkowań IMD przeliczono ponownie wartości średnich, wprowadzono tabele z wyliczeniami i poprawiono finalne wyliczenia. Dla uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych z tabeli usunięto zatem wartości danych we wszystkich rubrykach poza uwarunkowaniami społecznymi.**

Na podobszarach rewitalizacji dokonano pogłębionej analizy dzięki realizacji spacerów studyjnych. Wyniki pracy na tym etapie podsumowano podczas spotkania zespołu ds. rewitalizacji. Dodatkowymi argumentami wyznaczającym obszary, jako „do zrewitalizowania” są ważne funkcje społeczno-gospodarcze⁵ oraz stan zagospodarowania terenów możliwych do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. Poniżej zaprezentowano wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej w poszczególnych uwarunkowaniach.

⁴ Zob. W. Jarczewski, J. Jeżak, System monitorowania rewitalizacji, Instytut Rozwoju Miast, Tom 11, Kraków 2010

⁵ Art. 10.1. Obszar, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji-Ustawa o rewitalizacji (2015r.)

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

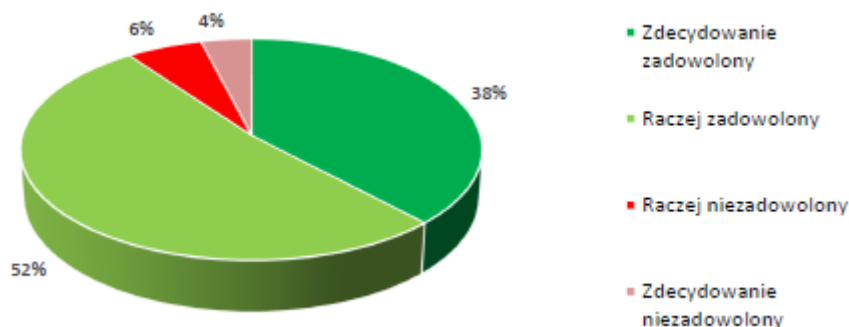
Informacje ogólne

Stawiski to gmina miejsko-wiejska w powiecie kolneńskim województwa podlaskiego. Sąsiaduje z Gminami: Kolno, Przytuły, Jedwabne, Piątnica (powiat łomżyński), Grabowo oraz Mały Płock. W skutek reformy administracyjnej z roku 1999 Gmina Stawiski przynależy terytorialnie do Powiatu Kolneńskiego. Pod względem geograficznym tereny te zlokalizowane są na Wysoczyźnie Kolneńskiej. Siedzibą Gminy jest Miasto Stawiski położone nad rzeką Dzierzbą, która stanowi dopływ Pisy. Powierzchnia Gminy wynosi 16 600 ha (166 km²), z czego 12 394 ha to użytki rolne (75% ogólnej powierzchni gminy); 3150 ha to lasy (19% ogólnej powierzchni gminy) i 1 011 ha pozostałych gruntów użytkowych i nieużytków, co stanowi 6% ogólnej powierzchni gminy. Obszar Gminy Stawiski stanowi 18% powierzchni Powiatu Kolneńskiego i 0,8% ogólnej powierzchni Województwa Podlaskiego. Gmina podzielona jest na 37 sołectw i 35 miejscowości. Na koniec 2016 roku Gminę zamieszkiwało 6 332 mieszkańców.

Analiza uwarunkowań społecznych

Jedną z najważniejszych kwestii są uwarunkowania społeczne, ponieważ pomagają w określaniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, dlatego w programie skoncentrowana została uwaga na różnych wskaźnikach, które pozwolą na precyzyjne wskazanie terenu wymagającego objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. Analizie poddane zostały dane odzwierciedlające sytuację demograficzną gminy, ale również stan bezrobocia, korzystanie z pomocy opieki społecznej, system edukacji, procesy migracyjne. Dodatkowo analizie zostały poddane dane dotyczące bezrobocia w Gminie Stawiski z BDL GUS **w porównaniu z danymi powiatu kolneńskiego**, które uwzględniają dane Gminy w kontekście danych powiatowych. Ważne jest ukazanie tych danych głównie dlatego, że sytuacja bezrobocia mieszkańców Gminy wpływa na ich funkcjonowanie społeczne, ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego. Podstawą pracy diagnostycznej były badania kwestionariuszowe z mieszkańcami, zrealizowane na próbie 200 mieszkańców. Mieszkańcy pytani w badaniach kwestionariuszowych o ocenę życia w gminie wypowiadali się pozytywnie. Zdecydowana większość mieszkańców (91%) wskazała, że jest zadowolona z jakości życia w gminie.

Wykres 1 Ocena zadowolenia mieszkańców z życia w Gminie Stawiski

Źródło: Badanie kwestionariuszowe mieszkańców Stawisk, CATI N=200

Wskaźnik osób niezadowolonych oscyluje jedynie w okolicach 10%. Należy jednak podkreślić, że osób zdecydowanie niezadowolonych jest jedynie 4% badanych mieszkańców. Pośród problemów społecznych wskazywanych przez mieszkańców na pierwszym planie wskazywano migracje osób młodych i wykształconych (74% wskazań), brak pracy mieszkańców (60% wskazań), uzależnienie mieszkańców od alkoholu, narkotyków (34% wskazań). Mieszkańcy nie dostrzegali natomiast problemu w dużej ilości notowanych przypadków przemocy czy też przestępczości.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wykres 2 Problemy społeczne w Gminie Stawiski według mieszkańców

Źródło: Badanie kwestionariuszowe mieszkańców Stawisk, CATI N=200

Analizując strukturę demograficzną gminy możemy zauważyć, że z roku na rok maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to tendencja ogólnopolska. Należy jednak tę tendencję wziąć pod uwagę przygotowując strategię rozwoju Gminy na najbliższe lata. Zwiększa się nieznacznie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Z jednej strony jest wtedy szansa, że osoby w wieku produkcyjnym wymienią starsze pokolenie na rynku pracy, z drugiej strony jednak zwiększająca się liczba seniorów generuje potrzeby związane z zapewnieniem im odpowiedniej opieki, aktywizacji społecznej, form spędzania wolnego czasu. Należy pamiętać o tym, że oprócz opieki medycznej seniorzy potrzebują dla swojego ogólnego dobrostanu posiadać poczucie kontroli nad otaczającą ich rzeczywistością, co można im zapewnić poprzez angażowanie ich w wielorakie działania również na rzecz ich samych, a także na rzecz Gminy jako formy rozwoju społeczności lokalnej.

Tabela 1 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Stawiski

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2010	6 565	17,10	1 123	65,48	4 299	17,41	1 143
2011	6 540	16,67	1 090	65,78	4 302	17,55	1 148
2012	6 464	15,9	1 028	66,15	4 276	17,94	1 160
2013	6 404	15,52	994	66,52	4 260	17,95	1 150
2014	6 373	15,15	966	66,53	4 240	18,31	1 167
2015	6 306	14,58	920	66,69	4 206	18,71	1 180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując strukturę demograficzną gminy możemy zauważyć, że nieznacznie z roku na rok maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, rośnie natomiast liczba osób starszych w wieku poprodukcyjnym. **Jest to tendencja ogólnopolska widoczna również na danych dotyczących województwa podlaskiego:**

Tabela 2 Zmiana w liczbie osób w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym woj. podlaskiego w latach 2010-2015

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba

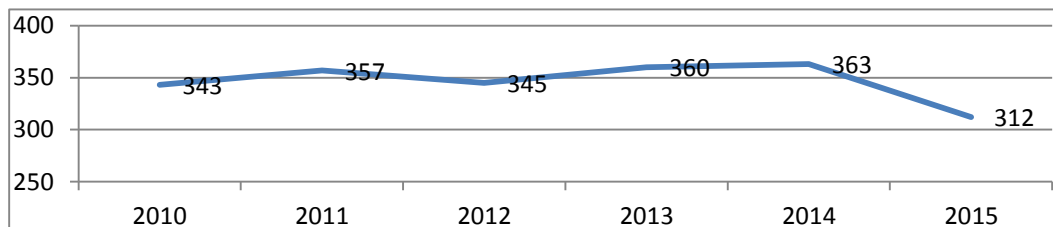
LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

2010	1 203 448	15,11%	181 876	67,48%	812 035	17,41%	209 537
2011	1 200 982	14,87%	178 611	67,40%	809 439	17,73%	212 932
2012	1 198 690	14,68%	175 956	67,22%	805 767	18,10%	216 967
2013	1 194 965	14,52%	173 506	66,96%	800 118	18,52%	221 341
2014	1 191 918	14,43%	172 053	66,61%	793 964	18,95%	225 901
2015	1 188 800	14,35%	170 552	66,22%	787 202	19,44%	231 046

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W powyższej tabeli wskazano zmianę w strukturze demograficznej mieszkańców Stawisk; analiza danych statystycznych pokazuje, że w latach 2010-2015 na stabilnym poziomie wzrostowym kształtował się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (od 17,41% w 2010 roku do 18,71% w 2015 roku). Tymczasem w tym samym okresie w regionie nastąpiło znaczące zwiększenie odsetka osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców województwa podlaskiego (od 17,41% w 2010 roku do 19,44% w 2015 roku). **Analiza danych statystycznych wskazuje na problem starzenia się mieszkańców regionu, podczas gdy ten problem nie dotyczy gminy Stawiski, gdzie struktura demograficzna kształtuje się na stabilnym poziomie na przestrzeni ostatnich lat.** Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych wskazują, że na przestrzeni lat liczba ta spada. Może to być również efektem wyżej wspomnianej wymiany pokoleniowej na rynku pracy. Jednakże należy pamiętać również o tym, że jest to liczba wskazująca na osoby bezrobotne, ale zarejestrowane. Zjawisko bezrobocia ukrytego jest powszechne i należy mieć też na uwadze, że nie wszystkie osoby, które nie mają formalnego zatrudnienia rejestrują się w Urzędzie Pracy. Należy również przypuszczać, że osoby bezrobotne i niezarejestrowane mogą zasilać nieformalny rynek pracy (praca w szarej strefie, praca „na czarno”).

Wykres 3 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Stawiski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podczas spotkań z mieszkańcami podnoszono zasadność identyfikacji problemu ubóstwa. Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowalne. Mamy, bowiem do czynienia z wieloma nakładającymi się wymiarami. Wykluczenie społeczne najprościej ujmując polega na nie podejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub też „wypadaniu” z niej. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które: żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo materialne), nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych, posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby, czy innych cech indywidualnych, są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantaży, agresji. Przejawy wykluczenia to najczęściej bezdomność, samotność, bierność, nieprzestrzeganie norm współżycia. Natomiast skutkiem dla osób zagrożonych wykluczeniem jest deprywacja potrzeb, bezradność, osłabienie więzi rodzinnych, rozpad rodziny, izolacja, marginalizacja, utrata poczucia własnej tożsamości i celu w życiu (tzw. „zatrącenie siebie”). **Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie** - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, w większej skali niż przeciętna. W celu ustalenia stanu ubóstwa dokonano zatem przede wszystkim analizy zjawiska bezrobocia.

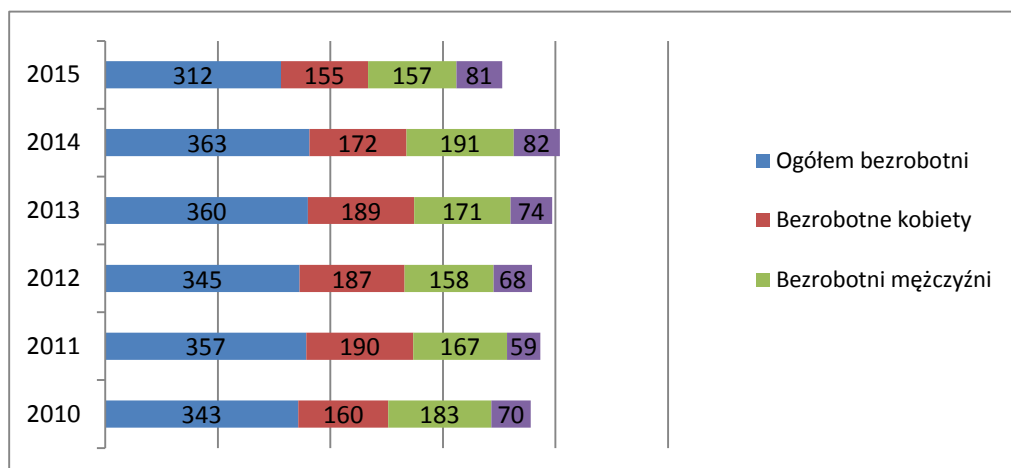

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

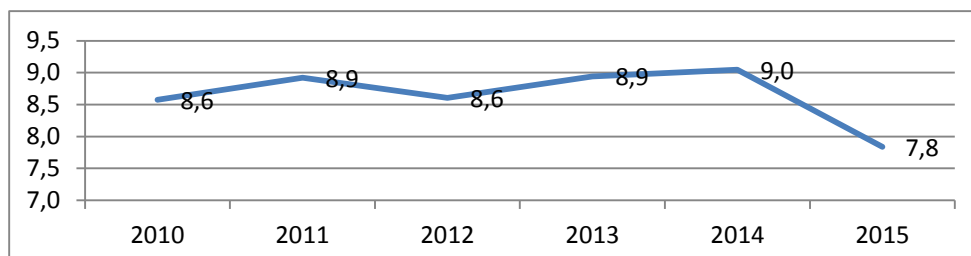
Poniższy wykres ukazuje ogólną liczbę bezrobotnych, a także odsetek bezrobotnych kobiet i mężczyzn oraz liczbę osób pracujących na 1000 osób. Na przestrzeni lat zmniejszyła się ogólna liczba osób bezrobotnych. **Od 2014 roku zmniejsza się liczba osób bezrobotnych w Gminie.** Analiza wywiadów pogłębionych z pracownikami Urzędu Miejskiego w Stawiskach pozwala na stwierdzenie, że zmniejszenie się liczby bezrobotnych może mieć związek z migracją zarobkową, poprawiającą się koniunkturą gospodarki, efektem programu 500+ (niektórzy bezrobotni z dziećmi wolą bowiem pobierać świadczenie, niż iść do pracy) czy też wkraczającym na rynek pracy pokoleniu niżu demograficznego.

Szczególny nacisk należy położyć na liczbę bezrobotnych kobiet w stosunku do bezrobotnych mężczyzn. Polski rynek pracy generalnie charakteryzuje się większym udziałem procentowym bezrobotnych kobiet. Jednakże w przypadku Gminy Stawiski co kilka lat sytuacja się zmienia jak wskazują dane – istnieją okresy, kiedy więcej bezrobotnych jest kobiet, ale też są okresy, kiedy jest bezrobotnych więcej mężczyzn. Długotrwale bezrobocie kobiet przyczynia się do poczucia braku bezpieczeństwa w związku z często trudną sytuacją finansową. To z kolei może przyczyniać się to redefinicji planów związanych z założeniem rodziny. Ważna jest aktywizacja bezrobotnych kobiet zarówno tych, które doświadczają braku pracy długotrwale, jak i tych, które decydując się na macierzyństwo i po urlopie związanym z opieką nad dzieckiem nie mogą odnaleźć się na rynku pracy.

Wykres 4 Bezrobotni w stosunku do liczby mieszkańców w Gminie Stawiski

Wykres 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Stawiski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analiza danych o bezrobociu w stosunku do danych wojewódzkich pokazuje na zbliżony trend.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 3 Zmiana liczby bezrobotnych i bezrobotnych powyżej 12 miesięcy ogółem w woj. podlaskim w latach 2010-2015

Lata	Bezrobotni ogółem	Bezrobotni powyżej 12 miesięcy ogółem
Lata	Liczba	Liczba
2010	63 761	21 702
2011	65 920	25 783
2012	68 705	28 144
2013	70 889	30 222
2014	60 394	28 024
2015	55 019	24 449

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analizując sytuację na rynku pracy, zwłaszcza osób bezrobotnych, należy zwrócić uwagę na miejsce Gminy pod tym względem na tle innych gmin w powiecie. Raport z Powiatowego Urzędu Pracy w Kolnie dotyczący danych z grudnia 2016 roku wskazuje na liczbę osób bezrobotnych ze względu na wiele ważnych społecznie zmiennych. Dane pokazują, że w stosunku do listopada 2016 roku o 3,9% wzrosła liczba osób bezrobotnych z gminy Stawiski, które zarejestrowały się w Urzędzie Pracy. W stosunku do innych gmin jest to drugi wynik, biorąc pod uwagę procentowy wzrost liczby osób bezrobotnych na tle Powiatu Kolneńskiego.

Niespełna 12% osób zarejestrowanych jako bezrobotne w 2016 roku ma prawo do uzyskania zasiłku z tytułu bycia osobą bezrobotną. Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Taka sytuacja prowadzi do rozszerzania się szarej strefy rynku pracy. Należy zwrócić uwagę na konieczność monitorowania sytuacji tego typu przez instytucje rynku pracy, ponieważ ustawowo mają one wspierać osoby zagrożone wykluczeniem społecznym wynikającym z braku pracy i jednocześnie braku środków do życia. Dodatkowo należy pamiętać, że brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzą sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Podczas warsztatów rewitalizacyjnych wskazywano, że przyczyną ubóstwa na terenie gminy może być przede wszystkim bezrobocie, ale również niezaradność, niepełnosprawność oraz alkoholizm, szczególnie na terenie wiejskim Gminy.

W ramach analizy występowania tego zjawiska dokonano oceny natężenia miejsc gdzie można zaobserwować **symptomy ukrytego bezrobocia**. Podczas pracy Zespołu ds. rewitalizacji dokonano oceny występowania tego zjawiska jakościowo przyznając punkty od 1 do 3, gdzie ewidentnie 3 oznacza, że zjawisko to stanowi problem społeczny w ocenie mieszkańców, a 1 oznaczała brak takiego problemu. W tabeli prezentującej wskaźniki na potrzeby wyliczenia wskaźnika syntetycznego obrazującego natężenie problemów społecznych zestawiono dane do każdej z analizowanych jednostek na terenie miejskim i wiejskim Gminy. **Na terenie miasta problem dotyczy centrum miasta (w tym, ul. 550-lecia Stawisk, Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka).** Zdegradowana tkanka urbanistyczna oraz brak przestrzeni o charakterze publicznych negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców i powoduje niewydolny system funkcjonowania. Natężenie tego problemu zidentyfikowano w stosunku do ludności bezrolnej lub na terenach gdzie występuje najmniejsza wielkość gospodarstw rolnych (zob. wyliczenia wielkości gosp. rolnych na terenie gminy zaprezentowane w podrozdziale dotyczącym Analizy uwarunkowań gospodarczych). **Natężenie problemu bezrobocia ukrytego zidentyfikowano w miejscowościach: Dzierżbia, Poryte Szlacheckie,**

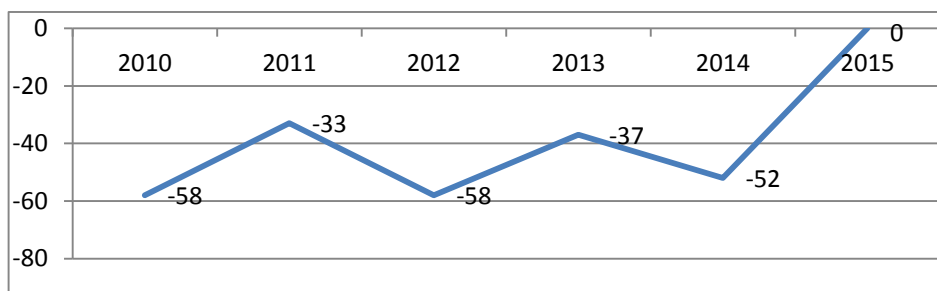

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Poryte Włościańskie. Bezrobocie ukryte ma charakter strukturalny i jest spowodowane dysproporcją między przyrostem ludności wiejskiej a możliwościami jej zatrudnienia. W ocenie członków zespołu ds. rewitalizacji rynek pracy na wsi bardziej odczuwa przemiany gospodarcze, bezrobocie na wsi jest bardziej trwałe niż bezrobocie w mieście, a rynek pracy jest mniej elastyczny. Biorąc także pod uwagę trend dodatniego salda migracji ludności z miast na wieś, napływ ludności na tereny wiejskie w celu nieprowadzenia działalności rolniczej, a tylko zamieszkiwania na wsi, trzeba stwierdzić, że problem bezrobocia ludności bezrolnej w kolejnych latach może nasilać się.

Kolejnym problemem społecznym poddanym analizie jest salda migracji. Dane dotyczące tego problemu nie są jednak dostępne na poziomie badanych jednostek i muszą być traktowane jako wskaźnik oddziaływania. Aspekt migracji jest jednak ściśle związany z nakładami czynionymi przez JST dotyczącymi jakości życia w Gminie. Negatywny trend wartości wskaźnika migracji wskazuje na pogorszenie się sytuacji w tym zakresie. Obserwuje się stały trend odpływu z Gminy mieszkańców do terenów aglomeracji (przede wszystkim Białegostoku), był jednak znaczący szczególnie do 2014 roku. W ocenie mieszkańców uczestniczących w warsztatach rewitalizacyjnych konieczne będzie podjęcie działań na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców.; tworzenia warunków do rozwoju gospodarczego (np. stwarzanie możliwości inwestowania w Gminie, a tym samym tworzeniem miejsc pracy) a także poprawa stanu infrastruktury gminnej (np. poprawa jakości dróg).

Wykres 3 Saldo migracji w Gminie Stawiski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analiza danych dotyczących korzystania z zasiłków rodzinnych można zauważyć, że na przestrzeni lat sukcesywnie spada liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci a tym samym spada liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

Tabela 4 liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych Gminy Stawiski

Lata	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny
	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2010	502	1 138
2011	492	1 098
2012	474	1 043
2013	446	959
2014	422	890
2015	390	828

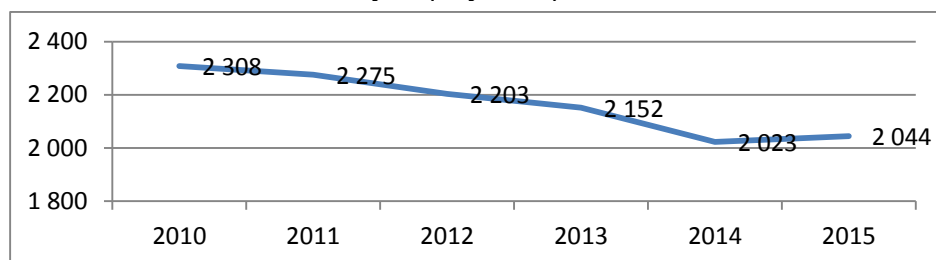
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W kwestii kwot przeznaczanych na świadczenia rodzinne można zauważyć, że wydatki na świadczenia rodzinne spadają od 2010 roku aż do 2015 roku, kiedy to kwota na zasiłki nieznacznie wzrosła. Może to być efektem spadającego na przestrzeni lat bezrobocia rejestrowanego. Spadek kwoty świadczeń rodzinnych jest związany bezpośrednio ze znacznym spadkiem na przestrzeni lat liczby rodzin, które z takich świadczeń korzystają.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wykres 7 Kwota świadczeń rodzinnych (w tys. w zł) w Gminie Stawiski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźniki dotyczące zasobów i wypożyczeń w Gminie Stawiski od 2013 roku wskazują na spadek liczby wypożyczeń na jednego czytelnika z niewielkim wzrostem w 2015r. Natomiast od 2010 spada liczba czytelników na 1000 mieszkańców. Liczba woluminów w bibliotece nieznacznie w 2015 wzrosła, nadal jednak liczba wypożyczeń na 1 czytelnika jest niska. Można zauważyć znaczny spadek woluminów na przestrzeni lat. Świadomość mieszkańców na temat ubogich zasobów biblioteki może zniechęcać ich do aktywnego korzystania z książek, a jednocześnie ze wszystkich usług, które biblioteka może proponować jako miejsce spotkań kulturalnych. Można przypuszczać, że spadek czytelnictwa jest charakterystyczny dla społeczeństwa informacyjnego ze względu na rozwój usług elektronicznych, a tym samym istnieje prawdopodobieństwo coraz częstszego korzystania z elektronicznych książek, podręczników i dokumentów. Jest to efektem wzrostu dostępu do Internetu za pomocą nie tylko komputera, ale także różnych urządzeń mobilnych. Dla celów rewitalizacyjnych ważne jest wspieranie działań inicjowanych przez bibliotekę publiczną, ponieważ jest to również miejsce korzystne dla spotkań różnych grup społecznych i organizowanie dla nich zadań aktywizujących społecznie i stanowi jednocześnie bardzo dobry zasób służący integracji społeczności lokalnej.

Tabela 5 Liczba czytelników oraz wielkość zbiorów Biblioteki w gminie Stawiski

Lata	Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika	Liczba czytelników na 1000 mieszkańców	Księgozbiór biblioteki na 1000 mieszkańców
2010	17,6	66	3 025,4
2011	19,5	61	3 008,0
2012	19,7	58	2 996,9
2013	17,4	57	2 966,3
2014	17,0	54	2 922,2
2015	17,7	51	2 955,6

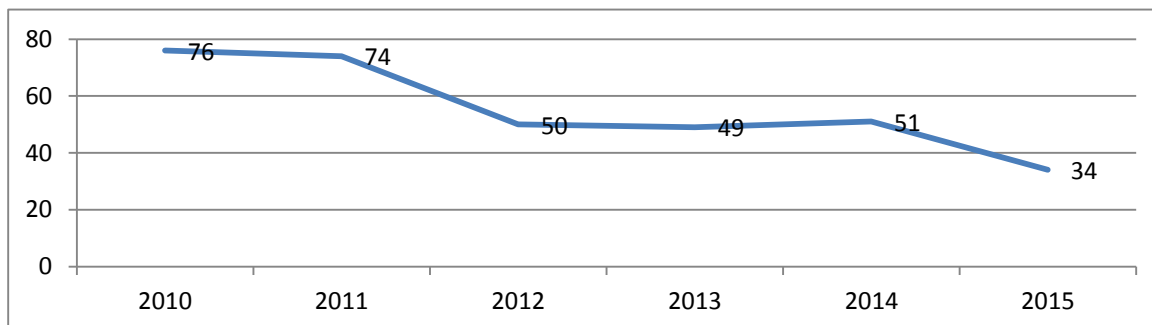
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując uwarunkowania społeczne w kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w placówkach, dostrzegalny jest spadek. W 2011 roku 74 dzieci w wieku 3 – 5 lat korzystało z wychowania przedszkolnego, a w roku 2015 liczba ta wynosi 34, oznacza to znaczący spadek. Liczba dzieci przebywających w przedszkolu ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a dodatkowo wpływa na lepszą socjalizację dzieci, dlatego wyższy współczynnik oznacza lepsze uwarunkowania społeczne w procesie wychowania dzieci.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wykres 8 Dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tysiąc dzieci w gminie Stawiski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dane dotyczące wartości liczbowych obrazujących liczby bezwzględne dzieci uczęszczających do przedszkola wskazują, iż liczba dzieci w wieku 3 – 5 lat sukcesywnie spada do 2013 roku. Jest to efekt spowodowany niższym demograficznym, który będzie odgrywał znaczną rolę w procesie rozwoju Gminy w przyszłości.. Przyczyną takiego stanu może być trudny dostęp do przedszkola, brak przedszkola albo punktu przedszkolnego i wydaje się, że należy przyrzeć się kwestii stworzenia możliwości dotarcia do przedszkola w działaniach rewitalizacyjnych – lepsze drogi, lepsza komunikacja. Należy więc szczególnie wziąć pod uwagę możliwość tworzenia miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz zachęcać rodziny do edukacji przedszkolnej. Można taki stan osiągnąć poprzez aktywizację zawodową młodych matek, zapewnienie im miejsc pracy, ulgi w opłatach przedszkolnych, a także możliwość rozwoju zarówno edukacyjnego jak i zawodowego.

Tabela 6 Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego Gminy Stawiski

Lata	Dzieci w wieku 3-6 ogółem	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
2010	292	76	26,03
2011	270	74	27,41
2012	250	50	20,00
2013	229	49	21,40
2014	215	51	23,72
2015	229	34	14,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z Wytocznymi dot. rewitalizacji w celu oceny uwarunkowań społecznych zasadne było zebranie danych w podziale na poszczególne jednostki dotyczące **niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym**. Dla zdiagnozowania niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przeprowadzimy diagnozę uczestnictwa w kulturze instytucjonalnej aktywności uczniów szkół publicznych zlokalizowanych w Stawiskach w celu oceny zaangażowania w inne zajęcia w gminie - Liczba uczniów zaangażowanych w inne zajęcia /pozaekcyjne np. sportowe/. Frekwencja uczniów w szkole jest monitorowana, a w przypadku niezadowolającej frekwencji podejmowane są przez wychowawców różnorodne działania w celu jej poprawy. Analiza jakościowa pokazuje, że uczniowie chętnie biorą udział w zajęciach prowadzonych w szkole. Nauczyciele prowadzą zajęcia różnymi metodami aktywizującymi.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Procedura Niebieskiej Karty to model postępowania interwencyjno-pomocowego; jest narzędziem służącym do przeciwdziałania przemocy w rodzinie⁶. Niebieska Karta może zostać założona przez Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej, jak i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przedstawicieli ochrony zdrowia i oświaty. Wypełnienie Niebieskiej Karty nie jest jednak równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Jednak w przypadku złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa i wszczęcia postępowania przygotowawczego może ona zostać wykorzystana jako dowód procesowy. Ponadto istotnym jest, że w przypadku powzięcia w trakcie procedury Niebieskich Kart podejrzania o popełnieniu przestępstwa, cała sporządzona dokumentacja jest obligatoryjnie, z urzędu, przekazywana organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego. Dokumentacja Niebieskich Kart dla policji i innych wymienionych wcześniej podmiotów jest informacją, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy. **Na przestrzeni ostatnich lat liczba Niebieskich Kart jest stabilna; wynosi 8 na terenie miasta i 24 na terenie wiejskim gminy.**

Gmina posiada dobre doświadczenia w realizacji projektów społecznych. W latach 2008-2010 zrealizowano projekt „Rozwijam skrzydła”, był to projekt systemowy (w ramach POKL poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej”) realizowany we współpracy przez: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolnie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej w: Mieście Kolno, Gminie Kolno, Gminie Mały Płock, Gminy Grabowo, Gminy Turośl oraz Gminie Stawiski. W wyniku realizacji projektu dokonano aktywizacji społecznej 40 niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej, mieszkańców Gminy Stawiski. W 2013 roku zrealizowano projekt „Tworzenie i Rozwijanie Standardów Usług Pomocy i Integracji Społecznej”, w wyniku którego cykl szkoleń z zakresu podniesienia standardów świadczonych usług w pomocy społecznej. Dodatkowo, uczestnictwo w tym przedsięwzięciu pozwoliło na doposażenie w sprzęt komputerowy OPS.

W ramach projektu pn. „Emp@tia” w 2013 roku finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pracownicy pomocy społecznej otrzymali terminale mobilne. Z kolei - w wyniku realizacji projektu "Zawsze aktywni" blisko 30 osób mieszkańcy Gminy – osoby bezrobotne, nieaktywne zawodowo, jednocześnie zagrożone wykluczeniem społecznym, o niskich i zdezaktualizowanych kwalifikacjach zawodowych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w wieku od 15 do 64 lat zostało objętych wsparciem. Celem tego projektu było rozbudzenie zainteresowania i pasję, podniesie umiejętność pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, wskaże pozytywne wzorce a tym samym podniesie samoocenę i wiarę w siebie. Wyniki badań terenowych pokazują, że potrzeby rewitalizacyjne odnoszące się do problemów społecznych nie zostały w pełni zaspokojone. Doświadczenia w realizacji projektów społecznych pokazały potencjał OPS do realizacji kolejnych projektów społecznych skierowany w głównej mierze do mieszkańców obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

⁶ Podstawowe założenia procedury „Niebieskie Karty” oraz zobowiązanie do jej prowadzenia zostały uregulowane w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.) Rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” zostało wydane przez Radę Ministrów w dniu 13 września 2011 roku (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

Tabela 7 Analiza uwarunkowań społecznych dla terenu miejskiego Gminy Stawiski

Lp.	Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców	Liczba bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Liczba przydzielonych świadczeń z powodu ubóstwa	Liczba osób którym przyznano świadczenie z powodu alkoholizmu	Liczba przydzielonych świadczeń z powodu bezrobocia	Liczba założonych Niebieskich Kart	Występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych	Liczba udzielonej pomocy psychospołecznej i prawnej osobom uzależnionym i członkom ich rodzin	Liczba wypożyczeń książek - poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	Występowanie ukrytego bezrobocia (ocena jakościowa)	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	IMD Społeczne
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	3,73	4,96	3,1	0	1,86	0,62	0	1,86	144,72	3	21,74	26,7	23
2.	ul. Cedrowska	74	2,70	8,1	4,05	0	4,05	0	0	0	145,94	3	20,27	20,27	17
3.	u. Długa	63	15,87	68,25	31,74	3,17	33,33	3,17	0	6,35	7,93	3	12,69	22,22	44
4.	ul. Furmańska	33	9,09	0	0	0	0	0	0	0	160	3	9,09	15,15	21
5.	ul. Kościelna	30	13,33	13,33	6,67	0	6,67	0	0	0	100	3	26,67	16,67	21
6.	ul. Kótka	25	8,00	32	12	0	20	0	0	0	204	3	20	24	27
7.	ul. Krzywe Koło	24	4,17	25	12,5	0	12,5	0	0	0	0	1	29,16	16,67	24
8.	ul. Łomżyńska	212	5,66	9,43	3,3	0	6,13	0,47	0,94	1,41	71,69	3	16,98	16,03	29
9.	ul. Niecała	9	22,22	11,11	0	0	11,11	0	0	0	44,44	3	0	11,11	26
10.	ul. Nowoprojektowana	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	17
11.	ul. Ogrodowa	64	4,69	10,93	4,68	0	6,25	0	1,56	0	21,87	3	15,62	14,06	23
12.	ul. Parkowa	39	2,56	0	0	0	0	0	0	0	7,69	2	2,56	12,82	18
13.	ul. Plac Wolności	119	8,53	13,44	5,04	0	8,4	0	3,36	1,68	31,93	3	18,48	19,32	29
14.	ul. Poczтовая	100	9,00	8	2	0	6	0	0	0	62	3	11	21	26
15.	ul. Polowa	121	9,92	15,7	6,61	0	9,09	0	0	1,65	123,14	3	22,31	10,74	23
16.	ul. Projektowana	71	1,41	0	0	0	0	0	0	0	76,05	2	11,26	19,71	18
17.	ul. Pułkownika Stanisława Steczkowskiego	7	0,00	0	0	0	0	0	0	0	71,42	1	42,85	14,28	15
18.	ul. Sadowa	190	10,53	6,84	3,15	0	3,68	2,1	1,05	2,1	125,26	2	16,84	8,94	25
19.	ul. Smolniki	156	5,13	7,05	3,2	0	3,84	0	0,64	0	191,02	3	17,94	19,87	22

20.	ul. Spokojna	16	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6,25	18,75	19
21.	ul. Strażacka	87	9,20	25,28	11,49	0	13,79	0	1,15	3,44	154,02	3	12,64	16,09	36
22.	ul. Szosowa	9	11,11	111,11	44,44	0	66,67	0	0	0	0	2	11,11	33,33	33
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	7,55	35,85	13,2	0	22,64	0	0	0	18,86	2	26,41	16,98	22
24.	ul. Utrata	24	8,33	4,16	0	0	4,16	0	0	0	29,16	2	25	12,5	16
25.	ul. Wiejska	148	3,38	4,73	2,02	0	2,7	0	0	1,35	139,86	3	14,86	25,67	21
26.	ul. Wincentego Witosa	20	0,00	0	0	0	0	0	0	0	15	2	15	15	17
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	1,30	2,59	1,29	0	1,29	0	0	0	101,29	2	18,18	7,79	15
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	3,28	29,5	11,47	0	14,75	0	0	3,27	36,06	3	21,31	19,67	32
29.	ul. Zjazd	252	9,13	19,04	5,95	0	13,09	0	0	0,79	173,8	3	18,65	19,44	27
30.	ul. Źródłowa	29	6,90	44,82	31,03	0	13,79	0	0	0	603,44	2	10,34	10,34	25
		2274													

Wartość stała	6,56	17,04	7,29	0,1	9,52	0,21	0,29	0,79	95,35	2	16,5	16,83	23,7
Przedział wartości	4,59-8,52	14,48-19,59	5,10-9,47	0,07 - 0,13	6,66-12,37	0,14 - 0,27	0,17 -0,25	0,55 - 1,02	81,04-109,65	1,4-2,6	14,02-18,97	14,30-19,35	20,14-27,25
Wartość minimalna do korelacji	1,968	2,556	2,187	0,03	2,856	0,063	0,0435	0,237	14,3025	0,6	2,475	2,5245	3,555
Wartość maksymalna do korelacji	2,296	4,26	2,5515	0,035	3,332	0,0735	0,0725	0,2765	23,8375	0,7	4,125	4,2075	5,925
Minimalny przedział wartości ujemnej	4,592	14,484	5,103	0,07	6,664	0,147	0,2465	0,553	81,0475	1,4	14,025	14,3055	20,145
Maksymalny przedział wartości ujemnej	4,264	12,78	4,7385	0,065	6,188	0,1365	0,2175	0,5135	71,5125	1,3	12,375	12,6225	17,775
Minimalny przedział wartości dodatniej	8,528	19,596	9,477	0,13	12,376	0,273	0,3335	1,027	109,6525	2,6	18,975	19,3545	27,255
Maksymalny przedział wartości dodatniej	8,856	21,3	9,8415	0,135	12,852	0,2835	0,3625	1,0665	119,1875	2,7	20,625	21,0375	29,625

Poniżej średniej														
Średnia														
Powyżej średniej														

Tabela 8 Analiza uwarunkowań społecznych na terenie wiejskim Gminy Stawiski

Lp	Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców	Liczba bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Liczba przydzielonych świadczeń z powodu ubóstwa	Liczba osób którym przyznano świadczenie z powodu alkoholizmu	Liczba przydzielonych świadczeń z powodu bezrobocia	Liczba założonych Niebieskich Kart	Występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych	Liczba udzielonej pomocy psychospołecznej i prawnej osobom uzależnionym i członkom ich rodzin	Liczba wypożyczeń książek - poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	Występowanie ukrytego bezrobocia	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	IMD Społeczne
1.	Barzykowo	166	2,41	1,2	0,6	0	0,6	0	0	0	27,1	2	14,45	24,09	21
2.	Budy Poryckie	83	4,82	0	0	0	0	0	0	1,2	156,62	2	26,5	20,48	15
3.	Budy Stawiskie	212	7,55	1,37	4,71	0	5,66	0,47	0	1,41	37,73	2	20,28	19,34	25
4.	Budziski	78	6,41	28,2	14,1	0	14,1	0	1,28	1,28	153,84	2	26,92	16,67	29
5.	Cedry	162	0,62	0,61	0,61	0	0	0	0,61	0	32,09	2	22,84	24,69	19
6.	Chmielewo	66	4,55	18,18	9,09	0	9,09	1,51	0	1,51	101,51	1	12,12	30,3	31
7.	Cwaliny	25	0,00	0	0	0	0	0	4	0	64	1	8	24	21
8.	Dzierzbia	339	7,08	10,32	4,42	0	5,89	0,29	0,29	0,59	151,03	3	17,99	32,44	30
9.	Dzięgiele	141	2,13	3,54	2,12	0	1,41	0,7	0	0,7	0	2	26,95	14,89	17
10.	Hipolitowo	43	6,98	11,62	6,97	0	4,65	4,65	2,32	6,97	325,58	1	23,25	11,62	33
11.	Ignacewo	51	9,80	5,88	1,96	0	3,92	0	0	1,96	0	1	15,68	11,76	26
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104	4,81	0	0	0	0	0	1,92	0	0	2	24,03	19,23	18
13.	Jurzec Szlachecki	139	3,60	5,03	1,43	0	3,59	0	0,71	0	0	2	17,98	24,46	22

14.	Jurzec Włosciański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	2,88	2,15	0,72	0	1,43	2,15	0	1,43	28,77	2	18,7	21,58	24
15.	Karwowo	158	2,53	6,96	1,89	0	5,06	0	1,26	0	5,69	2	18,98	19,62	22
16.	Kuczyny	33	3,03	0	0	0	0	0	3,03	0	0	1	9,09	27,27	24
17.	Lisy	41	2,44	0	0	0	0	0	0	0	65,85	1	29,26	14,63	13
18.	Michny	94	1,06	7,44	4,25	0	3,19	0	1,06	0	0	1	28,72	21,27	23
19.	Mieczki Sucholaszczki	125	3,20	3,2	1,6	0	1,6	0	0	1,6	3,2	1	19,2	17,6	18
20.	Mieszolki	74	1,35	25,67	12,16	0	13,51	1,35	0	1,35	1,35	2	14,86	13,51	29
21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	0,00	0	0	0	0	0	1,72	0	262,64	3	12,06	22,98	23
22.	Poryte Włosciańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkołna)	252	0,00	4,76	3,17	0	1,58	0,39	1,58	0,79	238,88	3	20,01	21,82	23
23.	Ramoty	112	4,46	0	0	0	0	0	0,89	0	0	1	27,67	13,39	16
24.	Rogale	107	0,93	2,8	0,93	0	1,87	0	0	0	13,08	1	31,77	25,23	17
25.	Romany	132	5,30	0	0	0	0	0	0	0	121,97	2	18,93	18,18	17
26.	Rostki	172	3,49	4,07	1,16	0	2,9	2,32	1,16	2,32	12,2	2	23,25	20,93	27
27.	Skroda Mała	110	0,91	2,72	1,81	0	0,9	0	0,9	0	20	1	19,09	20	17
28.	Sokoły	188	3,19	2,12	2,12	0	0	0	0	0	75,53	2	21,27	18,61	17
29.	Tafily	67	2,99	0	0	0	0	2,98	0	2,98	0	1	22,38	16,41	22
30.	Wilczewo	101	3,96	0	0	0	0	0	0,99	0	30,69	2	25,74	18,81	17
31.	Wysokie Małe	87	2,30	3,44	1,15	0	2,29	0	2,29	0	0	1	22,98	16,09	20

32.	Wysokie Duże	56	1,79	14,28	5,35	0	8,92	1,78	3,57	3,57	1,78	1	21,42	17,85	34
33.	Zabiele	94	2,13	2,12	2,12	0	0	0	3,19	0	35,1	1	22,34	12,76	39
34.	Zalesie	30	3,33	3,33	3,33	0	0	20	0	20	6,67	1	23,33	6,67	23
35.	Zaborowo	72	9,72	0	0	0	0	0	2,78	0	0	2	18,05	13,89	24
36.	Żelazki	31	9,68	32,25	12,9	0	19,35	0	0	0	96,77	1	19,35	22,58	27
		4058													

Wartość stała	3,65	5,64	2,79	0	3,09	1,07	0,98	1,37	57,49	1,63	20,77	19,32	22,86
Przedział wartości	2,55-4,74	3,94-7,32	1,95-3,62	0	2,16-4,01	0,74-1,39	0,68 - 1,27	0,95-1,78	48,86-66,11	1,14-2,11	17,65-23,88	16,42-22,21	19,43-26,28
Wartość minimalna do korelacji	1,095	1,692	0,837	0	0,927	0,321	0,294	0,411	8,6235	0,489	3,1155	2,898	3,429
Wartość maksymalna do korelacji	1,2775	1,974	0,9765	0	1,0815	0,3745	0,343	0,4795	14,3725	0,5705	5,1925	4,83	5,715
Minimalny przedział wartości ujemnej	2,555	3,948	1,953	0	2,163	0,749	0,686	0,959	48,8665	1,141	17,6545	16,422	19,431
Maksymalny przedział wartości ujemnej	2,3725	3,666	1,8135	0	2,0085	0,6955	0,637	0,8905	43,1175	1,0595	15,5775	14,49	17,145
Minimalny przedział wartości dodatniej	4,745	7,332	3,627	0	4,017	1,391	1,274	1,781	66,1135	2,119	23,8855	22,218	26,289
Maksymalny przedział wartości dodatniej	4,9275	7,614	3,7665	0	4,1715	1,4445	1,323	1,8495	71,8625	2,2005	25,9625	24,15	28,575
Poniżej średniej													
Średnia													
Powyżej średniej													

Źródło: Opracowanie własne

Analiza uwarunkowań gospodarczych

Gmina Stawiski jest obszarem typowo rolniczym, przedsiębiorczość jest powiązana z uprawą roślin mało pracochłonnych. Zgodnie z danymi z Urzędu Miejskiego w Stawiskach w 2016 roku notowano 892 podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, co jest gorszym wynikiem niż średnia dla powiatu kolneńskiego na terenie którego notuje się 980 podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik przedsiębiorczości stanowiący stosunek liczby firm do liczby mieszkańców w badanej jednostce stanowił miernik identyfikacji problemów w sferze gospodarczej. W celu oceny kondycji lokalnych przedsiębiorstw ustalono na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Stawiskach, że w corocznie ok. 20 podmiotów gospodarczych zgłasza zakończenie działalności gospodarczej. Nie odnotowano również zmian w trendzie występowania tego zjawiska; z uwagi na brak możliwości identyfikacji sytuacji problemowej w tym zakresie odstąpiono od oceny pomiaru tego wskaźnika na poszczególne jednostki.

Zgodnie ze statystyką Spisu Rolnego GUS dotyczącej systematyki gospodarstw rolnych, w 2010 roku najczęściej uprawiane były– zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz ziemniaki. W obszarze Gminy, niemal w ogóle, nie wykonywano zasiewów rzepaku i rzepiku oraz warzyw gruntowych. W produkcji zwierzęcej dominowało pogłowie bydła mlecznego. Szczególne znaczenie ma produkcja zwierzęca (zwłaszcza chów i hodowla bydła) i kształtuje się ona zależnie od uwarunkowań ekonomicznych. W okresie od 2010 r. obserwowano wahania w liczebności stada bydła w regionie, przy czym w latach 2010, 2012, 2014 i 2016 odnotowano jego niewielkie spadki. Jednocześnie pogłowie trzody chlewnej (z wyjątkiem 2014 r.) wykazywało w tym czasie tendencję malejącą. W omawianym okresie obserwowano systematyczny wzrost skupu mleka w skali roku, z wyjątkiem niewielkiego spadku w 2010 r. W ostatnich pięciu latach notowano także wzrost skupu żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso) w ujęciu rocznym. Znacznym zmianom ulegał w tym czasie skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), który w 2016 r., podobnie jak rok wcześniej, zmniejszył się w odniesieniu do roku poprzedniego. Na terenie miejskim Gminy zlokalizowanych jest 309 gospodarstw, natomiast na terenie wiejskim Gminy 1596; w sumie na terenie gminy działa 1905 gospodarstw rolnych. Najwięcej jest gospodarstw o pw. 0-1 ha oraz gospodarstw niskotowarowych o areale do 5 ha⁷. Uznając, że występowanie gospodarstw do 1 ha może stanowić problem w utrzymaniu się z działalności rolniczej dokonano analizy udziału tych gospodarstw w ogólnej liczbie gospodarstw w każdej badanej jednostce w ramach Gminy, przyjmując właściwe średnie dla obszaru miasta i wsi w Stawiskach. Analiza wykazała istotne dysproporcje w mieście gdzie blisko 85% wszystkich gospodarstw stanowią te o najmniejszym areale, tymczasem na terenie wiejskim Gminy takie gospodarstwa stanowią już jedynie 46% wszystkich gospodarstw rolnych. Poniższe dane przedstawiają współczynnik przedsiębiorczości. Współczynnik poniżej średniej oznacza słabo rozbudowaną przedsiębiorczość. Poniżej ocenia mierników przyjętych do analizy uwarunkowań gospodarczych:

— Stopień przedsiębiorczości (Wynik oceny wartości współczynnika przedsiębiorczości poniżej / powyżej średniej)

⁷ Na poziomie UE, gospodarstwa niskotowarowe są zdefiniowane jako te „gospodarstwa rolne, które produkują głównie na własne potrzeby, a tak- że sprzedają część swoich produktów.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

— Kondycja lokalnych przedsiębiorstw (Udział małych gospodarstw i gospodarstw niskotowarowych w ogólnej liczbie gospodarstw).

Tabela 9 Analiza uwarunkowań gospodarczych na terenie Stawisk

Lp.	Miejscowość Stawiski	Liczba ludności	Wskaźnik przedsiębiorczości	Udział małych gospodarstw i gospodarstw niskotowarowych w ogólnej liczbie gospodarstw	IMD Gospodarcze
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	6,45	90,00%	4
2.	ul. Cedrowska	74	10,81	87,50%	3
3.	u. Długa	63	1,58	71,43%	4
4.	ul. Furmańska	33	6,06	83,33%	2
5.	ul. Kościelna	30	3,33	62,50%	3
6.	ul. Kótka	25	4	83,33%	3
7.	ul. Krzywe Koło	24	0	0,00%	4
8.	ul. Łomżyńska	212	9,9	92,59%	4
9.	ul. Niecała	9	0	100,00%	7
10.	ul. Nowoprojektowana	0	0	0,00%	4
11.	ul. Ogrodowa	64	1,56	100,00%	7
12.	ul. Parkowa	39	5,12	100,00%	5
13.	ul. Plac Wolności	119	13,44	50,00%	2
14.	ul. Poczтова	100	5	97,14%	5
15.	ul. Polowa	121	8,26	92,31%	5
16.	ul. Projektowana	71	7,04	100,00%	4
17.	ul. Pułkownika Stanisława Steczkowskiego	7	0	100,00%	7
18.	ul. Sadowa	190	3,15	100,00%	5
19.	ul. Smolniki	156	3,2	97,56%	5
20.	ul. Spokojna	16	6,25	100,00%	4
21.	ul. Strażacka	87	3,44	100,00%	5
22.	ul. Szosowa	9	0	100,00%	7
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	0	50,00%	4
24.	ul. Utrata	24	8,33	100,00%	4
25.	ul. Wiejska	148	3,37	87,10%	2
26.	ul. Wincentego Witosa	20	0	100,00%	7
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	9,09	100,00%	4
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	0	94,74%	7
29.	ul. Zjazd	252	1,19	100,00%	7
30.	ul. Źródłowa	29	0	100,00%	7
		Średnia	4,01	84,65%	4,7
		Przedział wartości	2,80-5,21	69,65%-97,35%	3,29 -6,11
		Wartość minimalna do korelacji	1,203	12,70%	1,41

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wartość maksymalna do korelacji	1,4035	21,16%	1,65
Minimalny przedział wartości ujemnej	2,807	69,65%	3,29
Maksymalny przedział wartości ujemnej	2,6065	59,65%	3,06
Minimalny przedział wartości dodatniej	5,213	97,35%	6,11
Maksymalny przedział wartości dodatniej	5,4135	105,81%	6,35
Powyżej /poniżej średniej			
Średnia			
Poniżej / powyżej średniej			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Poniżej zostanie przedstawione zestawienie danych dla terenu wiejskiego Gminy Stawiski

Tabela 10 Analiza uwarunkowań gospodarczych na terenie wiejskim Gminy Stawiski

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Wskaźnik przedsiębiorczości	Udział małych gospodarstw i gospodarstw niskotowarowych w ogólnej liczbie gospodarstw	IMD gospodarcze
1.	Barzykowo	166	1,2	43%	2
2.	Budy Poryckie	83	1,2	39%	2
3.	Budy Stawiskie	212	3,77	45%	3
4.	Budziski	78	0	84%	7
5.	Cedry	162	1,23	28%	4
6.	Chmielewo	66	3,03	61%	4
7.	Cwaliny	25	0	29%	4
8.	Dzierzbia	339	1,47	63%	5
9.	Dzięgiele	141	0,7	40%	2
10.	Hipolitowo	43	0	48%	5
11.	Ignacewo	51	3,92	57%	4
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104	0	57%	7
13.	Jurzec Szlachecki	139	0,71	31%	3

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

14.	Jurzec Włościański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	1,43	59%	5
15.	Karwowo	158	2,53	38%	2
16.	Kuczyny	33	0	36%	4
17.	Lisy	41	4,87	40%	3
18.	Michny	94	3,19	40%	3
19.	Mieczki Sucholaszeczki	125	0	41%	5
20.	Mieszolki	74	5,4	29%	2
21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	1,72	58%	5
22.	Poryte Włościańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkolna)	252	3,57	63%	7
23.	Ramoty	112	0,89	21%	3
24.	Rogale	107	1,87	41%	2
25.	Romany	132	3,78	70%	4
26.	Rostki	172	0,58	40%	5
27.	Skroda Mała	110	1,81	57%	5
28.	Sokoły	188	2,65	34%	2
29.	Tafily	67	5,97	27%	2
30.	Wilczewo	101	2,97	45%	3
31.	Wysokie Małe	87	1,15	55%	5
32.	Wysokie Duże	56	0	59%	7
33.	Zabiele	94	2,12	59%	4
34.	Zalesie	30	0	50%	5
35.	Zaborowo	72	5,55	67%	4
36.	Żelazki	31	0	20%	4
		Średnia	1,92	46%	3,97
		Przedział wartości	0,67-2,49	39%-53%	2,78-5,16
		Wartość minimalna do korelacji	0,576	0,069	1,19
		Wartość maksymalna do korelacji	0,672	0,115	1,39
		Minimalny przedział wartości ujemnej	1,344	39%	2,78

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Maksymalny przedział wartości ujemnej	1,248	35%	2,58
Minimalny przedział wartości dodatniej	2,496	53%	5,16
Maksymalny przedział wartości dodatniej	2,592	58%	5,36
Powyżej /poniżej średniej			
Średnia			
Poniżej / powyżej średniej			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Współczynnik poniżej średniej występujący w określonej jednostce może przyczyniać się do zmniejszania atrakcyjności danego terenu jako terenu do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Skutkiem takiego zjawiska może też być odpływ młodych ludzi do większych miejscowości w celu szukania pracy i stylu życia o lepszej jakości.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

W ogólnej powierzchni Gminy Stawiski – 16555 ha, aż 74% stanowią użytki rolne, z czego 9478 ha to ziemie uprawne, 1 ha to sady, 754 ha – łąki trwałe, 1706 ha – pastwiska trwałe, 305 ha – grunty rolne zabudowane, 8 ha – grunty pod stawami oraz 36 ha – grunty pod rowami. Dominację terenów o charakterze rolniczym można zauważyć w obszarach wiejskich Gminy, których powierzchnia ogólna wynosi 15231 ha. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w Gminie stanowią około 22% powierzchni całkowitej. Lasy w Mieście zajmują 75 ha, natomiast w obszarze wiejskim – 3331 ha, zaś tereny zadrzewione i zakrzewione: Miasto Stawiski – 17 ha, obszar wiejski Gminy – 184 ha. Grunty pod wodami w obszarze Gminy to łącznie 29 ha, ze szczególną dominacją w obszarze wiejskim, gdzie znajduje się 5-cio hektarowy zalew. Natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią w Gminie 3%, użytki kopalne – 0,1%, użytki ekologiczne – 0,01%, nieużytki – 0,55%. W ramach obszarów zabudowanych i zurbanizowanych można wyróżnić tereny mieszkaniowe, które stanowią 23 ha ogólnej powierzchni Gminy Stawiski, tereny przemysłowe – 12 ha, tereny rekreacji i wypoczynku – 27 ha oraz tereny komunikacyjne przeznaczone na transport, które zajmują 430 ha ogólnej powierzchni. Obszar Gminy Stawiski to także przyroda i środowisko naturalne. W ramach walorów przyrodniczych Gminy Stawiski można wyróżnić: rezerваты oraz obszary specjalnej ochrony. Rezerваты w tym obszarze, jako forma ochrony, dotyczą głównie wykształconych zbiorowisk leśnych gatunków drzew. W granicach Gminy Stawiski można wyróżnić rezerwat Uroczysko Dzierzbia - zbiorowisko lasów łąkowych. Teren Gminy Stawiski położony jest w obszarze zlewni rzeki Narwi. W północno-wschodniej części przebiega główny dział wodny, który oddziela zlewnię rzeki Pisy od zlewni rzeki Biebrzy. Rzeki powierzchniowe w Gminie to także:

- Dzierzbia, dopływ Skrody – część środkowa i północno - zachodnia;
- Matlak, dopływ Przytulanki – część północno – wschodnia;

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

- Jura, dopływ Łojewek – część południowo – wschodnia;
- Penza, dopływ Narwi – część południowo – zachodnia.

Wody stojące zajmują nieznaczny procent powierzchni Gminy – 0,02% (4ha). Są to najczęściej niewielkie zbiorniki w zaawansowanym stopniu zarastania. Najczęściej występującą formą są stawy rybne. Przykładem zbiornika wodnego w Gminie Stawiski jest Zalew Stawiski.

W ramach Obszarów Specjalnej Ochrony na terenie Gminy Stawiski wyróżnić można tereny Chronionego Krajobrazu: Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi. Zlokalizowane są w południowej części sandru mazurskiego i obejmują rozległy fragment Doliny Dolnej Narwi oraz tereny Równiny Kurpiowskiej. Dolina Dolnej Narwi jest obszarem o mocno zróżnicowanym charakterze, w niektórych odcinkach charakteryzuje się dużą rozpiętością, natomiast w innych – okolice Łomży – silnie się zwęża. Stoki są strome, a dno doliny zajęte jest przez płaski taras zalewowy porośnięty podmokłymi łąkami, wśród których silnie meandruje koryto rzeki. Znajdujący się w granicach administracyjnych Gminy rezerwat uroczysko „Dzierzbia” powołany został rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego Nr 8/01 z dnia 30.03.2001 (Dz. Urzęd. Woj. Podl. Nr 8 poz. 148) leży na terenie lasów państwowych Nadleśnictwa Łomża, 2,5 km na zachód od Stawisk. Zajmuje powierzchnię 71,80 ha. Obejmuje doliny strumienia płynącego głęboko wciętą doliną. Użytki ekologiczne stanowią istotny element struktury przyrodniczego krajobrazu. Występują w nich liczne gatunki roślin i zbiorowisk wodnych oraz ptaków i drobnych zwierząt, głównie bezkręgowców. Wiele z nich to rzadkie i zanikające składniki naszej flory i fauny. Ochrona ich stanowi więc ważny element całego systemu ochrony rodzimej przyrody, chociaż dotychczas były traktowane jako nieużytki gospodarcze, bez względu na ich wartość przyrodniczą. Ulegały więc powszechnie uproduktywaniu przez osuszanie, zaorywanie itp. zabiegi, a występująca na ich terenie flora i fauna ulegała zupełnemu zanikowi. Pomimo to na terenie gminy Stawiski spotyka się jeszcze niewielkie śródpolne i śródleśne oczka, których część rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego Nr 19/01 z dnia 16.07.2001 w sprawie uznania ekosystemów bagiennych i oczek wodnych za użytki ekologiczne (Dz. Urzęd. Woj. Podl. Nr 24 poz. 391).

Zagrożeniem dla środowiska naturalnego Gminy Stawiski są zanieczyszczenia powierzchni ziemi, powietrza oraz wód. Zdecydowana większość obiektów znajdujących się na terenie gminy pozyskuje energię ciepłą z tradycyjnych źródeł, tj. węgla, gazu drzewa i pochodnych oraz energii elektrycznej. Dotyczy to zarówno ogrzewania pomieszczeń, jak i wody dla celów użytkowych. Zwiększające się zużycie zasobów energetycznych powoduje wzrastające zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Wzrastające koszty tych surowców odbijają się natomiast nieskorzystanie na sytuacji materialnej mieszkańców gminy. Poprawę sytuacji w obu wskazanych zakresach może zagwarantować wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Szczególnie uzasadnione wydaje się wykorzystanie energii słonecznej dla celów pozyskania ciepłej wody użytkowej, a także energii elektrycznej. Zwiększenie wykorzystania tego źródła energii przyczyni się także do wypełnienia przyjętych przez Polskę zobowiązań w zakresie udziału źródeł odnawialnych w zużyciu energii. Niedostateczne środki pozostające w dyspozycji gminy uniemożliwiają jej podejmowanie działań z zakresu infrastruktury technicznej, w tym systemu energetycznego zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020 można wskazać, że około 95 % domostw zaopatrzone jest w indywidualne źródło ciepła (piec), natomiast pozostała część (4,6%) korzysta z lokalnych kotłowni. W rozwiązaniach indywidualnych dominują piece opalane węglem, biomasą, w tym drewnem oraz olejem opałowym. W nowo budowanych domach pojawiają się rozwiązania oparte na odnawialnych źródłach energii tj. pompy ciepła. Kotłownie wspólnot i spółdzielni mieszkaniowej obsługujące 4,6% mieszkańców opalane są olejem opałowym, brykietem oraz miałem węglowym. Na terenie gminy Stawiski występuje w większości zabudowa jednorodzinna o łącznej powierzchni użytkowej 153 251 m², z czego część mieszkań stanowi zasoby komunalne gminy o łącznej powierzchni użytkowej ok. 700 m² oraz mieszkania w Spółdzielni Mieszkaniowej z siedzibą przy ul. 550 – lecia Stawisk 23 A w Stawiskach. **Na terenie gminy Stawiski nie ma odnawialnych źródeł energii.** Kilka lat wcześniej inwestor z Warszawy interesował się pozyskaniem terenu oraz budową wiatrak, jednak mimo zabiegów

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

ze strony Urzędu Miejskiego inwestor nie podjął się budowy. Na terenie powiatu kolneńskiego powstała elektrownia słoneczna w mieście powiatowym. Wykonanie i uruchomienie 6 elektrowni fotowoltaicznych o mocy od 20 do 40 kW na dachach budynków użyteczności publicznej w mieście Kolno było możliwe dzięki wykorzystaniu funduszy unijnych w ramach Osi priorytetowej V: Rozwój infrastruktury ochrony środowiska, działanie 5.2.: Rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska. Wartość całego projektu wyniosła ponad 1,1 mln zł. Nie należy utożsamiać tego opisu z przekreśleniem zasadności realizacji projektów dotyczących zapewnienia dostępu mieszkańców do OZE. Projekt taki będzie jedynie mniej efektywny kosztowo niż w innym regionie z dobrymi warunkami do realizacji takich projektów. Zasadność realizacji takich projektów podnosi na terenie woj. podlaskiego podnosi również IZ RPO WP 2014-2020 programując działanie 5.1 RPO WP 2014-2020 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii.

Analizując wstępnie aspekty środowiskowe terenu gminy Stawiski, uwzględniając położenie jej w aspekcie najbliższych obszarów chronionych, nie należy spodziewać się wykorzystywania dużych farm wiatrowych; mogą występować pojedyncze turbiny wiatrowe, pracujące na potrzeby gospodarstw mieszkalnych i rolnych. Na terenie gminy Stawiski istnieją stosunkowo słabe warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów oraz właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. **Pozwalają one jednak na stosowanie tego typu urządzeń do wytwarzania energii.** Największe szanse rozwoju w krótkim okresie mają technologie konwersji termicznej energii promieniowania słonecznego, oparte na wykorzystaniu kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych.

Analizując dane dotyczące zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku można zauważyć, że zwiększa się liczba odpadów w tonach ogółem, a tym samym zwiększa się liczba kilogramów przypadająca na jednego mieszkańca i co za tym idzie również spada liczba odpadów z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca. Szczególnie wyraźnie wzrosty te widać w 2015 roku w każdej analizowanej zmiennej. W kontekście działań rewitalizacyjnych należy zwrócić na tę kwestię również szczególną uwagę, ponieważ funkcjonowanie w środowisku zaśmieconym sprawia, że może obniżyć się motywacja do aktywizacji mieszkańców w zakresie działań na rzecz gminy i miasta, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo, że chętniej zadamy o środowisko, które jest już w jakimś stopniu zadbane. Daje to poczucie sprawstwa, dzięki któremu wzrasta motywacja do dalszych działań. Malejąca liczba odpadów może świadczyć o rozbudowanej świadomości ekologicznej, co może stanowić dobry zasób, który może być wykorzystany w działaniach rewitalizacyjnych w Gminie. Malejąca masa odpadów jest również wynikiem korzystnych rozwiązań prawnych nakładających na gminę konieczność kompleksowego zagospodarowania odpadów komunalnych.

Tabela 11 Zmieszane odpady w ciągu roku (ogółem) dla gminy Stawiski

Lata	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku		
	Ogółem w tonach	Na 1 mieszkańca w kilogramach	Z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca
2010	677,72	102,7	94,2
2011	1 183,76	180,6	165,1
2012	1 194,01	183,7	168,7
2013	1 264,87	196,5	179,4
2014	1 236,32	194,3	173,5
2015	839,68	132,1	117,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uwarunkowania środowiskowe zostały przeanalizowane ze względu na liczbę zidentyfikowanych dzikich wysypisk śmieci, nawet sporadycznie występujących na danym terenie oraz ze względu na występowanie podmiotów wpływających szczególnie szkodliwie na środowisko. Badania terenowe pokazały brak takich miejsc na terenie miejskim, natomiast na terenie wiejskim zlokalizowano takie miejsca w miejscowości Barzykowo, Hipolitowo, Jurzec Szlachecki, Sokoły, Tańfity. Szczególnie uciążliwe miejsce wyrzucania „na dziko” śmieci wskazano w Hipolitowie.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Z uwagi na wskazania mieszkańców z badań społecznych w analizie uwzględniono również ocenę jakościową miejsc ze szczególnym natężeniem hałasu. Obszar szczególnie narażony na hałas to ulice wzdłuż drogi wojewódzkiej, ul. Plac Wolności. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020 przyjęty Uchwałą Nr XX/65/15 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 29 grudnia 2015 roku wskazuje, że na terenie gminy brak jest centralnego systemu ogrzewania, a liczba budynków podłączonych do lokalnych kotłowni jest niewielka. Zanieczyszczenie powietrza wskazywane jako problem w badaniach terenowych prowadzonych pośród mieszkańców spowodowane jest bliskością drogi krajowej nr 61 i ruchem samochodowym. Przez gminę Stawiski przebiega ważny szlak komunikacyjny – droga krajowa Warszawa – Łomża – Augustów. Trasa ta prowadzi do przejść granicznych z Litwą. Na terenie gminy występuje duża liczba pojazdów osobowych (wysoki wskaźnik liczby pojazdów na osobę – 0,70 samochodu na 1 mieszkańca). Wobec braku wystarczających danych ilościowych (pomiar hałasu i pyłów na terenie Gminy Stawiski w ramach rocznych sprawozdań jakości powietrza) **występowanie obszarów wymagających rekultywacji -Zanieczyszczenie powietrza i nadmierny hałas** ocenione zostało jakościowe przez członków Zespołu ds. rewitalizacji.

Tabela 12 Analiza uwarunkowań środowiskowych na terenie miejskim Gminy Stawiski

Lp.	Miejscowość - Stawiski ulice	Liczba ludności	Liczba zidentyfikowanych dzikich wysypisk śmieci (nawet sporadycznie występujących na danym terenie) powyżej średniej stan zły	Występowanie podmiotów wpływających szczególnie szkodliwie na środowisko (szt.)powyżej średniej stan zły	Występowanie obszarów wymagających rekultywacji - Zanieczyszczenie powietrza i nadmierny hałas (jakościowo)	IMD Środowiskowe
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	0	0	NIE	3
2.	ul. Cedrowska	74	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
3.	u. Długa	63	0	0	NIE	3
4.	ul. Furmańska	33	0	0	NIE	3
5.	ul. Kościelna	30	0	0	NIE	3
6.	ul. Kółka	25	0	0	NIE	3
7.	ul. Krzywe Koło	24	0	0	NIE	3
8.	ul. Łomżyńska	212	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie z uwagi na drogę wojewódzką przebiegającą przez centrum m. Stawiski i b. duże natężenie ruchu kołowego samochodów	5
9.	ul. Niecała	9	0	0	NIE	3
10.	ul. Nowoprojektowana	0	0	0	NIE	3
11.	ul. Ogrodowa	64	0	0	NIE	3
12.	ul. Parkowa	39	0	0	NIE	3
13.	ul. Plac Wolności	119	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie z uwagi na drogę wojewódzką przebiegającą przez centrum m. Stawiski i b. duże natężenie ruchu kołowego samochodów	5
14.	ul. Pocztowa	100	0	0	NIE	3

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

15.	ul. Polowa	121	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie często uczęszczanej drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
16.	ul. Projektowana	71	0	0	NIE	3
17.	ul. Pułkownika Stanisława Steczkowskiego	7	0	0	NIE	3
18.	ul. Sadowa	190	0	0	NIE	3
19.	ul. Smolniki	156	0	0	NIE	3
20.	ul. Spokojna	16	0	0	NIE	3
21.	ul. Strażacka	87	0	0	NIE	3
22.	ul. Szosowa	9	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	0	0	NIE	3
24.	ul. Utrata	24	0	0	NIE	3
25.	ul. Wiejska	148	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
26.	ul. Wincentego Witosa	20	0	0	NIE	3
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	0	0	NIE	3
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	0	0	NIE	3
29.	ul. Zjazd	252	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie z uwagi na drogę wojewódzką przebiegającą przez centrum m. Stawiski i b. duże natężenie ruchu kołowego samochodów	5
30.	ul. Źródłowa	29	0	0	NIE	3
2274						
Średnia			0	0	wskaźnik jakościowy	3,46
Przedział wartości			0	0	wskaźnik jakościowy	2,42-4,49
Wartość minimalna do korelacji			0	0	wskaźnik jakościowy	1,038
Wartość maksymalna do korelacji			0	0	wskaźnik jakościowy	1,211
Minimalny przedział wartości ujemnej			0	0	wskaźnik jakościowy	2,422
Maksymalny przedział wartości ujemnej			0	0	wskaźnik jakościowy	2,249

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Minimalny przedział wartości dodatniej	0	0	wskaźnik jakościowy	4,498
Maksymalny przedział wartości dodatniej	0	0	wskaźnik jakościowy	4,671
Poniżej średniej				
Średnia				
Poniżej średniej				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Tabela 13 Analiza uwarunkowań środowiskowych na terenie wiejskim Gminy Stawiski

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Liczba zidentyfikowanych dzikich wysypisk śmieci (nawet sporadycznie występujących na danym terenie) - powyżej średniej stan zły	Występowanie podmiotów wpływających szczególnie szkodliwie na środowisko (szt) - powyżej średniej stan zły	Występowanie obszarów wymagających rekultywacji - Zanieczyszczenie powietrza i nadmierny hałas (jakościowo)	IMD Środowiskowe
1.	Barzykowo	166	1	0	NIE	5
2.	Budy Poryckie	83	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
3.	Budy Stawiskie	212	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
4.	Budziski	78	0	0	NIE	3
5.	Cedry	162	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
6.	Chmielewo	66	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
7.	Cwaliny	25	0	0	NIE	3
8.	Dzierzbia	339	0	0	NIE	3
9.	Dzięgiele	141	0	0	NIE	3
10.	Hipolitowo	43	1	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi powiatowej na jakość życia mieszkańców obszaru	8
11.	Ignacewo	51	0	0	NIE	3
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104	0	1	TAK	5
13.	Jurzec Szlachecki	139	1	1	NIE	8
14.	Jurzec Włościański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	0	1	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	8
15.	Karwowo	158	0	0	NIE	3

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

16.	Kuczyny	33	0	0	NIE	3
17.	Lisy	41	0	1	NIE	5
18.	Michny	94	0	0	NIE	3
19.	Mieczki Sucholaszczyki	125	0	1	NIE	5
20.	Mieszolki	74	0	1	NIE	5
21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	0	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	5
22.	Poryte Włociańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkolna)	252	1	0	TAK - negatywne oddziaływanie drogi wojewódzkiej na jakość życia mieszkańców obszaru	8
23.	Ramoty	112	0	0	NIE	3
24.	Rogale	107	0	0	NIE	3
25.	Romany	132	0	1	NIE	5
26.	Rostki	172	0	0	NIE	3
27.	Skroda Mała	110	0	0	NIE	3
28.	Sokoły	188	1	1	NIE	8
29.	Tafiły	67	1	0	NIE	5
30.	Wilczewo	101	0	0	NIE	3
31.	Wysokie Małe	87	0	0	NIE	3
32.	Wysokie Duże	56	0	0	NIE	3
33.	Zabiele	94	0	0	NIE	3
34.	Zalesie	30	0	0	NIE	3
35.	Zaborowo	72	0	0	NIE	3
36.	Żelazki	31	0	1	NIE	5
		4058				
Średnia			0,16	0,25	wskaźnik jakościowy	4,41
Przedział wartości			0,11-0,20	0,17-0,32	wskaźnik jakościowy	3,08-5,73
Wartość minimalna do korelacji			0,048	0,075	wskaźnik jakościowy	1,323
Wartość maksymalna do korelacji			0,056	0,0875	wskaźnik jakościowy	1,5435
Minimalny przedział wartości ujemnej			0,112	0,175	wskaźnik jakościowy	3,087
Maksymalny przedział wartości ujemnej			0,104	0,1625	wskaźnik jakościowy	2,8665

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Minimalny przedział wartości dodatniej	0,208	0,325	wskaźnik jakościowy	5,733
Maksymalny przedział wartości dodatniej	0,216	0,3375	wskaźnik jakościowy	5,9535

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Analiza uwarunkowań przestrzenno - funkcjonalnych

Podstawą analizy w obszarze uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych były badania z mieszkańcami. W ocenie mieszkańców trudno wskazać głównie problemy w tym obszarze. Najczęstsze wskazania dotyczyły hałasu (69%), występowania zdewastowanych i opuszczonych terenów w gminie (55%). Uciążliwe dla mieszkańców było również występowanie budynków ze zniszczoną fasadą (40%), czy też niesprawna kanalizacja (31%).

Wykres 9 Problemy przestrzeni publicznej według mieszkańców (suma odpowiedzi zdecydowanie tak)

Źródło: Badanie kwestionariuszowe mieszkańców Stawisk, CATI N=200

Niestety w ramach dostępnych środków na realizację projektów rewitalizacyjnych 2014-2020 nie ma możliwości oddziaływania na problem hałasu w mieście. Środki na ten cel dostępne są jedynie dla projektów miejskich w ramach funduszy spójności, które są niemożliwe do pozyskania przez gminę miejsko-wiejską. Dlatego też w dalszej części opracowania skupiono się na analizie problemów, na które możliwe będzie oddziaływanie przez Gminę.

Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne zostały przeanalizowane pod kątem dostępności sieci kanalizacyjnej, dostępności sieci wodociągowej i gazowej, dostępności obiektów kulturalnych i sportowych. Dostępność sieci kanalizacyjnej i wodociągowej wskazuje na możliwość zabezpieczenia podstawowych potrzeb dotyczących codziennego funkcjonowania. Brak lub niski wskaźnik dostępności sieci może przyczynić się gorszej jakości życia mieszkańca na każdym jego poziomie – brak zabezpieczenia potrzeb podstawowych powoduje niemożność zaspakajania potrzeb wyższego rzędu. Gmina realizowała liczne projekty pomocowe finansowane ze środków zewnętrznych mające na celu odniesienie się do wskazanych problemów, w szczególności Budowa wodociągu relacji Poryte – Budziski, lata 2009-2013, nr umowy 00022-6921-UM1000034/12, w ramach PROW na lata 2007-2013 oraz Rozbudowa sieci wodociągowej z przyłączami na terenie gminy Stawiski, lata 2006-2007, ze środków EFRR w ramach ZPORR, nr umowy Z/2.20/IIIB.1/310/05/U/11/09. Z uwagi na brak dostępnych źródeł wsparcia zewnętrznego i ograniczone środki budżetowe Gminy na okres opracowywania Programu, nie zaplanowano dedykowanych temu

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

problemowi projektów rewitalizacyjnych. Program obejmuje okres do 2023 roku a zatem w przypadku pojawienia się środków na realizację projektów odnoszących się wprost do ww. uwarunkowań dotyczących przykładowo wsparcia finansowego mieszkańców w przyłączaniu się do sieci ciepłowniczej Program zostanie zaktualizowany w zakresie projektów rewitalizacyjnych.

Natomiast niski wskaźnik dostępności obiektów kulturalnych i sportowych może przyczynić się do trudności w integracji społeczności lokalnej oraz trudności do aktywizacji różnych kategorii społecznych, szczególnie tych zagrożonych wykluczeniem społecznym, czyli m. in. osoby starsze i bezrobotne. Pod tym kątem dokonano analizy dostępności jakościowej do takich obiektów użyteczności publicznej jak biblioteki, świetlice, domów kultury oraz boiska czy place zabaw. Jak obrazują poniższe dane generalnie stan infrastruktury użyteczności publicznej jest satysfakcjonujący. Dla oceny sytuacji kryzysowej w zakresie uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych przyjęto ocenę poniższych mierników:

- Dostępność sieci kanalizacyjnej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność sieci wodociągowej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność sieci gazowej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych lub oświatowych - ocenia jakościowa Zespołu ds. rewitalizacji wskazująca ocenę w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza zły stan lub brak takiego budynku, 1 - średni, 2- dobry, 3 - b. dobry stan istniejącej infrastruktury obiektów
- Dostępność lub zły stan obiektów rekreacyjnych lub sportowych - ocenia jakościowa Zespołu ds. rewitalizacji wskazująca ocenę w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza zły stan lub brak takiego budynku, 1 - średni, 2- dobry, 3 - b. dobry stan istniejącej infrastruktury obiektów rekreacyjnych lub sportowych

Tabela 14 Analiza uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych na terenie miejskim Gminy Stawiski

Lp.	ulice	Liczba ludności	Dostępność sieci kanalizacyjnej	Dostępność sieci wodociągowej	Dostępność sieci gazowej	Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych lub oświatowych	Dostępność lub zły stan obiektów sportowych lub rekreacyjnych	IMD Przestrzenno- funkcjonalne
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	16,77	17,39	0	0	0	15
2.	ul. Cedrowska	74	13,51	14,86	0	3	2	13
3.	u. Długa	63	22,22	22,22	0	0	0	13
4.	ul. Furmańska	33	30,3	36,36	0	0	0	13
5.	ul. Kościelna	30	20	20	0	0	0	15
6.	ul. Krótka	25	24	24	0	3	0	10
7.	ul. Krzywe Koło	24	12,5	12,5	0	0	0	17
8.	ul. Łomżyńska	212	10,84	11,32	0	0	0	19
9.	ul. Niecała	9	22,22	22,22	0	0	0	13
10.	ul. Nowoprojektowana	0	0	0	0	0	0	19
11.	ul. Ogrodowa	64	23,43	23,43	0	0	0	13
12.	ul. Parkowa	39	23,07	23,07	0	0	0	13
13.	ul. Plac Wolności	119	15,12	15,12	0	0	0	19
14.	ul. Poczтовая	100	27	29	0	0	0	13
15.	ul. Polowa	121	16,52	17,35	0	2	0	12
16.	ul. Projektowana	71	25,35	25,35	0	0	0	13
17.	ul. Pułkownika Stanisława Stęczkowskiego	7	14,28	14,28	0	0	0	19

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

18.	ul. Sadowa	190	6,31	6,31	0	0	0	19
19.	ul. Smolniki	156	7,05	7,05	0	0	0	19
20.	ul. Spokojna	16	12,5	18,75	0	0	0	17
21.	ul. Strażacka	87	14,94	14,94	0	0	2	16
22.	ul. Szosowa	9	22,22	22,22	0	0	0	13
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	13,2	13,2	0	0	0	19
24.	ul. Utrata	24	29,67	29,16	0	0	0	13
25.	ul. Wiejska	148	20,94	21,62	0	0	0	13
26.	ul. Wincentego Witosa	20	25	25	0	0	0	13
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	25,97	27,27	0	0	0	13
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	27,86	27,86	0	0	0	13
29.	ul. Zjazd	252	10,71	10,71	0	0	0	19
30.	ul. Źródłowa	29	10,34	10,34	0	0	0	19
	razem	2274						
Średnia			18,12	18,76	0	0,26	0,13	15,16
Przedział wartości			15,40-20,83	15,94-21,57	0	0,18-0,33	0,09-0,16	12,88-17,43
Wartość minimalna do korelacji			2,718	2,814	0	0,078	0,039	2,274
Wartość maksymalna do korelacji			4,53	4,69	0	0,091	0,0455	3,79
Minimalny przedział wartości ujemnej			15,402	15,946	0	0,182	0,091	12,886
Maksymalny przedział wartości ujemnej			13,59	14,07	0	0,169	0,0845	11,37
Minimalny przedział wartości dodatniej			20,838	21,574	0	0,338	0,169	17,434
Maksymalny przedział wartości dodatniej			22,65	23,45	0	0,351	0,1755	18,95
Poniżej średniej								
Średnia								
Poniżej średniej								

Poniższe tabele przedstawiają dane dla miejscowości na terenie wiejskim Gminy Stawiski.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 15 Analiza uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych na terenie wiejskim Gminy Stawiski

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Dostępność sieci kanalizacyjnej	Dostępność sieci wodociągowej	Dostępność sieci gazowej	Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych lub oświatowych	Dostępność lub zły stan obiektów sportowych lub rekreacyjnych	IMD Przestrzenno-funkcjonalne
1.	Barzykowo	166	0	16,26	0	0	1	16
2.	Budy Poryckie	83	0	18,07	0	0	0	17
3.	Budy Stawiskie	212	0	18,86	0	2	1	11
4.	Budziski	78	0	11,53	0	0	0	19
5.	Cedry	162	0	12,34	0	0	0	19
6.	Chmielewo	66	0	28,79	0	0	0	16
7.	Cwaliny	25	0	64	0	0	0	16
8.	Dzierzbia	339	0	17,69	0	1	2	11
9.	Dzięgiele	141	0	17,73	0	2	0	14
10.	Hipolitowo	43	0	30,23	0	0	0	16
11.	Ignacewo	51	0	15,68	0	0	0	19
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104		0	0	0	0	19
13.	Jurzec Szlachecki	139	0	19,42	0	2	1	11
14.	Jurzec Włościański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	0	2,87	0	1	0	16
15.	Karwowo	158	0	22,78	0	0	2	14
16.	Kuczyny	33	0	12,12	0	0	0	19
17.	Lisy	41	0	17,07	0	0	0	19
18.	Michny	94	0	15,95	0	0	2	16
19.	Mieczki Sucholaszczki	125	0	12,8	0	0	0	19
20.	Mieszolki	74	0	18,91	0	0	0	17
21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	0	25,86	0	0	0	16
22.	Poryte Włościańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkolna)	252	0	19,84	0	2	1	11
23.	Ramoty	112	0	15,17	0	0	0	19
24.	Rogale	107	0	16,82	0	0	0	19
25.	Romany	132	0	31,81	0	0	0	16
26.	Rostki	172	0	17,44	0	2	0	16
27.	Skroda Mała	110	0	17,27	0	0	0	19

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

28.	Sokoły	188	0	18,61	0	0	0	17
29.	Tafily	67	0	22,38	0	0	0	17
30.	Wilczewo	101	0	21,78	0	0	0	17
31.	Wysokie Małe	87	0	24,13	0	1	0	13
32.	Wysokie Duże	56	0	60,71	0	0	0	16
33.	Zabiele	94	0	19,14	0	0	0	19
34.	Zalesie	30	0	16,67	0	0	0	16
35.	Zaborowo	72	0	22,22	0	0	0	17
36.	Żelazki	31	0	19,35	0	0	0	17
	razem	4058						
	Średnia		0	20,61	0	0,36	0,27	16,36
	Przedział wartości		0	17,51-23,70	0	0,25-0,46	0,18-0,35	13,09-18,81
	Wartość minimalna do korelacji		0	3,0915	0	0,108	0,081	2,454
	Wartość maksymalna do korelacji		0	5,1525	0	0,126	0,0945	4,09
	Minimalny przedział wartości ujemnej		0	17,5185	0	0,252	0,189	13,906
	Maksymalny przedział wartości ujemnej		0	15,4575	0	0,234	0,1755	12,27
	Minimalny przedział wartości dodatniej		0	23,7015	0	0,468	0,351	18,814
	Maksymalny przedział wartości dodatniej		0	25,7625	0	0,486	0,3645	20,45
	Poniżej średniej							
	Średnia							
	Poniżej średniej							

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Obszary zaznaczone w tabeli na czerwono to obszary najbardziej zagrożone pod względem uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych. Brak miejsc spotkań o charakterze integrujących społeczność lokalną odbiera możliwość wprowadzania działań poprawiających jakość życia mieszkańców. Ze wszystkich analizowanych pod względem uwarunkowań IMD przestrzenno-funkcjonalnym, dzięki czemu można wyróżnić obszary szczególnie zagrożone na problemy przestrzenno-funkcjonalne. Jednostki i obszary te wyznaczone zostały z uwagi na przekroczenie średniej w wyniku wskaźnika IMD. Analiza uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych pokazuje najwięcej problemów w omawianych kwestiach.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Na przestrzeni ostatnich lat Gmina realizowała szereg działań inwestycyjnych mających na celu ponoszenie życia mieszkańców. W tym zakresie należy wskazać przede wszystkim projekty w ramach PROW 2007-2013 za pośrednictwem LGD „Kraina Mlekiem Płynąca” tj. Modernizacja świetlicy wiejskiej w Dzięgielach, Remont wraz z wyposażeniem siłowni w Dzierzbi, Renowacja zabytkowej bramy w parku podworskim w Stawiskach; Urządzenie placów zabaw na terenie Gminy Stawiski (w Stawiskach przy ul. Smolniki i ul. Cedrowskiej oraz w Porytem), Wyposażenie świetlic w Gminie Stawiski, Remont i wyposażenie Świetlicy w Rostkach oraz Remont dachu na budynku w Zespole Poklasztornym Ojców Franciszkanów w Stawiskach. W zakresie efektywności energetycznej realizowano projekty finansowane ze środków PROW 2007-2013 Budowa mikroinstalacji prosumenckich na terenie Gminy Stawiski, 2015 rok, w ramach działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW na lata 2007-2013 oraz projekt polegający na termomodernizacji budynków oświatowych na terenie Gminy Stawiski w latach 2015-2017, w ramach RPO WP 2014-2020. W latach 2006-2007 zrealizowano również projekt Rozbudowy sieci wodociągowej z przyłączami na terenie gminy Stawisk finansowany ze środków EFRR w ramach ZPORR. Badania terenowe pokazały jednak wciąż duży zakres potrzeb na działania rewitalizacyjne skierowane na podniesieniu jakości życia mieszkańców. **Problemy związane z warunkami przestrzenno – funkcjonalnymi należy uwzględnić w działaniach rewitalizacyjnych całej Gminy**, szczególnie te działania, które przyczynią się do poprawy miejsc rekreacyjnych i kulturalnych, aby mieszkańcy mogli się spotykać i aby mieli miejsce do działań aktywizacji społecznej.

Analiza uwarunkowań technicznych

Dane dotyczące uwarunkowań technicznych dotyczą liczby budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 rokiem, rodzaju i nawierzchni dróg oraz obiektów zabytkowych w Gminie. W gminnej ewidencji zabytków wpisanych jest 37 obiektów na terenie miasta i 18 na terenie wiejskim. Występowanie zabytków na terenie obszaru zdegradowanego wiąże się najczęściej z koniecznością dodatkowych nakładów na utrzymanie infrastruktury. Na podstawie wyników badań społecznych prowadzonych z mieszkańcami należy wskazać ten element jako taki, który warunkuje występowanie problemów w obszarze technicznym. Z tego powodu dokonano oceny tego wskaźnika w sferze technicznej, a nie przestrzenno-funkcjonalnej. Ocena degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym może zostać dokonana przez analizę liczby wydanych nakazów rozbioru obiektów budowlanych z powodu złego stanu technicznego. Na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Stawiskach takich decyzji wydanych było nie więcej niż 3, więc ocena tego wskaźnika nie pozwala na ocenę sytuacji kryzysowej w tym obszarze w Gminie. Podobnie również analiza wskaźnika Liczby osób, którym obniżono wysokość podatku od nieruchomości z uwagi na zły stan techniczny obiektu budowlanego, nie będzie pomocna z uwagi na fakt, że nie występują takie przypadki w Gminie Stawiski.

Na obszarze gminy Stawiski brak jest linii kolejowej. System dróg o znaczeniu regionalnym i lokalnym zapewnia obsługę komunikacyjną gminy Stawiski. Na sieć komunikacyjną na obszarze gminy składa się ogółem 215,6 km dróg, w tym: dróg krajowych – 18,00 km, dróg wojewódzkich – 23,30 km, dróg powiatowych – 57,80 km, dróg gminnych – 123,42 km. Prawie wszystkie ulice miejskie posiadają obecnie minimum jednostronne chodniki o nawierzchni twardej. Szerokości obecnych linii rozgraniczających pas drogowy pozwalają na budowę prawidłowej jezdni (min. 7,0 m) i prawidłowych szerokości chodników (min. po 2,50 m) oraz pasów zieleni. Niezbędne poszerzenia pasów ulicznych dotyczą głównie obszarów skrzyżowań w centrum miasta. Dostępne dane dotyczące stanu dróg zestawiono z ogólną długością dróg w km na terenie Gminy. Gmina realizowała w ostatnich latach projekty inwestycyjne w infrastrukturę drogową finansując te zadania przede wszystkim ze środków budżetowych. W 2005 roku zrealizowano również projekt Przebudowy dróg gminnych na terenie gminy Stawiski ze środków ZPORR oraz Schetynówka.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 16 Analiza uwarunkowań technicznych na terenie miejskim Gminy Stawiski

Lp.	Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Postępująca dewastacja obiektów - obiekty zabytkowe w ewidencji lub rejestrze zabytków	Stan budynków mieszkalnych	Rodzaj nawierzchni i stan drogi	IMD techniczne
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	3	0%	2	3
2.	ul. Cedrowska	74	1	5%	1	5
3.	ul. Długa	63	1	32%	2	6
4.	ul. Furmańska	33	1	64%	2	6
5.	ul. Kościelna	30	1	67%	0	9
6.	ul. Krótka	25	1	20%	2	5
7.	ul. Krzywe Koło	24	3	17%	2	4
8.	ul. Łomżyńska	212	1	18%	1	7
9.	ul. Niecała	9	1	100%	2	6
10.	ul. Nowoprojektowana	0	3	0%	2	3
11.	ul. Ogrodowa	64	3	20%	2	4
12.	ul. Parkowa	39	3	0%	2	3
13.	ul. Plac Wolności	119	0	48%	0	11
14.	ul. Pocztowa	100	3	3%	2	3
15.	ul. Polowa	121	0	10%	2	5
16.	ul. Projektowana	71	3	0%	2	3
17.	ul. Pułkownika Stanisława Steczkowskiego	7	3	0%	2	3
18.	ul. Sadowa	190	3	0%	2	3
19.	ul. Smolniki	156	1	0%	1	5
20.	ul. Spokojna	16	3	0%	2	3
21.	ul. Strażacka	87	1	8%	2	4
22.	ul. Szosowa	9	3	33%	0	8
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	1	21%	0	7
24.	ul. Utrata	24	3	40%	2	5
25.	ul. Wiejska	148	3	23%	0	8
26.	ul. Wincentego Witosa	20	3	0%	2	3
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	3	0%	2	3
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	1	0%	0	6
29.	ul. Zjazd	252	1	13%	1	4
30.	ul. Źródłowa	29	3	0%	2	3
razem		2274				
Średnia			2	18%	1,46	4,93
Przedział średnia			1,4-2,6	15%-21%	1,02-1,89	3,45-6,40
Wartość minimalna do korelacji			0,6	3%	0,438	1,479
Wartość maksymalna do korelacji			0,7	5%	0,511	1,7255

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Minimalny przedział wartości ujemnej	1,4	15%	1,022	3,451
Maksymalny przedział wartości ujemnej	1,3	14%	0,949	3,2045
Minimalny przedział wartości dodatniej	2,6	21%	1,898	6,409
Maksymalny przedział wartości dodatniej	2,7	23%	1,971	6,6555
Poniżej średniej				
Średnia				
Poniżej średniej				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Poniżej zostaną przedstawione tabele dotyczące miejscowości w Gminie Stawiski.

Tabela 17 Analiza uwarunkowań technicznych na terenie wiejskim Gminy Stawiski

Lp.	Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Postępująca dewastacja obiektów - obiekty zabytkowe w ewidencji lub rejestrze	Stan budynków mieszkalnych	Rodzaj nawierzchni i stan drogi	IMD Techniczne
1.	Barzykowo	166	3	13%	1	7
2.	Budy Poryckie	83	3	14%	2	6
3.	Budy Stawiskie	212	3	12%	2	6
4.	Budziski	78	3	10%	0	9
5.	Cedry	162	3	7%	2	5
6.	Chmielewo	66	0	43%	0	11
7.	Cwaliny	25	3	50%	0	9
8.	Dzierzbia	339	1	14%	2	8
9.	Dzięgiele	141	3	10%	2	5
10.	Hipolitowo	43	3	0%	2	4
11.	Ignacewo	51	3	0%	0	6
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104	3	10%	1	6
13.	Jurzec Szlachecki	139	3	0%	2	4
14.	Jurzec Włościański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	3	4%	1	5
15.	Karwowo	158	2	0%	2	7
16.	Kuczyny	33	3	0%	0	6
17.	Lisy	41	3	0%	2	4
18.	Michny	94	3	0%	2	4
19.	Mieczki Sucholaszczki	125	3	5%	1	5
20.	Mieszolki	74	3	10%	2	6

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	3	0%	2	4
22.	Poryte Włociańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkolna)	252	1	15%	1	8
23.	Ramoty	112	3	0%	1	5
24.	Rogale	107	3	17%	2	6
25.	Romany	132	1	21%	2	8
26.	Rostki	172	3	0%	2	4
27.	Skroda Mała	110	3	10%	2	5
28.	Sokoły	188	3	3%	2	4
29.	Tafily	67	3	0%	2	4
30.	Wilczewo	101	3	5%	0	6
31.	Wysokie Małe	87	3	6%	2	4
32.	Wysokie Duże	56	3	13%	2	6
33.	Zabiele	94	3	0%	2	4
34.	Zalesie	30	3	0%	2	4
35.	Zaborowo	72	3	13%	0	9
36.	Żelazki	31	3	0%	1	4
	razem	4058				
		Średnia	2,72	8%	1,41	5,77
		Przedział wartości	1,90-3,53	6%-10%	0,98-1,83	4,03-7,50
		Wartość minimalna do korelacji	0,816	2%	0,423	1,731
		Wartość maksymalna do korelacji	0,952	3%	0,4935	2,0195
		Minimalny przedział wartości ujemnej	1,904	6%	0,987	4,039
		Maksymalny przedział wartości ujemnej	1,768	5%	0,9165	3,7505
		Minimalny przedział wartości dodatniej	3,536	10%	1,833	7,501
		Maksymalny przedział wartości dodatniej	3,672	11%	1,9035	7,7895
		Poniżej średniej				
		Średnia				
		Poniżej średniej				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Stawiski

Analiza desk research, analiza wskaźnikowa oraz wyniki badań z mieszkańcami pokazują, iż możliwe jest zidentyfikowanie aspektów i obszarów problemowych, występujących na terenie gminy Stawiski. Podstawowy problem mieszkańców polega na tym, że na terenie gminy brak jest centralnego systemu ogrzewania, a liczba

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

budynków podłączonych do lokalnych kotłowni jest niewielka. Większość domostw ogrzewana jest z wykorzystaniem węgla i miału węglowego, a proces gazyfikacji gminy nie jest przewidywany w najbliższych latach. Na terenie gminy wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii stanowi niewielki udział w ogólnym zapotrzebowaniu energetycznym; występuje duża liczba pojazdów osobowych (wysoki wskaźnik liczby pojazdów na osobę – 0,70). Gmina nie ma jednak potencjału do wykorzystania w zakresie niskiej emisji, stosunkowo niskie dochody ograniczają stosowanie instalacji OZE a rolnicze wykorzystanie zasobów ziemi nie pozwala na rozwój biomasy. Wskazywanym pożądanym kierunkiem podniesienia jakości życia mieszkańców wydaje się realizacja projektów zmniejszenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery w celu zmniejszenia liczby obiektów ogrzewanych z tradycyjnych źródeł (kotły węglowe, energia elektryczna).

Podsumowanie procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podsumowując proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji należy wskazać, że podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowiła analiza, w której wykorzystane zostały obiektywne i weryfikowalne **mierniki (wskaźniki)** i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. W stosunku do każdego wskaźnika określono czy jest tzw. stymulantą⁸, czy destymulantą⁹, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki urbanistycznej, czy też prowadzą do kryzysu. Z uwagi na brak dostępnych danych ilościowych w niektórych obszarach objętych badaniem bazowano na ocenie jakościowej Zespołu ds. rewitalizacji. Zadania zespołu i skład został określony w zarządzeniu nr 5.2017 Burmistrza Stawisk z dnia 23 stycznia 2017. Pracami Zespołu ds. rewitalizacji kierował przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Stawiskach. W skład Zespołu weszli eksperci zajmujący się różnymi obszarami aktywności Gminy tj. sprawy społeczne, kultura, edukacja, oświata, inwestycje. Prace zespołu były wspierane poprzez udział w spotkaniach eksperta ds. rewitalizacji ze strony Wykonawcy realizującego przedmiotów zamówienia w postaci opracowania programu rewitalizacji.

Członkowie zespołu uczestniczyli również w cyklu szkoleń dedykowanych problematyce rozumienia problematyki rewitalizacji w okresie finansowania na lata 2014-2020. Szkolenia dotyczyły bezpośrednio: wyznaczania obszaru rewitalizacji na podstawie badań i analiz, zasad prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami, finansowania projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych, monitoringu i ewaluacji programu rewitalizacji oraz systemu wdrożenia programu rewitalizacji. Dokonywane oceny podczas spotkań Zespołu ds. rewitalizacji poprzedzone były dyskusją. Każdy z członków zespołu oraz zapraszanych gości wyrażał swoje stanowisko; po dyskusji ustalano jednolite brzmienie oceny danego wskaźnika przyjętego do oceny jakościowej na podstawie oceny Zespołu ds. rewitalizacji. W ten sposób dokonywano jednomyślnej oceny danego obszaru problemowego. Oceny były dyskutowane na posiedzeniu Zespołu i przyznawano łącznie jedną ocenę dlatego w ramach całego Zespołu obejmującego również zaproszonych gości. W ocenie Gminy zatem proces oceny jakościowej spełnia wymagane kryteria i zapewnia bezstronną i rzetelną ocenę poszczególnych wybranych uwarunkowań poddanych analizie. W celu uspołnienia tekstu dokonano wykreślenia zapisu wskazującego na możliwe bezpośrednie zastosowanie ocen mieszkańców pozyskanych podczas konsultacji społecznych i warsztatów rewitalizacyjnych które przydatne były przede wszystkim w celu pogłębienia diagnozy społeczno-gospodarczej.

⁸ Wysokie wartości wskaźnika świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego.

⁹ Jw.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Zdjęcie 6 Członkowie zespołu ds. rewitalizacji podczas pracy warsztatowej

Źródło: Opracowanie własne

W celu analizy **uwarunkowań społecznych** poddano analizie poniższe mierniki:

- Poziom bezrobocia rejestrowanego (Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom występowania problemów pomocy społecznej (Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom ubóstwa i wykluczenia (Liczba przydzielonych świadczeń z powodu ubóstwa w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom uzależnienia od alkoholu (Liczba osób którym przyznano świadczenie z powodu alkoholizmu w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom bezrobocia (Liczba osób którym przyznano świadczenie z powodu bezrobocia w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom przemocy w rodzinie (Liczba założonych Niebieskich Kart ze wszystkich dopuszczonych przepisami powodów w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom przestępczości z uwzględnieniem przestępstw kryminalnych (Występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom problemów psychospołecznych i uzależnień (Liczba udzielonej pomocy psychospołecznej i prawnej osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym (Liczba wypożyczeń książek w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Poziom uczestnictwa w życiu publicznym (Liczba uczniów zaangażowanych w inne zajęcia pozalekcyjne w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

- Poziom ukrytego bezrobocia (ocena jakościowa występowania problemu społecznego związanego z ukrytym bezrobociem ocenia przez członków zespołu ds. rewitalizacji w skali od 1 do 3, gdzie 3 oznacza wyraźnie identyfikowany problem społeczny, a 1 brak wyraźnych przesłanek takiego problemu)
- Struktura demograficzna w zakresie osób młodych w stosunku do ogółu mieszkańców (Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)
- Struktura demograficzna w zakresie osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców (Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności badanego obszaru)

Analiza danych statystycznych pozwoliła na określenie wskaźnika pozwalającego ocenić natężenie negatywnych zjawisk w **sferze gospodarczej**:

- Stopień przedsiębiorczości (Wynik oceny wartości współczynnika przedsiębiorczości poniżej / powyżej średniej)
- Kondycja lokalnych przedsiębiorstw (Udział małych gospodarstw i gospodarstw niskotowarowych w ogólnej liczbie gospodarstw)

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w **sferze środowiskowej** dokonano oceny następujących wskaźników

- Przekroczenie standardów jakości środowiska - Liczba zidentyfikowanych dzikich wysypisk śmieci (nawet sporadycznie występujących na danym terenie)
- Przekroczenie standardów jakości środowiska - Występowanie podmiotów wpływających szczególnie szkodliwie na środowisko
- Występowanie obszarów wymagających rekultywacji -Zanieczyszczenie powietrza i nadmierny hałas (jakościowo)

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w **sferze przestrzenno-funkcjonalnej** dokonano oceny wskaźników:

- Dostępność sieci kanalizacyjnej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność sieci wodociągowej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność sieci gazowej - Liczba km sieci w stosunku do liczby mieszkańców badanego obszaru
- Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych lub oświatowych - ocenia jakościowa Zespół ds. rewitalizacji wskazująca ocenę w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza zły stan lub brak takiego budynku, 1 - średni, 2- dobry, 3 - b. dobry stan istniejącej infrastruktury obiektów.
- Dostępność lub zły stan obiektów rekreacyjnych lub sportowych - ocenia jakościowa Zespół ds. rewitalizacji wskazująca ocenę w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza zły stan lub brak takiego budynku, 1 - średni, 2- dobry, 3 - b. dobry stan istniejącej infrastruktury obiektów rekreacyjnych lub sportowych.

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w **sferze technicznej** dokonano oceny wskaźnika:

- Postępująca dewastacja obiektów - obiekty zabytkowe w ewidencji lub rejestrze zabytków - ocena jakościowa zespołu ds. rewitalizacji stanu obiektów w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza zły stan, a 3 oznacza dobry stan takich obiektów lub ich brak co wiąże się z brakiem występowania problemu na badanym obszarze
- Stan budynków mieszkalnych - Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945r. w odniesieniu do liczby mieszkańców zamieszkujących badany obszar

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

— Rodzaj nawierzchni i stan drogi - ocena jakościowa drogi nieutwardzona w skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza bardzo zły stan drogi uciążliwy dla mieszkańców rodzaju uwzględniająca rodzaj nawierzchni oraz stan dróg w szczególności łączących obiekty użyteczności publicznej, a 2 oznacza satysfakcjonujący stan dróg na terenie badanego obszaru.

Analiza wszystkich powyższych uwarunkowań pozwoliła na wyodrębnienie obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych na terenie miejskim i wiejskim Gminy. Analiza gminnych danych i opracowane wskaźniki pokazują zagrożone obszary, które należy uwzględnić w procesie rewitalizacji. Poniższa tabela przedstawia ulice ze wskaźnikiem IMD (36 i powyżej - z uwagi na taką średnią dla terenu miejskiego gminy). Poniżej wykaz ulic ze wskaźnikiem IMD powyżej wskazanego limitu:

Tabela 18 Analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie miejskim Gminy Stawiski – ogólne IMD podsumowanie

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	IMD Społeczne	IMD Gospodarcze	IMD Środowiskowe	IMD Przestrzenno-funkcjonalne	IMD Techniczne	IMD łącznie
1.	ul. 550 - lecia Stawisk	161	23					32
2.	ul. Cedrowska	74	17					26
3.	ul. Długa	63	44					53
4.	ul. Furmańska	33	21					30
5.	ul. Kościelna	30	21					31
6.	ul. Kótka	25	27					35
7.	ul. Krzywe Koło	24	24					24
8.	ul. Łomżyńska	212	29					46
9.	ul. Niecała	9	26					37
10.	ul. Nowoprojektowana	0	17					26
11.	ul. Ogrodowa	64	23					34
12.	ul. Parkowa	39	18					26
13.	ul. Plac Wolności	119	29					45
14.	ul. Pocztowa	100	26					35
15.	ul. Polowa	121	23					33
16.	ul. Projektowana	71	18					26
17.	ul. Pułkownika Stanisława Steczkowskiego	7	15					26
18.	ul. Sadowa	190	25					35
19.	ul. Smolniki	156	22					33
20.	ul. Spokojna	16	19					26
21.	ul. Strażacka	87	36					46
22.	ul. Szosowa	9	33					50
23.	ul. Tadeusza Kościuszki	53	22					35
24.	ul. Utrata	24	16					25
25.	ul. Wiejska	148	21					33
26.	ul. Wincentego Witosa	20	17					26
27.	ul. Władysława Stanisława Reymonta	77	15					23
28.	ul. Wojciecha Kossaka	61	32					45
29.	ul. Zjazd	252	27					42

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

30.	ul. Źródłowa	29	25					37
		2274						

Średnia	34,03
Przedział średniej	28,92-39,13
Wartość minimalna do korelacji	5,1045
Wartość maksymalna do korelacji	8,5075
Minimalny przedział wartości ujemnej	28,9255
Maksymalny przedział wartości ujemnej	25,5225
Minimalny przedział wartości dodatniej	39,1345
Maksymalny przedział wartości dodatniej	42,5375
Poniżej średniej	
Średnia	
Poniżej średniej	

Źródło: Opracowanie własne

**Tabela 19 Analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie wiejskim Gminy Stawiski – ogólne IMD
podsumowanie**

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	IMD Społeczne	IMD Gospodarcze	IMD Środowiskowe	IMD Przestrzenno-funkcjonalne	IMD Techniczne	IMD łączne
1.	Barzykowo	166	21					30
2.	Budy Poryckie	83	15					23
3.	Budy Stawiskie	212	25					34
4.	Budziski	78	29					46
5.	Cedry	162	19					29
6.	Chmielewo	66	31					44
7.	Cwaliny	25	21					32
8.	Dzierzbia	339	30					42
9.	Dzięgiele	141	17					25
10.	Hipolitowo	43	33					46
11.	Ignacewo	51	26					37
12.	Jurzec Folwark (sołectwo: domy Jurzec Włościański od nr 55 do nr 89)	104	18					30
13.	Jurzec Szlachecki	139	22					32
14.	Jurzec Włościański (sołectwo domy od nr 1 do nr 54)	139	24					35
15.	Karwowo	158	22					31
16.	Kuczyny	33	24					35
17.	Lisy	41	13					23
18.	Michny	94	23					33
19.	Mieczki Sucholaszczyki	125	18					28

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

20.	Mieszolki	74	29					39
21.	Poryte Szlacheckie (w tym ulice: ul. Paszki z Radzanowa, ul. Słoneczna, ul. Spokojna, ul. Wojciecha Kossaka)	174	23					33
22.	Poryte Włościańskie (w tym ulice: ul. Kościelna, ul. Kwiatowa, ul. Małopłocka, Plac Piłsudskiego Józefa, ul. Strażacka, ul. Szkolna)	252	23					37
23.	Ramoty	112	16					24
24.	Rogale	107	17					26
25.	Romany	132	17					27
26.	Rostki	172	27					38
27.	Skroda Mała	110	17					24
28.	Sokoły	188	17					17
29.	Tafily	67	22					31
30.	Wilczewo	101	17					26
31.	Wysokie Małe	87	20					29
32.	Wysokie Duże	56	34					47
33.	Zabiele	94	39					52
34.	Zalesie	30	23					33
35.	Zaborowo	72	24					35
36.	Żelazki	31	27					38
		4058						

Średnia	33,08
Przedział średniej	28,11-38,04
Wartość minimalna do korelacji	4,962
Wartość maksymalna do korelacji	8,27
Minimalny przedział wartości ujemnej	28,118
Maksymalny przedział wartości ujemnej	24,81
Minimalny przedział wartości dodatniej	38,042
Maksymalny przedział wartości dodatniej	41,35
Poniżej średniej	
Średnia	
Poniżej średniej	

Źródło: Opracowanie własne

Diagnoza społeczno-gospodarcza pozwoliła na identyfikację obszaru zdegradowanego. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego zostało opracowane na podstawie metodologii wskaźnika deprywacji IMD. Zgodnie z Wytocznymi dot. rewitalizacji obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. Podkreślenia

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

wymaga, że wyznaczenie obszaru zdegradowanego musi obejmować obszar gdzie stwierdzono występowanie problemów społecznych (zaznaczenie koloru czerwonego) i co najmniej jednego z problemów w pozostałych sferach.

Diagnoza społeczno-gospodarcza pozwoliła na identyfikację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany zamieszkały wytyczony jest ulicami Długa, Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka, Szosowa, Wojciecha Kossaka oraz w terenie wiejskim Budziski, Chmielewo, Dzierzbia, Hipolitowo, Mieszolki, Wysokie Duże oraz Zabiele. Obszar zdegradowany zamieszkały jest przez 1301 mieszkańców, co stanowi 20,55%. Powierzchnia obszaru zdegradowanego to 75,80 ha, co stanowi 0,46% powierzchni gminy (16 600 ha).

Na posiedzeniu Zespołu ds. rewitalizacji które miało miejsce w Stawiskach w dniu 11 lipca 2017 r. dokonano analizy wyników badań społecznych i potencjału obszaru rewitalizacji wskazując konieczność wprowadzenia do obszaru szczególnie niezamieszkałych terenów Gminy, które generują największe problemy również w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. **Argumentami wyznaczającymi obszary, jako „do zrewitalizowania” były ważne funkcje społeczno-gospodarcze (potencjał do realizacji działań rewitalizacyjnych) oraz stan zagospodarowania terenów możliwych do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych.** W ramach oceny potencjału do realizacji działań rewitalizacyjnych oceniono pięć kluczowych obszarów towarzyszących wyznaczaniu obszaru rewitalizacji i późniejszej realizacji działań rewitalizacyjnych tj. efektywność, otoczenie instytucjonalne, regulacyjne, współpracę i dystrybucję środków pomocowych¹⁰. W wyniku oceny potencjału do realizacji działań rewitalizacyjnych dokonano wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie miasta Stawiski, wyznaczenie obszaru na terenie wiejskim z uwagi przede wszystkim na rozdrobnioną strukturę gminy i małą liczbę mieszkańców nie umożliwia realizacji na tym terenie inwestycyjnych działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji Centrum obejmuje obszar wytyczony między ulicami Długa, Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka, Szosowa, Wojciecha Kossaka. Z uwagi na konieczność ograniczenia obszaru w jedną całość obejmującą obszar wyznaczony po ulicach „problemowych” konieczne było dodanie do obszaru rewitalizacji ulic scalających obszar w jedną całość, ulicy Zjazd oraz ulicy Wiejskiej które nie są ulicami ze zidentyfikowanym natężeniem problemów społeczno-gospodarczych. Tak wyznaczony obszar rewitalizacji Centrum Stawisk zamieszkuje 951 mieszkańców, co stanowi 15% ogółu mieszkańców Gminy Stawiski; powierzchnia obszaru rewitalizacji to 20 ha, co stanowi 0,15% powierzchni gminy.

¹⁰ Efektywność – efektywność przeanalizowana została pod kątem stosunku kosztów i nakładów poniesionych przez wnioskodawcę działania rewitalizacyjnego realizowanego na danym podobszarze rewitalizacji

Otoczenie instytucjonalne – czyli opinia instytucji zaangażowanych we wdrażanie działań rewitalizacyjnych, czyli podmiotów takich jak Urząd Miejski w Stawiskach i OPS w Stawiskach

Otoczenie regulacyjne – czyli wszystkie czynniki wpływające na wdrażanie wynikające z legislacji.

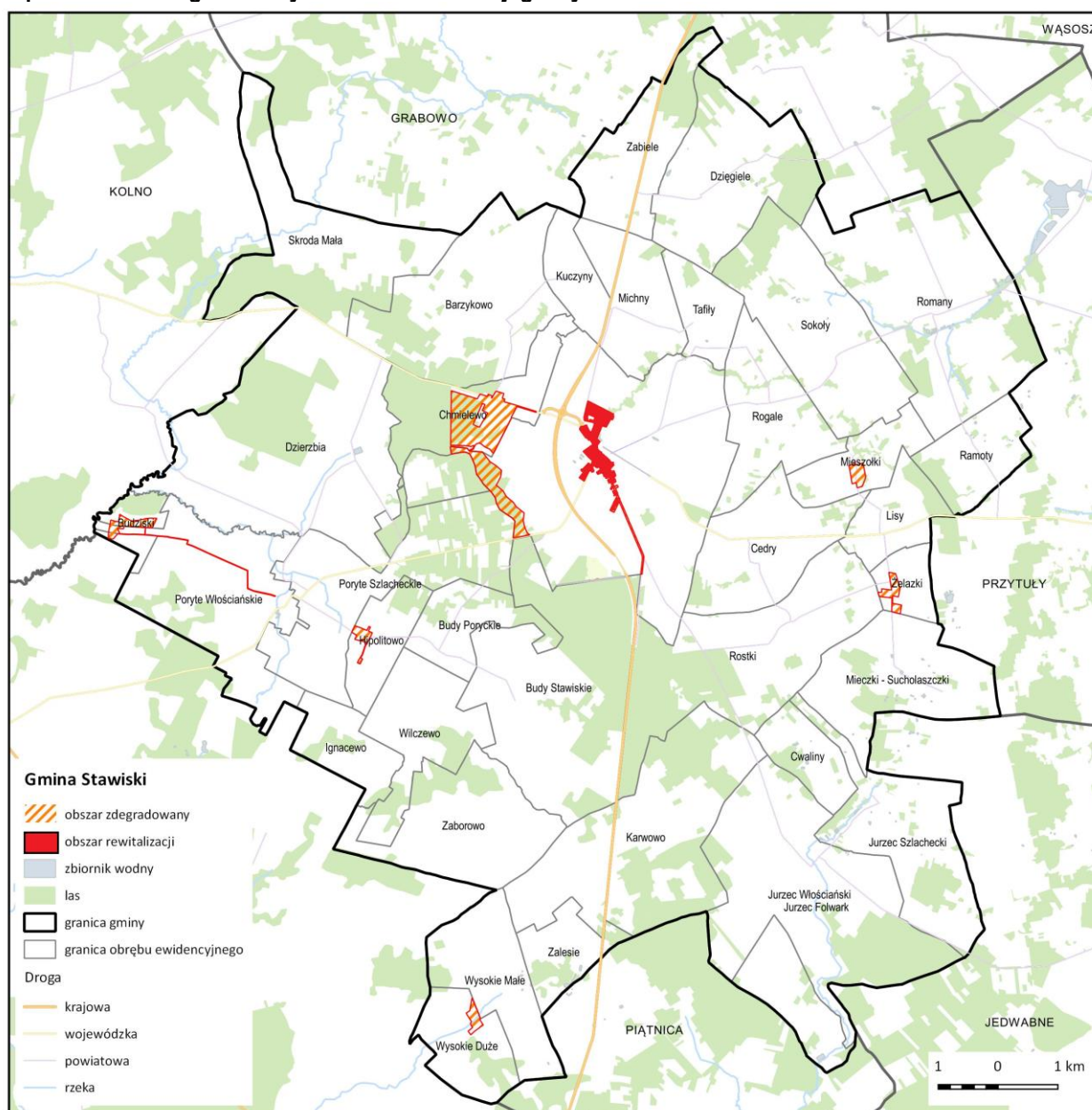
Współpraca – współpraca pomiędzy głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji działania rewitalizacyjnego,

Dystrybucja środków pomocowych – analiza czynników zachodzących na etapie dystrybucji i możliwości wykorzystania dostępnych funduszy własnych, środków unijnych, środków budżetowych, pracy wolontariuszy i partnerów działań rewitalizacyjnych na danym obszarze rewitalizacji.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Mapa 1 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Stawiski

Źródło: Opracowanie własne

Pogłębiona diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W ramach analizy statystycznej dokonano pogłębionej analizy z wykazaniem zmiennych w latach, w celu wykazania czy problemy identyfikowane na podstawie analizy wskaźników narastają. Dzięki zastosowaniu triangulacji metod badawczych, analizując wyniki badań społecznych z mieszkańcami i w ramach dyskusji zespołu ds. rewitalizacji, ustalono przyczyny występowania natężenia zidentyfikowanych problemów. Poniżej zaprezentowano pogłębioną diagnozę obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazując również potencjały obszaru **Centrum Gminy - Stawiski**, które mogą zostać wykorzystane do realizacji działań rewitalizacyjnych.

Tabela 20 Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji - aspekty społeczne

Aspekty społeczne	
Problemy	Potencjały

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

<ol style="list-style-type: none">1. Wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego bezrobocia2. Ubożająca społeczność potrzebująca wsparcia.3. Wandalizm i alkoholizm4. Słabe wykorzystanie infrastruktury na cele społeczne i integracji mieszkańców w związku z mało atrakcyjną infrastrukturą.5. Młodzież spożywa alkohol w przestrzeni publicznej.6. W centrum bójki i awantury młodzieży7. Wyższy poziom przemocy w rodzinie8. Niekorzystna struktura demograficzna w zakresie liczby osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców, w konsekwencji brak możliwości zapewnienia kompleksowego wsparcia seniorów, co wpływa na zwiększenie ich stopnia wykluczenia społecznego oraz braku aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną	<ol style="list-style-type: none">1. Duża kreatywność i jasno sprecyzowane oczekiwania mieszkańców2. Aktywność w dziedzinie społecznej. Dobrze rozwinięta struktura OSP w Gminie Stawiski. W 2016 roku na terenie Powiatu Kolneńskiego statutową działalność prowadziło 39 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z których aż 12 w Gminie Stawiski, z czego 1 jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Siedziba OSP KSRG znajduje się w Stawiskach3. Dobre doświadczenia realizacji projektów społecznych. W Gminie Stawiski w okresie ostatnich 5 lat organizowano szereg inicjatyw o charakterze społecznym oraz zdrowotnym np. organizacja Gminnych Zawodów Sportowo-Pożarniczych OSP Gminy Stawiski, festyny rodzinne – na zdrowo i sportowo; turnieje Piłki Nożnej: Oldbojów oraz o puchar Dyrektora GOKiS – dwudniowe rozgrywki w grę w piłkę nożną, wydarzenie te najczęściej realizowane były w centrum Gminy4. Ludność Stawisk osadzona w tradycji i kulturze regionalnej
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Specyfiką obszaru Centrum Gminy Stawiski jest wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego bezrobocia. Problem długotrwałego bezrobocia jest jednym z głównych wyzwań nie tylko Stawisk, ale również powiatu kolneńskiego i woj. podlaskiego¹¹. Należy przypomnieć, że stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kolneńskim wyniosła w 2016 roku 15,9% co było jednym z najwyższych wskaźników w województwie¹². Analiza danych PUP w Kolnie pokazuje, że do najliczniejszych grup osób bezrobotnych należą: długotrwanie bezrobotni (59,8%), osoby do 30 roku życia (30,9%) oraz powyżej 50 roku życia (27,5%). W przypadku dwóch pierwszych wymienionych grup odnotowano spadek udziału w strukturze osób bezrobotnych, szczególnie wyraźny wśród osób młodych do 30 roku życia (-1,9 pp.). Zwiększył się natomiast udział bezrobotnych osób starszych (powyżej 50 roku życia). Podczas spotkań z mieszkańcami i Zespołem ds. rewitalizacji wskazywano, że wzrost udziału osób starszych w grupie osób bezrobotnych w stosunku do młodzieży wynika z brakiem kompetencji potrzebnych na rynku pracy pośród osób starszych. Trudniej im zatem znaleźć zatrudnienie szczególnie po zakończeniu stosunku pracy niezależnie od decyzji pracownika. Dłuży okres pozostawania bez pracy ma negatywny wpływ powodując ubożenie i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Dane z PUP wskazują, że w problem długotrwałe bezrobocie w mieście jest znaczący, długotrwałe bezrobotni stanowią ponad 64% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Urzędzie Pracy. Problem z długotrwałym poszukiwaniem pracy mają nie tylko osoby starsze, ale również absolwenci szkół oraz osoby w

¹¹ Woj. podlaskie należy do regionów o trudnej sytuacji na rynku pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego znacznie przewyższa średnie wartości krajowe (w Podlaskiem 11,1% w końcu maja 2016r. wobec 9,1% w skali Polski), plasując region podlaski wśród 6 województw o najwyższej stopie bezrobocia. W ewidencji powiatowych urzędów pracy przebywało w końcu maja 2016r. 51875 osób bezrobotnych. Na przestrzeni roku poziom bezrobocia zmniejszył się o 5815 osób, tj. o 10,1%, natomiast wartość stopy bezrobocia spadła o 1,2 punktu proc.

¹² Bezrobocie w woj. podlaskim cechuje się dużym zróżnicowaniem terytorialnym. W skali województwa najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach grajewskim (17,4%) oraz kolneńskim (15,9%) i sejneńskim (15,9%). Najniższą stopę bezrobocia odnotowano na terenie powiatów: suwalskiego (6,0%), wysokomazowieckiego (7,2%) i bielskiego (7,4%). Widać więc znaczną rozpiętość bezrobocia w kontekście lokalnym.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

najlepszym wieku produktywności, tj. 18-44 lata. Długotrwale bezrobocie nie jest również rzadkością wśród osób z wykształceniem średnim i wyższym. Odpowiedzią na taką negatywną sytuację bezrobotnych w mieście Stawiski (obszar rewitalizacji) będą działania mające dostosować kompetencje osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców. Jak pokazuje analiza danych zastanych na liście najczęściej poszukiwanych zawodów w woj. podlaskim znajdują się przede wszystkim zawody robotników wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych w przemyśle i budownictwie, pracowników handlu oraz pracowników biurowych i obsługi klienta¹³. W ocenie uczestników spotkań zespołu ds. rewitalizacji wskazali na wpływ istnienia „szarej strefy” na długotrwale pozostawianie osób bezrobotnych rejestrach urzędów pracy, co niekoniecznie jest tożsame z pozostawianiem bez pracy, z tym że jest to praca nierejestrowana. Szacuje się, że tego typu aktywność wykazuje około 30-40% bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach prac. Konieczne wydaje się również oddziaływanie na barierę w aktywności zawodowej jaką jest również postawa samych jednostek. Część osób długotrwale bezrobotnych ma utrwaloną postawę bierności obejmującą nie tylko poszukiwanie pracy, ale i inne sfery życia.

Specyfiką obszaru rewitalizacji jest problem niekorzystnej struktury demograficznej w zakresie liczby osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców. Badania pozwalają na wskazywanie dwóch grup seniorów. Pierwsza grupa to grupa osób bardzo aktywnych społecznie, jednak umiarkowania aktywnych zawodowo. W tej grupie nad reprezentowani są rolnicy oraz pracownicy sektora publicznego. W przypadku pracowników sektora publicznego wysoka aktywność społeczna tłumaczona może być przeciętnie wyższym wykształceniem pracowników tego sektora, niż pracowników sektora prywatnego. W przypadku rolników kluczowe znaczenie ma tutaj prawdopodobnie tradycja działań zbiorowych na terenach wiejskich a także tradycyjne możliwości zaangażowania się w działalność społeczną (rady sołeckie, ochotnicza straż pożarna, koła gospodyń wiejskich). Drugą grupę stanowią osoby całkowicie nieaktywne społecznie i całkowicie nieaktywne zawodowo, a także nieaktywne w życiu towarzysko. Ten segment jest niemal w całości zdominowany przez osoby o następujących statusach społeczno-zawodowych: emeryci, renciści oraz bierni zawodowo i bezrobotni. W czasie warsztatów rewitalizacyjnych wskazywano szczególnie na samotność osób starszych oraz mały, niski udział mieszkańców w życiu społecznym. Samotne zamieszkiwanie na wsi to często samotne przebywanie w domu, dawniej tętniącym życiem, a dziś ziejącym trudną do wytrzymania pustką. Osoby starsze, ludzie chorzy i samotni korzystają z usług pomocy społecznej. Dodatkowo troszczą się o nich i bezinteresownie pomagają sąsiedzi, co jednak jest większą specyfiką terenu wiejskiego Gminy. W wielu jednak przypadkach osoby te nie zwracają się o pomoc społeczną lub pomoc oferowana przez OPS nie jest dla nich adekwatna i wystarczająca. Rekomendowanym działaniem rewitalizacyjnym wydaje się tworzenie możliwości zapewnienia seniorom wsparcia w zakresie opieki oraz aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie świadczących usługi opiekuńcze. Pomoc na takie działania dostępna jest w ramach środków EFS.

Kolejnym problemem szczególnie dotyczącym obszaru rewitalizacji jest wandalizm i alkoholizm. Problem ten wynika z centralnej funkcji obszaru w Gminie gdzie znajdują się główne obiekty użyteczności publicznej; więcej zatem osób odwiedza ten obszar. W ocenie mieszkańców uczestniczących w warsztatach rewitalizacyjnych wsi pije się więcej niż w mieście. Ale i formy alkoholizmu różnią się tam od tych miejskich: pije się co innego i inaczej. Spożywa się alkohol tańszy, gorszej jakości. Skutkiem wandalizmu w centrum Stawisk jest niszczenie placów zabaw i ławeczek używanych przez mieszkańców. Szczególnie ważnym problemem dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest zdegradowana przestrzeń parkowa o wysokich walorach przyrodniczych oraz rekreacyjnych, która może służyć do realizacji działań aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie. Brak miejsc do spotkań mieszkańców. Występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych. Identyfikuje się przypadki wandalizmu. Spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych. Podczas spotkań z mieszkańcami rekomendowano podjęcie działań tj. modernizacja parku miejskiego np. budowa

¹³ Por. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w woj. podlaskim w zakresie bezrobocia długotrwalego, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2016

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

szachownicy, ławeczki Rubinsteina (mistrz świata w szachach, pochodził ze Stawisk). Podczas dyskusji wskazywano również na badania prowadzone przez KPP w Kolnie w obszarze bezpieczeństwa. W badaniach KPP w Kolnie wskazywane się bowiem, że bardzo istotne jest, że mieszkańcy wypowiadali się na temat własnej oceny co do pewnych kwestii, które mogą wpływać na poprawę bezpieczeństwa. Jako największy mankament w tym zakresie określali łagodne prawo. Ankietowani wskazywali, że najbardziej uciążliwymi dla nich zjawiskami patologicznymi są: brawurowa jazda pojazdami - 62% badanych, alkoholizm - 42% badanych oraz chuligaństwo i wandalizm - 33%. Proponowali w celu podniesienia poczucia bezpieczeństwa następujące przedsięwzięcia: instalacja lepszego oświetlenia ulic i parkingów oraz klatek schodowych (45,5% badanych), zwiększenie liczby zajęć dla młodzieży (33,5%) i podjęcie współpracy policji ze społeczeństwem (38,5% badanych)¹⁴.

Kolejnym obszarem świadczącym o szczególnym natężeniu problemów społecznych w Stawiskach (miasto) świadczyć może liczba osób oczekujących na mieszkania komunalne; 76% wszystkich osób oczekujących na takie lokale ma miejsce zamieszkania w Stawiskach. Świadczy to o zasadności intensyfikacji działań społecznych przede wszystkim na terenie miejskim Gminy. Obszar charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia w porównaniu z innymi obszarami gminy, w tym długotrwałego bezrobocia. Jest to spowodowane większą liczbą mieszkańców miasta i terenów wiejskim. Z uwagi na brak środków budżetowych nie zaplanowano działań rewitalizacyjnych mających na celu budowę nowych mieszkań komunalnych. Powyższa analiza ma na celu wskazanie jednak specyfiki problemów społecznych mieszkańców terenu miasta.

Teren miasta jest również zamieszkały przez mieszkańców starszych niż tereny wiejskie. Jak widać poziom przestępczości spada na przestrzeni lat. Jest to efekt przemyślanych, planowanych i systemowych działań realizowanych na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego przez samorząd. Specyfiką obszaru jest jednak występowanie większej liczby miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych. Wynika to ze starej zabudowy i centralnej funkcji obszaru, z uwagi na teren zielony predysponowany do picia alkoholu na powietrzu na obszarze notuje się większą liczbę przestępstw młodocianych. Związane jest to z niedalekim sąsiedztwem placówek oświatowych.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się słabym wykorzystaniem infrastruktury na cele społeczne i integracji mieszkańców. Powodem jest ich mała atrakcyjność infrastruktury w centrum Miasta. Gmina realizowała liczne projekty inwestycyjne dotyczące modernizacji takich obiektów. Przykładowo, projekt Remont wraz z wyposażeniem siłowni w Dzierżbi, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00241-6930-UM1040514/13 oraz projekt Utworzenie centrum rekreacyjnego w Stawiskach, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00036-6930-UM1030088/13; Urządzenie palców zabaw na terenie gminy Stawiski, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00044-6930-UM1030086/13.

Potencjałem Stawisk jest niewątpliwie tradycja i uwarunkowania historyczne jako naturalne centrum Gminy. Stawiski mają swój udział w ważnych w historii Polski wydarzeniach: Powstaniu Kościuszkowskim, Powstaniu Listopadowym, Powstaniu Styczniowym, wojnie z bolszewikami w 1920 roku, w drugiej wojnie światowej. Tu działało również antykomunistyczne podziemie. Leżące na ważnym szlaku komunikacyjnym, podczas kolejnej światowej zawieruchy, niejednokrotnie stawały się miejscem najróżniejszych walk i potyczek, za co płacono zniszczeniem, na przykład w 1915 roku zostało niemal całkowicie spalone podczas starć Rosjan z Prusakami. Jak wiele miejscowości na ziemiach polskich, przez wieki Stawiski były miejscem życia dwóch narodów: Polaków i Żydów. W połowie XIX wieku Żydzi stanowili około 90 procent wszystkich mieszkańców. Z uwagi na działania wojenne podczas II wojny światowej w mieście brak jest jednak obiektów stanowiących o dziedzictwie dwóch narodów.

¹⁴ Zobacz więcej Miesięcznik Kolneński, Luty 2010/02, Bezpieczniejsze miasto Wywiad z Komendantem KPP w Kolnie

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Zdjęcie 7 Rynek w Stawiskach w XIX wieku

Źródło: Urząd Miejski w Stawiskach, Trochę historii <http://www.stawiski.pl/index.php?k=11>

W zakresie pozostałych aspektów (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne) specyfiką obszaru jest występowanie przede wszystkim problemów przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Na terenie centrum Gminy znajduje się park miejski, który wykorzystywany jest do ważniejszych wydarzeń kulturalnych, lecz w ocenie mieszkańców nie stanowi realnej „wizytówki” Gminy. Park jest naturalnym miejscem spotkań mieszkańców, lecz z uwagi na zaniedbanie terenu i brak małej infrastruktury w ograniczonym stopniu realizuje zadania społeczne lub rekreacyjne. Pozostaje często miejscem spotkań osób spożywających alkohol w miejscach publicznych. W ocenie mieszkańców park zlokalizowany w sąsiedztwie Urzędu Miejskiego w Stawiskach oraz kościoła parafialnego powinien zostać poddany działaniom rewitalizacyjnym, teren ten powinien wrócić do życia społeczności lokalnej zarówno miejskiej jak i całej gminy.

Zdecydowana większość obiektów znajdujących się na terenie obszaru rewitalizacji Centrum, jak również całej gminy Stawiski pozyskuje energię cieplną z tradycyjnych źródeł, tj. węgla, gazu, drzewa i pochodnych oraz energii elektrycznej. Dotyczy to zarówno ogrzewania pomieszczeń, jak i wody dla celów użytkowych. Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020 udział energii cieplnej pozyskiwanej w węglu sięga 90% wszystkich stosowanych źródeł energii cieplnej. Podczas spotkań z mieszkańcami wskazywano na zasadność realizacji projektów wspierających finansowo przechodzenie mieszkańców z tradycyjnego na nowoczesne i odnawialne źródła energii elektrycznej. Zwiększające się zużycie zasobów energetycznych powoduje wzrastające zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Wzrastające koszty tych surowców odbijają się natomiast nieskorzystanie na sytuacji materialnej mieszkańców gminy. Poprawę sytuacji w obu wskazanych zakresach może zagwarantować wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Osiągnięcie rezultatów w postaci wybudowanej instalacji OZE stworzy podstawy do zwiększenia wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii prowadzący do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń w gminie Stawiski. Niedostateczne środki pozostające w dyspozycji gminy uniemożliwiają jej podejmowanie działań z zakresu infrastruktury technicznej, w tym systemu energetycznego zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Zamierzone w projekcie działania powinny zostać zrealizowane w kontekście celów RPO Podlaskie z uwagi na fakt, iż Osi Priorytetowej V. Gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii zakłada wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Możliwe do realizacji instalacje powinny stanowić źródło tzw. czystej energii. Jej funkcjonowanie dzięki

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

zastępowaniu konwencjonalnych źródeł energii, przyczyni się do spadku emisji do atmosfery CO₂ (o czym szerzej w dalszych sekcjach), SO₂, CO, NO_x i pyłów, co spowoduje korzystne skutki środowiskowe w zakresie zanieczyszczenia klimatu.

Obszar rewitalizacji jest szczególnie narażony na hałas to ulice wzdłuż drogi wojewódzkiej, ul. Plac Wolności. Przez centrum Gminy Stawisk ciągnie się droga krajowa 61, która stanowiła główną arterię komunikacyjną na Mazury do czasu wybudowania obwodnicy Stawisk. Obecnie od Kisielnicy krajowa 61-ka dociera do przedmieść Stawisk, gdzie odbija w lewo i omija miasto od zachodu przecinając po drodze dwie drogi wojewódzkie – najpierw nr 648 (Miastkowo – Przytuły) a następnie nr 647 (Dęby, województwo mazowieckie – Stawisk). W ciągu obwodnicy docelowo poprowadzona zostanie droga ekspresowa S61. Wyjechawszy z granic miasta, krajowa droga nr 61 dociera od południa do Szczuczyna.

Poniżej zaprezentowano wybraną dokumentację zdjęciową pozyskaną podczas spacerów studyjnych:

Zdjęcie 8 Zaniedbany park w centrum Stawisk

Źródło: Urząd Miejski w Stawiskach, spacer studyjny

Zdjęcie 9 Opuszczony budynek przy ul. Furmańskiej

Źródło: Urząd Miejski w Stawiskach, spacer studyjny

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 21 Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji - pozostałe aspekty

Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne)	
Problemy	Potencjały
1. Brak infrastruktury w parku miejskim stanowiącym „wizytówkę” Stawisk	1. Możliwość wykorzystania potencjału naturalnego centrum miasta i parku miejskiego jako wizytówki miasta i całej Gminy
2. Obszar o niskiej spójności estetycznej - zaniedbany teren zalewu	2. Tradycyjne miejsce spotkań mieszkańców Gminy gdzie zlokalizowano liczne sklepy i punkty usługowe oraz budynki OPS, Urzędu Miejskiego w Stawiskach, Kościół Świętego Antoniego Padewskiego w Stawiskach. Jedynie miejsce spotkań podczas uroczystości patriotycznych (11 listopada, 3 maja)
3. Duży hałas związany natężeniem ruchu i z bliskością drogi wojewódzkiej i krajowej	3. Wsparcie finansowe europejskie i krajowe dla inwestycji w OZE, termomodernizację, na działania na rzecz efektywności energetycznej i redukcji emisji oraz inne działania w zakresie odnowy wsi (LSR Kraina Mlekiem Płynąca)
4. Duże nagromadzenie obiektów starszych i zabytkowych, w większości w złym stanie technicznym	
5. Wysokie koszty energii ponoszone przez mieszkańców i zwiększone zapotrzebowanie na tańszą formę energii (energia ze źródeł odnawialnych)	

Biorąc pod uwagę specyfikę koncentracji problemów na podobszarze miejscowości należy wskazać, iż występuje wysoka koncentracja kryzysowych zjawisk w uwarunkowaniach gospodarczych, technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych, czyli nakładanie się na siebie trudności, które wpływają na wykluczenie obszaru. Realizacja działań rewitalizacyjnych w Centrum Gminy stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany. Wyniki badań terenowych realizowanych w celu pogłębienia diagnozy społeczno-gospodarczej pokazały możliwość podjęcia działań mających na celu wyprowadzenie obszaru poprzez przeorientowanie zawodowe mieszkańców i skoncentrowanie ich aktywności na obszarze parku miejskiego, jako lokalnego potencjału jest niezbędne do przeciwdziałania marginalizacji obszaru i pogłębiania stopnia wykluczenia mieszkańców. Wpłynie to na obniżenie stopnia uzależnienia od alkoholu, zasiłków, co będzie możliwe ze względu na aktywizację zawodową i społeczną osób wykluczonych. Przywrócenie funkcji parku oraz nadanie nowego wizerunku infrastrukturze technicznej mającej na celu organizację wydarzeń społecznych, kulturalnych, religijnych i patriotycznych spowoduje zwiększenie zainteresowania mieszkańców aktywnymi formami spędzania czasu wolnego. Należy pamiętać, iż bierność osób wykluczonych jest jedną z przyczyn nawarstwiania się dotyczących ich problemów społecznych. Zintensyfikowanie działań prowadzących do zaktywizowania osób żyjących w trudniejszej sytuacji społecznej, powinno opierać się przede wszystkim na doprowadzeniu do ich integracji ze społecznością lokalną, a to będzie jednym z celów realizowanych projektów. Odbývająca się integracja może wpłynąć na odzyskanie poczucia własnej wartości przez osoby wykluczone i zwiększyć ich determinację do zmiany własnej sytuacji życiowej.

Wnioski z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji w celu wytypowania projektów rewitalizacyjnych

Zdegradowany obszar centrum gminy wpływa na niemożność zapewnienia mieszkańcom dostępu do podstawowych oczekiwań, związanych z potrzebą odpoczynku, możliwości atrakcyjnego spędzania czasu oraz poczucia tożsamości z gminą. Cechą charakterystyczną centrum Gminy jest zdegradowana tkanka urbanistyczna oraz brak przestrzeni o charakterze publicznych, które negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Koncentracja ludności Gminy w mieście sprawia, że kwestie ochrony środowiska są w ich przypadku szczególnie ważne, tym bardziej, że mają kluczowe znaczenie także dla zdrowia ludzkiego. Badania terenowe pokazały, że ważną rolę dla mieszkańców

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

odgrywają procesy rewitalizacji polegające na "przywracaniu do życia" terenów zdegradowanych i aktywizacji żyjącej tam społeczności. Obszary posiadające szczególny walor dla mieszkańców to park i zdegradowany teren zalewu. Po rewitalizacji na tych terenach mogłyby powstać nowe firmy (np. prowadzące sprzedaż lodów, świadczące usługi rekreacyjne dla mieszkańców, najem sprzętu wodnego itp.). Szczególnie atrakcyjność zabytkowego parku leżącego w obszarze zabytkowym nie jest obecnie wykorzystywana, ponieważ nie posiada on infrastruktury umożliwiającej pełnienie funkcji rekreacyjnej. Instrumentem naprawczym będzie realizacja działań rewitalizacyjnych na terenie zielonym. Nadanie nowych funkcji rekreacyjnych tym terenom i umożliwienie włączenia ich w tkankę miejską. Poziom degradacji wpływa również na nasilanie zjawisk dotyczących wykluczenia społecznego oraz koncentrowanie się aktywności osób spożywających alkohol w miejscach publicznych, w obrębie centrum. Ponadto ważnym aspektem jest konieczność zapewnienia wsparcia seniorom, których liczebność zwiększa się na obszarze gminy. W związku z tym możliwe będzie włączenie osób wykluczonych w działania opiekuńcze świadczone dla seniorów. Obecnie największym problemem tej grupy mieszkańców, jest brak możliwości aktywizacji na terenie gminy, co wpływa na ich wykluczenie oraz poczucie osamotnienia. Seniorzy spędzają czas samotnie w domu, ze względu na degradację obszaru, który mógłby pełnić rolę miejsca koncentracji działań aktywizacyjnych dla seniorów. W ramach koniecznych działań zasadne będzie zapewnienie seniorom wsparcia w zakresie opieki oraz aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie świadczących usługi opiekuńcze. Z kolei - w ramach potrzeb młodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji wskazuje się konieczność pokazania dobrych wzorów i zapewnienia aktywności poprzez stworzenie alternatywy dla młodzieży spędzania wolnego czasu. Występowanie kryzysowych zjawisk na obszarze rewitalizacji wymaga podjęcia działań zmierzających do trwałej niwelacji wykluczenia społecznego. Problemem obszarów jest brak możliwości prowadzenia działań aktywizacyjnych mieszkańców, co wpływa na zwiększenie ich wykluczenia oraz niemożność realizacji własnej aktywności. Wykluczenie społeczne mieszkańców dostrzegane jest również poprzez brak możliwości swobodnego przemieszczania się, ze względu na zdegradowanie dróg istniejących na obszarze wiejskim (w tym obszarze zaplanowano pozostałe projekty rewitalizacyjne). Ponadto degradacja środowiskowa (dzięki wysypiska śmieci w miejscowości Hipolitowo) wpływa na znaczne zanieczyszczenie terenu, które wynika w szczególności z istnienia dzikiego wysypiska śmieci. Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji wysypiska oraz zainstalowanie instalacji OZE wpłynie na zmniejszenie negatywnego wpływu człowieka na środowisko naturalne. Problemem jest zdegradowana infrastruktura techniczna wpływająca na obniżenie stopnia bezpieczeństwa mieszkańców poruszających się przy drodze (w tym obszarze zaplanowano pozostałe projekty rewitalizacyjne).

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Mapa 2 Obszar rewitalizacji Centrum

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział IV. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Niniejszy rozdział opisuje wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji). Wizja obszaru rewitalizacji opracowana jest na podstawie analizy SWOT obszaru rewitalizacji, która również znajduje się w rozdziale. Wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do zdiagnozowanych potrzeb, uwarunkowań i potencjałów obszaru rewitalizacji, których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji. Wizja przedstawia w sposób syntetyczny opis stanu docelowego, do jakiego dąży się w wyniku realizacji programu rewitalizacji.

Zadaniem realizacji działań rewitalizacyjnych będzie zapobieganie rozprzestrzenianiu się zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych podczas konsultacji społecznych, nadanie przestrzeniom publicznym waloru przyjaznego otoczenia i uzbrojenie kapitału ludzkiego w narzędzia, w szczególności infrastrukturę pozwalającą na realizację inicjatyw oddolnych w celu utrwalenia efektu rewitalizacji. Potencjały rewitalizacji obszarów zdegradowanych

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

przeznaczonych do rewitalizacji są rezultatem diagnozy sytuacji kryzysowych zidentyfikowanych w obszarze społeczno-gospodarczym, spacerów studyjnych zrealizowanych na terenie Gminy i obszaru rewitalizacji.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zrealizowana zostanie poprzez cele ogólne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia Programu. Warunkiem realizacji Programu będzie włączenie elementu społecznego w działania infrastrukturalne na obszarze rewitalizowanym. Tak uporządkowana analiza stanowi podstawę sformułowania celów i przedsięwzięć, które z kolei powinny być zinstrumentalizowane w postaci wiązki celów ogólnych Programu. **Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji przedstawia się następująco:**

Centrum gminy to miejsce aktywizacji i przestrzeń dla rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców. Dzięki stworzeniu uporządkowanego i estetycznego centrum ograniczono problem alkoholizmu i poprawiono bezpieczeństwo. Zdegradowana przestrzeń parkowa w centrum miasta o wysokich walorach przyrodniczych oraz rekreacyjnych służy obecnie do realizacji działań aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie. Dzięki zdobytym umiejętnościom i nabytym kompetencjom mieszkańcy obszaru rewitalizacji mają większą szansę na odnalezienie się na rynku pracy. Działania infrastrukturalne zapewniły mieszkańcom możliwość włączenia społecznego z resztą gminy. Na skutek stworzenia miejsc integracji i aktywizacji społecznej. Odczuwalna jest poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

Celem działań rewitalizacyjnych będzie zapobieżenie rozprzestrzenianiu się zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych podczas konsultacji społecznych z interesariuszami rewitalizacji (patrz. Rozdział II. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji)

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Rozdział V. Cele rewitalizacji, kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk oraz opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Niniejszy rozdział opisuje, cel główny działań rewitalizacyjnych oraz towarzyszące mu cele szczegółowe rewitalizacji. W rozdziale opisane są kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk, które zostały zidentyfikowane jako wynik pogłębionej analizy społeczno-gospodarczej. Rozdział zawiera również opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych a także opis powiązań z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Wyznaczone cele, określają rezultaty o najważniejszym znaczeniu w długiej perspektywie, i jednocześnie wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla koncepcji realizacji celu ogólnego rewitalizacji zaś przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji ich konkretyzację możliwą do podjęcia interwencji w danym obszarze. Poniżej wskazano cel główny rewitalizacji.

Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznych w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców skutecznie przeciwdziałając marginalizacji i wykluczeniu społecznemu

Cele szczegółowe Programu odnoszą się wprost do diagnozy obszaru i wizji obszaru rewitalizacji realizując kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w diagnozie społeczno-gospodarczej (tabela):

Tabela 22 Cele szczegółowe Programu

Cele rewitalizacji	Kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	Główne projekty rewitalizacyjne realizujące cele i kierunki działań rewitalizacyjnych
Cel szczegółowy 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">— Podniesienie konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw funkcjonujących w obrębie obszaru rewitalizacji— Aktywizacja osób starszych i seniorów— Podnoszenie kompetencji kluczowych mieszkańców na rynku pracy— Poprawa estetyki przestrzeni miejskiej i wprowadzenie dodatkowych funkcji usługowych tworzących powstawaniem nowych miejsc pracy— Wypracowanie narzędzi aktywizacji społecznej grup zagrożonych wykluczeniem wraz z konkretnymi działaniami aktywizacyjnymi— Kształtowanie postaw obywatelskich i wzorca odpowiedzialności za swoje otoczenie wśród mieszkańców obszaru	<ul style="list-style-type: none">1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji5. Aktywizacja zawodowa na nowo

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

	rewitalizacji — Wzmocnienie identyfikacji mieszkańców obszaru rewitalizacji z miastem oraz ich integracja	
Cel szczegółowy 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">— Przygotowanie rekultywacji terenów zdewastowanych, zdegradowanych, przekształconych (przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych) i ich adaptacja do nowych funkcji— Przywrócenie historycznych funkcji obszaru zdegradowanego— Zatrzymanie degradacji budynków zabytkowych i kulturalnych ważnych dla budowania tożsamości lokalnej mieszkańców— Organizowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych— Podwyższenie standardu zasobów mieszkaniowych poprzez redukcję niskiej emisji CO² oraz długofalowe zmniejszenie kosztów użytkowania lokali mieszkalnych— Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego	<ul style="list-style-type: none">3. Rewitalizacja parku w Stawiskach4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski – Park Podworski6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski

Potrzeba realizacji działań rewitalizacyjnych w Gminie Stawiski wynika z lokalnych dokumentów strategicznych. W *Planie Rozwoju Lokalnego Stawisk na lata 2015 – 2020*¹⁵ zidentyfikowano obszary charakteryzujące się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Identyfikują podstawowe problemy dla Gminy (str. 71) dokonano wstępnej delimitacji obszaru zdegradowanego (przewidywanego do objęcia programem rewitalizacji). Spośród 37 sołectw, w tym 35 miejscowości szczególne natężenie negatywnych zjawisk społecznych odnotowano w centralnej miejscowości gminy - Stawiski. Obszar rewitalizacji wskazany w PRL zamieszkały jest przez 21% mieszkańców gminy. Obszar stanowi teren największej koncentracji zjawisk kryzysowych w gminie. Jednym z celów szczegółowych wskazanych w PRL jest Rewitalizacja Gminy. W ramach tego celu planuje się realizację zadania polegającego m.in. na rewitalizacji Centrum Stawisk, rewitalizacji infrastruktury rekreacyjnej (str. 98). Mieszkańcy oczekują rewitalizacji Parku w Stawiskach, która była planowana już w poprzednim okresie programowania. Park stanowi centralny punkt Miasta Stawiski, uczestnicy badania chcą by stał się on wizytówką Miasta (str. 87). Na wskazanym obszarze występuje koncentracja zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz przestrzennej i technicznej. Analiza *Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2018* oraz *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok* pokazuje, że ze statystyk Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, iż w okresie swojej działalności, tj. w latach 2011-2015 zostało założonych 66 „Niebieskich Kart”. Większość z nich założonych zostało dla mieszkańców Stawisk. Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy w rodzinie można wskazać normy społeczne i kulturowe. Według informacji Komendy Powiatowej Policji w Kolnie na obszarze Stawisk notuje się również więcej niż średnia w gminie zdarzeń tj. nieobyczajne wybryki oraz ukarani za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym. Obszar charakteryzuje niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i

¹⁵ uchwała nr XX/66/15 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 29 grudnia 2015 r.; Aktualizacja PRL dokonana w dniu 30 czerwca 2016r

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

kulturalnym mieszkańców i konieczność podjęcia działań mających na celu wskazanie oferty spędzania wolnego czasu szczególnie osób starszych i ich integrację społeczną. Poza problemami społecznymi obszar zdegradowany zidentyfikowany w Planie Rozwoju Lokalnego Stawisk na lata 2015 – 2020 charakteryzuje natężenie problemów technicznych z uwagi na zabytki wpisane do ewidencji zabytków i rejestru zabytków znajdujące się na tym obszarze tj. pozostałość zespołu dworowego, XIX-wieczny cmentarz żydowski tzw. Na Mogiłkach wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych. Do pozostałych problemów należy zaliczyć zły stan chodników i nawierzchni jezdnej oraz ograniczenia w dostępie do infrastruktury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości, w tym infrastruktury drogowej. Zidentyfikowanym problemem są nieuporządkowane przestrzenie publiczne. Przestrzeń pomiędzy budynkami nie jest właściwie zagospodarowana lub pozostaje w ogóle niezagospodarowana. Celem PRL który będzie realizowany przez działania rewitalizacyjne będzie cel strategiczny 1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa Mieszkańców Gminy Stawiski oraz 2. Rozwój infrastruktury społecznej i działalności sportowej oraz kulturalnej. **Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców.**

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Stawiski*¹⁶ określono, że głównym celem rozwoju Gminy jest osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju struktury przestrzennej miasta i wsi, zapewniającej poprawę jakości życia mieszkańców przez sukcesywny wzrost jakości zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku przy zachowaniu właściwych relacji między strategicznymi celami szczegółowymi. Jednocześnie w ramach celów społecznych wskazano potrzebę łagodzenia skutków transformacji ustrojowej, a zwłaszcza bezrobocia; zapewnienie rozwoju usług kultury, rekreacji i sportu, hamowanie procesu degradacji oraz racjonalne wykorzystanie obiektów zabytkowych oraz rozwój opieki zdrowotnej i socjalnej oraz przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom (str. 16). Z kolei - w zakresie gospodarczych celów rozwoju wskazano na kierunek rozwoju jakim będzie rozwój rekreacyjno-wypoczynkowej funkcji miasta w oparciu o walory przyrodnicze i zalew. Podstawowym problemem do rozwiązania wskazanym w Studium (str. 12) jest - oprócz rozwiązania problemu gospodarki wodno-ściekowej, rozwiązanie **problemu bezrobocia**. Dążenie do łagodzenia skutków bezrobocia poprzez stwarzanie szans na zagospodarowanie zasobów ludzkich w wyniku przekwalifikowania, stymulowania rozwoju małych firm, wsparcie finansowo-instytucjonalne powinno być jednym z najważniejszych działań na rzecz rozwoju miasta Stawiski i okolic. **Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.**

Kolejnym problemem kluczowym wskazanym w Studium jest **Niski poziom życia mieszkańców**. W ocenie autorów Studium Stawiski należą do obszarów woj. podlaskiego o relatywnie niskim poziomie i warunkach życia ludności przejawiających się słabym stopniem wyposażenia osadnictwa wiejskiego w podstawowe elementy infrastruktury technicznej i społecznej. Wyrównanie istniejących dysproporcji w relacjach miasto - wieś i woj. podlaskie warunkować będzie dalszy rozwój społeczno-gospodarczy obszaru gminy. Potrzebę realizacji działań skierowanych na poprawę warunków mieszkaniowych mieszkańców Gminy w zakresie efektywności energetycznej wskazuje *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020*¹⁷. Kierunkiem działań rewitalizacyjnych powinno być **podwyższenie standardu zasobów mieszkaniowych** poprzez redukcję niskiej emisji CO₂; długofalowe zmniejszenie kosztów użytkowania lokali mieszkalnych. **Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców.**

¹⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Stawiski stanowiące załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Stawiskach Nr 185/XXXVIII/02 z dnia 11 czerwca 2002 roku

¹⁷ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020 stanowi załącznik do Uchwały Nr XX/65/15 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 29 grudnia 2015 roku, w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Analiza kierunków polityki społecznej gminy określonych w dokumentach lokalnych pokazuje spójność z celami i planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Pośród działań rewitalizacyjnych zidentyfikowano projekty bezpośrednio skierowane na cele animacji mieszkańców i włączeniem w rynek pracy osób bezrobotnych i biernych zawodowo, które mają być współfinansowane ze środków EFS dostępnych w ramach RPO WP 2014-2020. W Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2014 - 2017¹⁸ wskazuje się, że jak wynika z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiskach, problemy społeczne występujące na terenie gminy są najczęściej ze sobą powiązane i tak największy problem ubóstwo najczęściej wynika z bezrobocia, z niego też może wynikać bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Bezrobocie jest również jednym z problemów społecznych występujących na terenie Gminy Stawiski. Bezrobocie jako kwestia społeczna dotyczy dużych grup społecznych. Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, dorosłych i dzieci. Następuje zjawisko izolacji społecznej, ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny osoby bezrobotnej, zarówno ze strony znajomych jak i dalszej rodziny. Celem nadrzędnym strategii jest podniesienie jakości życia mieszkańców Gminy Stawiski, który realizowany ma być w szczególności przez Cel szczegółowy 2. Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienia warunków umożliwiających osobom starszym pozostawania w środowisku zamieszkania oraz Cel szczegółowy 3. Zwiększenie szans na podjęcie pracy zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia. Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu wskazane w Strategii to m.in. współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i podejmowanie wspólnych działań na rzecz klientów OPS, organizowanie prac społeczno użytecznych, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, szkoleń, warsztatów.

Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców. Kolejnym celem oddziaływania na problemy społeczne wskazanych w Strategii jest Cel szczegółowy 6. Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu. Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu wskazane w Strategii to m.in. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, organizowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Działaniem wynikającym ze Strategii jest również ograniczanie występowania miejsc predysponowanych do nadużywania alkoholu, czyli opuszczone miejsca, zniszczone budynki czy zaniedbane tereny zielone, place, skwery czy podwórka. **Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców.**

W Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2018¹⁹ wskazuje się na potrzebę zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obszar działania który powinien pozytywnie oddziaływać na rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie powinna być profilaktyka i edukacja społeczna mieszkańców gminy o promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy. Konieczne wydaje się zatem realizowanie programów aktywizacji mieszkańców i pokazywanie dobrych wzorów oraz wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujących zachowania nieagresywne, w szczególności dla dzieci i młodzieży. **Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy będą działania rewitalizacyjne realizowane w ramach celu szczegółowego 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.**

¹⁸ Uchwała Nr XLIX/252/14 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 27 marca 2014 roku z późn. zm.

¹⁹ Załącznik do Uchwały Nr XXII/82/16 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 26 lutego 2016 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

W ramach analizy uwarunkowań zewnętrznych analizie poddano strategię regionalną *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020*²⁰. Potrzeba działań rewitalizacyjnych wynika przede wszystkim z celu strategicznego 3. Jakość życia, Cel operacyjny 3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych oraz Celu strategicznego 3. Jakość życia, Cel operacyjny 3.2. Poprawa spójności społecznej. Zaplanowane cele rewitalizacji gminy Stawiski wynikają również z kierunków wytyczonych dla powiatu wskazanych w *Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolneńskiego na lata 2015-2020*. W ramach inicjatywy RLKS²¹ poddano analizie również *Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2014-2020 LGD Kraina Mlekiem Płynącą*²². Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Kraina Mlekiem Płynąca na lata 2014-2020 obejmuje swoim obszarem oddziaływania dwie gminy należące do powiatu łomżyńskiego oraz sześć gmin należących do powiatu kolneńskiego w tym Stawiski. Na poniższej tabeli dokonano zestawienia celów kluczowych dokumentów strategicznych odnoszących się do celów rewitalizacji:

Tabela 21 Zgodność celów Programu z wybranymi lokalnymi i ponad lokalnymi dokumentami strategicznymi Gminy

Dokumenty strategiczne Gminy	Cele strategiczne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023	
	Cel szczegółowy 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców	Cel szczegółowy 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców
<i>Plan Rozwoju Lokalnego Stawisk na lata 2015 – 2020</i>	Cel strategiczny 1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa Mieszkańców Gminy Stawiski	Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury społecznej i działalności sportowej oraz kulturalnej
<i>Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2014 - 2017</i>	Cel szczegółowy 2. Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienia warunków umożliwiających osobom starszym pozostawania w środowisku zamieszkania Cel szczegółowy 3. Zwiększenie szans na podjęcie pracy	Cel szczegółowy 6. Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

²⁰ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/374/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 9 września 2013 roku.

²¹ RLKS to skrót o wyrażenia Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (ang. *Community-led local development – CLLD*) jest instrumentem, który w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020 umożliwia zastosowanie metody LEADER także w ramach polityki spójności w ramach wspólnej podstawy prawnej, czyli art. 32-35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. RLKS zachowuje podstawowe założenia metody LEADER, to jest:

- 1) oddolność (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
- 2) terytorialność (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
- 3) zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
- 4) partnerstwo (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
- 5) innowacyjność (w skali lokalnej),
- 6) decentralizacja zarządzania i finansowania,
- 7) sieciowanie i współpraca (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk).

²² Obszar Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 LGD Kraina Mlekiem Płynącą przyjętej w 2015 roku stanowi osiem gmin woj. podlaskiego, sześć gmin należących do powiatu kolneńskiego, gminy: Grabowo, Mały Płock, Turośl, Stawiski, **Kolno** oraz miasto Kolno oraz dwie gminy należące do powiatu łomżyńskiego, gmina Nowogród i Zbójna.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

	zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia.	
<i>Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2018</i>	Cel główny Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Cel główny Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie
<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Stawiski</i>	<u>Społeczne cele rozwoju.</u> Potrzeba łagodzenia skutków transformacji ustrojowej, a zwłaszcza bezrobocia; zapewnienie rozwoju usług kultury, rekreacji i sportu, hamowanie procesu degradacji oraz racjonalne wykorzystanie obiektów zabytkowych	<u>Społeczne cele rozwoju</u> Rozwój opieki zdrowotnej i socjalnej oraz przeciwdziałanie patologią i uzależnieniom <u>Gospodarcze cele rozwoju</u> Rozwój rekreacyjno-wypoczynkowej funkcji miasta w oparciu o walory przyrodnicze i zalew.

Tabela 22 Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi w skali powiatu, regionu i dokumentami krajowymi w odniesieniu do Gminy

Dokumenty strategiczne o znaczeniu ponadlokalnym dla Gminy	Cele strategiczne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023	
	Cel szczegółowy 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców	Cel szczegółowy 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz inne działania w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców
<i>Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020</i>	Cel strategiczny 3. Jakość życia, Cel operacyjny 3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych oraz Cel operacyjny 3.2. Poprawa spójności społecznej	Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, Cel operacyjny 1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych
<i>Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolneńskiego na lata 2015-2020</i>	Cel strategiczny 1: Zwiększenie aktywności mieszkańców	Cel strategiczny 7: Poprawa warunków życia mieszkańców powiatu kolneńskiego
<i>Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Kraina Mlekiem Płynąca na lata 2014-2020</i>	Cel ogólny 3. Niwelowanie różnic w dostępie do usług społecznych i zatrudnienia na obszarach objętych LSR (EFRR) Cel ogólny 4. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego (EFS)	Cel ogólny 2. Poprawa jakości życia mieszkańców (EFRROW) Cel ogólny 4. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego (EFS)
<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału	Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Strategia Rozwoju Kraju 2020	II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami	III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”	Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. Cele KSRR w układzie trzech wymiarów strategii	Cel 1 KONKURENCYJNOŚĆ Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego Cel 2 SPÓJNOŚĆ Zapóźnione obszary wiejskie – restrukturyzacja społeczna i gospodarcza i przestrzenna	Cel 2 SPÓJNOŚĆ Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział VI. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Niniejszy rozdział opisuje listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji oraz charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową.

Zgodnie z Wytycznymi dot. rewitalizacji w Programie opisano główne i pozostałe projekty rewitalizacyjne składające się na poniższe przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Pozostałe projekty rewitalizacyjne są pozostałymi przedsięwzięciami w rozumieniu Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wydanych przez Ministra Rozwoju. Obejmują one zarówno projekty społeczne jak i projekty „miękkie” które finansowane będą ze środków zewnętrznych oraz środków własnych gminy lub innych beneficjentów. Wymienione przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały poddane analizie pod względem oddziaływania oraz potencjału integracji z projektami społecznymi. Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to obowiązku w każdym przypadku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

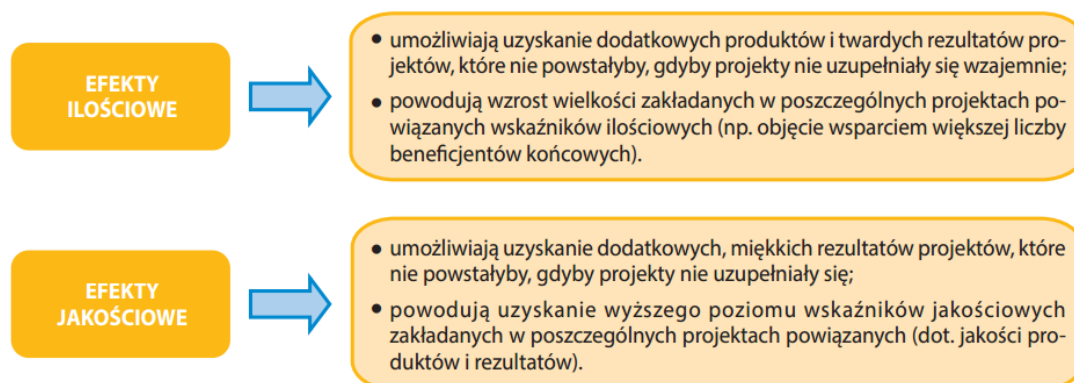
Projekty uzupełniające mają stanowić dopełnienie lub uzupełnienie projektów głównych. Projekty uzupełniające mają cele rekreacyjne, techniczne i sportowe. W przeciwieństwie do projektów głównych w ramach przedsięwzięcia 1. projekty uzupełniające finansowane mają być wyłącznie ze środków gminnych oraz dotacji z Ministerstwa Sportu i Turystyki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. Dzięki zmianie w postrzeganiu społeczności obszaru rewitalizacji swojego miejsca zamieszkania rezultat projektów uzupełniających tj. modernizacja przystanku komunikacji publicznej, modernizacja stadionu oraz cmentarza będzie możliwy do utrzymania na dłuższy okres czasu i służyć również pozostałym mieszkańcom Gminy. Odnowa infrastruktury technicznej wpłynie na zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Podsumowując, wybór projektów głównych oraz uzupełniających zapewni eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji powodując wzmocnienie wzajemnych efektów i ich maksymalizację tzw. efekt synergii. Analizy poczynione w ramach

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

prac diagnostycznych opisanych we wcześniejszych Rozdziałach Programu wskazują na dwa typy efektów synergii, które wystąpią dzięki wspólnej realizacji projektów głównych i projektów pozostałych:

Wykres 10 Typy efektów synergii, które zaplanowane zostały w ramach realizacji projektów rewitalizacyjnych (projektów głównych i projektów uzupełniających)

Źródło: Opracowanie własne

Pojawiający się dzięki komplementarności realizowanych projektów rewitalizacyjnych efekt synergii przyczyni się do szybszego i bardziej efektywnego uzyskania oczekiwanych rezultatów Programu rewitalizacji. Realizacja głównych projektów rewitalizacyjnych przyczyni się bezpośrednio do osiągnięcia zakładanych celów Programu (zob. *Rozdział V. Cele rewitalizacji, kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk oraz opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi*). Projekty wskazane w programie rewitalizacji dopełniają się tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym). **Prowadzone działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.**

Podejmowane w ramach projektu rewitalizacyjnego przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na konkretne problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy obszaru zdegradowanego przedstawionej w programie rewitalizacji. Analiza wyników konsultacji społecznych przedstawiona w *Rozdziale III. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* warunkowała wybór projektów rewitalizacyjnych zaszeregowanych do grupy projektów głównych i pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pozostałe projekty rewitalizacyjne są pozostałymi przedsięwzięciami w rozumieniu Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

GLÓWNE PROJEKTY REWITALIZACYJNE

1. AKTYWNA INTEGRACJA DLA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiskach Podmioty współpracujące: Gmina Stawiski	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji nie są zintegrowani oraz nie dostrzegają możliwości wspólnotowego przeciwdziałania nasilającemu się zjawiskom społecznym. Problemy społeczne, które występują na obszarze są marginalizowane ze względu na brak odpowiedniej kadry, która mogłaby podejmować działania na rzecz zwiększenia zaangażowania mieszkańców.	Zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rzecz poprawy i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia.	1. Instrumenty aktywnej integracji o charakterze zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądanego na rynku pracy, m.in. wsparcie psychologiczne - wypracowanie pozytywnych postaw, radzenie sobie w środowisku rynku pracy. 2. Warsztaty aktywizacyjne - rozwoju

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

			osobistego, umiejętności społecznych oraz kompetencji pedagogiczno-wychowawczych 3. Realizacja działań pracy socjalnej. 4. Szkolenia zawodowe. 5. Doradztwo zawodowe i kreowanie postaw przedsiębiorczych – indywidualne i grupowe – budowanie postaw przedsiębiorczych i zaradności społeczno-zawodowej. 6. Aktywizacja społeczna i działania o charakterze środowiskowym
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość/przewidywane źródło finansowania	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Cały obszar gminy ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji	100 000 zł RPO WP 2014-2020, działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 10 Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 5 Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 5 Liczba osób które nabyły/wzmocniły umiejętności społeczne - 5	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane sprawozdawcze Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiskach - Sprawozdania końcowe beneficjenta - Lista osób uczestniczących w programie

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji							

2. PROGRAM DODATKOWYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH DLA MIESZKAŃCÓW TERENU REWITALIZACJI

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiskach Podmioty współpracujące: Gmina Stawiski	Brak możliwości zapewnienia kompleksowego wsparcia seniorów, co wpływa na zwiększenie ich stopnia wykluczenia społecznego oraz braku aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.	Możliwość zapewnienia seniorom wsparcia w zakresie opieki oraz aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie świadczących usługi opiekuńcze.	1. Zapewnienie wsparcia animatorów dla seniorów oraz osób wykluczonych. 2. Cykliczna organizacja zajęć aktywizacyjnych.
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość/przewidywane źródło finansowania	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Podobszar rewitalizacji I.	105 254 zł	Liczba osób zagrożonych	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Centrum	RPO WP 2014-2020, działanie 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego	ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 10	sprawozdawcze Urzędu Miejskiego w Stawiskach - Sprawozdania końcowe beneficjenta - Lista osób uczestniczących w programie
---------	---	--	---

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji							

3. REWITALIZACJA PARKU W STAWISKACH

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Gmina Stawiski Podmioty współpracujące: LGD Kraina Mlekiem Płynąca Stowarzyszenie Integracyjno-Sportowe w Stawiskach	Zdegradowana przestrzeń parkowa o wysokich walorach przyrodniczych oraz rekreacyjnych, która może służyć do realizacji działań aktywizacji społecznej osób wykluczonych społecznie. Brak miejsc do spotkań mieszkańców. Występowanie miejsc o znacznym natężeniu przestępstw stwierdzonych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw kryminalnych. Identyfikuje się przypadku wandalizmu. Spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych. Zasadne jest zatem uruchomienie monitoringu w celu poniesienia bezpieczeństwa. Zniszczona nawierzchnia alejek. Niezadbane drzewa. Zniszczony pomnik trzech pokoleń. Brak oświetlenia co wpływa na brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Planuje się organizację na obszarze poddanym rewitalizacji działań skierowanych dla mieszkańców realizowanych głównie przez GOKiS, ale także przez Urząd Miejski, parafię czy organizacje pozarządowe na terenie gminy Stawiski. Planuje się, iż Park stanie się "kolebką" Kultury w Stawiskach Wpłyne to	Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni parkowej oraz dostosowanie do realizacji aktywizacji społecznej osób wykluczonych. Integracja lokalnych społeczności, w tym osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Długofalowo zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w mieście. Integracja mieszkańców podczas uroczystości patriotycznych, religijnych i kulturalnych.	Uporządkowanie i zagospodarowania przestrzeni publicznej poprzez: 1. Oczyszczenie i utwardzenie alejek. 2. Zakup małej architektury, w tym stworzenie ławeczki Rubinsteina (mistrz świata w szachach, który pochodził ze Stawisk) 3 Wykonanie nasadzeń 4. Montaż lamp w celu podniesienia bezpieczeństwa w parku 5. Odnowienie pomnika tzw. Pomnik Trzech Pokoleń w celu integracji Mieszkańców podczas uroczystości patriotycznych 6. Stworzenie miejsca w parku dla mieszkańców do obcowania z kulturą- możliwość występów, przedstawień 7. Dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz matek z dziećmi

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

	pozytywnie na zwiększenie czytelnictwa oraz dostępu do kultury przez mieszkańców. Teren ważny dla społeczności lokalnej gdzie odbywają się uroczystości o randze państwowej oraz kościelnej ważne dla mieszkańców. Park jest częścią układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków, czyli obszar posiada walory kulturowe, historyczne i estetyczne.		
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość/przewidywane źródło finansowania	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Podobszar rewitalizacji I. Centrum ul. Łomżyńska, Plac Wolności, Strażacka działka 597	1 000 000 zł RPO WP 2014-2020, Działanie 8.6 EFRR, Rewitalizacja małej skali	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów - 0,5 ha Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt.	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego w Stawisk - Sprawozdania końcowe beneficjenta

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
3. Rewitalizacja parku w Stawiskach							

4. NOWA ŚCIEŻKA ROWEROWA PARK MIEJSKI – PARK PODWORSKI

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Gmina Stawiski Podmioty współpracujące: LGD Kraina Mlekiem Płynąca Stowarzyszenie Integracyjno-Sportowe w Stawiskach Gminny Klub Sportowy w Stawiskach	Brak możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego, ze względu na niedostosowanie infrastruktury technicznej. Wysoka degradacja przestrzeni o wysokim potencjale realizacji działań aktywizacyjnych.	Wzrost aktywności fizycznej. Edukacja prozdrowotna. Stworzenie alternatywy dla młodzieży spędzania wolnego czasu. Integracja społeczna. Odnowa obszaru zdegradowanego na cele przystosowania rozwiązań technicznych do możliwości aktywnego spędzania czasu przez mieszkańców oraz aktywizacji osób wykluczonych społecznie.	1. Utwardzenie powierzchni ścieżki. 2. Budowa miejsc postojowych. 3. Stworzenie miejsca naprawy rowerów. 4. Stworzenie wiaty. 5. Ustawienie elementów małej architektury
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość/przewidywane źródło finansowania	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Podobszar rewitalizacji Centrum Park Miejski działka 597 Park Podworski ul. Wojciecha Kossaka działka 954, 952	300 000 zł PROW 2014-2020, LSR, Operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury	Uczestnicy działań aktywizujących - 100 osób Długość ścieżki rowerowej - 3 km	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego w Stawiskach - Sprawozdania końcowe beneficjenta - badanie własne beneficjenta/badania

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

	turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej		ankietowe uczestników działań aktywizacyjnych
--	--	--	---

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski - Park Podworski							

5. AKTYWIZACJA ZAWODOWA NA NOWO

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiskach Podmioty współpracujące: Gmina Stawiski	Znaczne natężenie kryzysowych zjawisk społecznych na obszarze realizacji przedsięwzięcia, wpływające na wysoki stopień wykluczenia społecznego mieszkańców. Poczucie bierności wśród mieszkańców utrudniające proces wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego.	Zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz aktywizacja zawodowa osób długotrwale wykluczonych społecznie.	1. Warsztaty aktywizacji społecznej prowadzone przez specjalistów. 2. Warsztaty aktywizacji zawodowej prowadzone przez specjalistów.
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość/przewidywane źródło finansowania	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Obszar gminy w tym obszar rewitalizacji	120 000 zł RPO WP 2014-2020, działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji	Uczestnicy działań aktywizujących - 30 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 20	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego w Stawiskach / Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiskach - Sprawozdania końcowe beneficjenta - Lista osób uczestniczących w programie - badania ewaluacyjne pośród uczestników - ankiety jakości świadczonych usług w ramach projektu

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

5. Aktywizacja zawodowa na nowo							
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

6. INSTALACJA OZE DLA MIESZKAŃCÓW GMINY STAWISKI

Nazwa wnioskodawcy/ podmiotów współpracujących	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Wnioskodawca: Gmina Stawiski	Wysokie koszty utrzymania obiektów. Wysokie koszty energii elektrycznej. Natężenie problemów środowiska. Potrzeba zmniejszenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Zagrożenie środowiska naturalnego. Duża liczba obiektów ogrzewanych z tradycyjnych źródeł (kotły węglowe, energia elektryczna) - zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stawiski na lata 2015-2020 udział energii cieplnej pozyskiwanej w węglu sięga 90% wszystkich stosowanych źródeł energii cieplnej.	Projekt dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii przyniesie następujące korzyści ekologiczne: 1. Redukcję emisji gazów cieplarnianych, w tym CO ₂ , a przez to przeciwdziałanie dalszym zmianom klimatu, 2. Poprawę jakości powietrza, uniknięcie emisji SO ₂ , NO ₂ i pyłów do atmosfery, 3. Brak powstawania odpadów stałych i gazowych, odorów czy ścieków, brak zanieczyszczenia wód ani gleby, brak degradacji terenu i strat w obiegu wody, które mają miejsce przy produkcji energii w konwencjonalnych elektrowniach i elektrociepłowniach, 4. Fakt, iż słońce stanowi niewyczerpalne i odnawialne źródło energii, jego wykorzystanie pozwala na oszczędność ograniczonych zasobów paliw kopalnych, 5. Wykorzystanie promieni słonecznych nie powoduje spadku poziomu wód podziemnych, które towarzyszy wydobyciu surowców kopalnych (węglu). Projekt jest komplementarny do wcześniej realizowanych projektów w obszarze efektywności energetycznej realizowanych w latach 2007-2013 tj. Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie Gminy Stawiski, lata 2015-2017, w ramach RPO WP 2014-2020, nr projektu: RPPD.05.03.01-20-0030/15; Budowa mikroinstalacji prosumenckich na terenie Gminy Stawiski, 2015 rok, w ramach działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00002-6921-UM1000059/15.	1. Przygotowanie terenu do montażu infrastruktury OZE. 2. Zakup infrastruktury OZE. 3. Montaż infrastruktury OZE. Operacja będzie realizowana przez Gminę Stawiski we współpracy ze społecznością lokalną. Osiągnięcie rezultatów w postaci wybudowanej instalacji OZE stworzy podstawy do zwiększenia wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii prowadzący do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń w gminie Stawiski. Wskaźniki dotyczące planowanego celu bezpośredniego oraz planowanych rezultatów będą wymagały szczegółowej kontroli, weryfikacji i ewentualnych działań o charakterze korekcyjnym. Osiągnięcie zaplanowanych rezultatów umożliwi realizację celu bezpośredniego projektu – zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Prawidłowej realizacji działań w projekcie będą musiały towarzyszyć: skuteczne zarządzanie, szczegółowa weryfikacja stanu osiąganych wskaźników.
Miejsce realizacji	Szacunkowa	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

	wartość/przewidywane źródło finansowania		
Podobszar rewitalizacji na terenie miejskim i wiejskim	2 165 000,00 zł RPO WP 2014-2020, działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii	Liczba wbudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 58 szt Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE - 75 szt. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) – 196,98 tony równoważnika CO ₂ , Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych (CI) - 0,344 MWt, Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych - 0,228 MWe, Głównym rezultatem projektu będzie wybudowane instalacje OZE dla mieszkańców Gminy Stawiski	Źródło weryfikacji wskaźnika: Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego w Stawiskach. - Sprawozdania końcowe beneficjenta - badanie gabinetowe ankiet nadsyłanych przez beneficjentów końcowych/badanie CAWI pośród beneficjentów końcowych projektu

Okres realizacji projektu

PROJEKT REWITALIZACYJNY	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski							

POZOSTAŁE PROJEKTY REWITALIZACYJNE

7. ZAGOSPODAROWANIE TERENU WOKÓŁ ZALEWU W STAWISKACH

Charakterystyka projektu: Celem projektu jest uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni. Nadanie nowych funkcji społecznych lub kulturowych obszarowi zdegradowanemu. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców. Zadania w ramach projektu obejmują: Uprzątnięcie obszaru wokół zalewu, Wyznaczenie miejsc rekreacji, Stworzenie miejsca wypoczynku, Dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, Budowa pomostu oraz Stworzenie miejsca dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Szacowana wartość projektu 500 000 zł finansowana w ramach PROW 2014-2020, LSR, Operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.

8. BUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ DO GRODZISKA I CMENTARZA ŻYDOWSKIEGO „KIRKUT”

Charakterystyka: Projekt oddziaływać ma na sferę kulturalną i techniczną. Projekt inwestycyjny; zaplanowany do realizacji na działkach 878/2, 879/1- Mogiłki. Planowane źródło finansowania: Budżet gminy

9. ODNOWIENIE PRZYSTANKU AUTOBUSOWEGO NA PLACU WOLNOŚCI

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Charakterystyka: Projekt oddziaływać ma na sferę techniczną. Projekt inwestycyjny; zaplanowany do realizacji w Stawiskach na działce 597. Poprawione zostanie również bezpieczeństwo mieszkańców. Planowane źródło finansowania: Budżet gminy

10. MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

Charakterystyka: Budowa infrastruktury drogowej - pobocza w miejscowościach: Chmielewo – Ułożenie kostki (powierzchnia 407,16 m²) Mieszolki (powierzchnia 313,2 m²) Wysokie Duże (powierzchnia 392,04 m²) Żelazki (powierzchnia 150 m²) oraz Budowa infrastruktury drogowej - droga Poryte – Budziski – długość drogi 2633 m. Planowane źródło finansowania: Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019 / PROW 2014-2020, Budowa lub modernizacja dróg lokalnych oraz budżet gminy.

11. MODERNIZACJA OŚWIETLENIA ULICZNEGO

Charakterystyka projektu: Wymiana istniejących opraw oświetlenia ulicznego starego typu oraz naświetlaczy (6 szt.) na oprawy LED w ilości 779 szt. na terenie Gminy Stawiski. Dobudowa oświetlenia na terenie Gminy Stawiski (słupy ocynkowane, wysięgniki, linia kablowa, oprawa LED), w tym: łącznie 153 nowe punkty świetlne na istniejących słupach sieci przesyłowej PGE, łącznie 87 nowych punktów świetlnych na nowych liniach (ilość szacunkowa), zgodnie z PFU i Załącznikami do PFU (Załącznik nr 12a – Lokalizacja nowych punktów świetlnych oraz Załącznik nr 11 - Wytyczne dla opraw oświetleniowych LED), w systemie „Zaprojektuj i Wybuduj” oraz 1830 m i 170 m nowych linii oświetleniowych dla ścieżki pieszo-rowerowej w systemie „Zaprojektuj i Wybuduj” z uwzględnieniem opraw dedykowanych dla ścieżek rowerowych i pieszych; łącznie 39.500 mb dwużyłowej linii zasilającej oprawy (ilość szacunkowa) zastępującej starą linię jednożyłową, zgodnie z PFU i Załącznikami do PFU. 2.4. łącznie 29 nowych szafek oświetleniowych SOU (ilość szacunkowa) w miejsce dotychczasowych szafek zabudowanych w stacjach transformatorowych (wymóg PGE Dystrybucja SA). Planowane źródło finansowania: budżet gminy.

12. PODJĘCIE WSPÓŁPRACY POLICJI ZE SPOŁECZEŃSTWEM

Charakterystyka Projekt skierowany na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców. Projekt edukacyjny zakładający prezentacje edukacyjne pokazujące negatywne konsekwencje wandalizmu i alkoholizmu podczas pogadanek i lekcji wiedzy o społeczeństwie prowadzone w placówkach oświatowych Gminy przez funkcjonariuszy policji. Planowane źródło finansowania: budżet gminy.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Rozdział VII. Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Niniejszy rozdział opisuje mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W rozdziale znajduje się opis mechanizmów zachowania komplementarności działań (projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych) na poziomie programu w ujęciu przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, źródeł finansowania, międzyokresowym.

W Programie zintegrowano różne działania służące realizacji celów rewitalizacji, w związku z czym zachowana została komplementarność dokumentu w aspektach odnoszących się do zaplanowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Kompleksowe rozwiązanie problemów jest nadrzędnym celem realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, występujących na obszarze zdegradowanym. Poniżej zaprezentowano mechanizmy zachowania komplementarności działań (projektów i przedsięwzięć) na poziomie programu w ujęciu przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, źródeł finansowania, międzyokresowym

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU PRZESTRZENNYM

Diagnoza obszaru pozwoliła na wskazanie poszczególnych terenów miejscowości, na których istnieje największa koncentracja negatywnych zjawisk, takich jak bezrobocie, ubóstwo analizowane na podstawie wykorzystania zasilków, a także problemów środowiskowych, technicznych, przestrzenno- funkcjonalnych i gospodarczych. Planowane do wykonania projekty rewitalizacyjne skupiają się na tym obszarze i są z nim ściśle powiązane. **Dokładnie zaplanowano, aby projekty rewitalizacyjne znajdowały się na obszarze rewitalizacji Centrum.** Efektem projektów będzie możliwość korzystania z nowej infrastruktury oraz realizowanych przedsięwzięć przede wszystkim przez mieszkańców obszaru rewitalizacji; projekty społeczne skierowane są bezpośrednio do interesariuszy rewitalizacji zamieszkujących obszar rewitalizacji. Projekty społeczne skierowane są na problemy wskazywane w diagnozie tj. brak aktywności zawodowej, ubóstwo i bezrobocie. Z kolei - projekty inwestycyjne dotyczą obszaru postrzeganego przez mieszkańców jako naturalne centrum Gminy - przede wszystkim parku.

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU PROBLEMOWYM

Analiza problemów występujących na obszarze rewitalizacji pozwoliła na wskazanie przedsięwzięć, które w największym stopniu sprawią, iż problemy zostaną zmarginalizowane. Pod uwagę zostały wzięte rozwiązania sygnalizowane przez mieszkańców w trakcie spotkań oraz warsztatów rewitalizacyjnych. Planowane przedsięwzięcia zostały stworzone po dokładnym zapoznaniu się z danymi pozyskanymi w trakcie wykonywania diagnozy oraz na podstawie działań partycypacyjnych, które były realizowane w trakcie przygotowywania Programu. Wynikają one również z potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji, a także odpowiadają na potrzeby sygnalizowane w obszarach społecznym, przestrzenno- funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Zaplanowane przedsięwzięcia oddziałują w znacznym stopniu na eliminację negatywnych zjawisk, które zostały określone w diagnozie potrzeb i potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji. Wynika to z dokładnego przeanalizowania komplementarności wyników diagnozy, na którą odpowiada realizacja konkretnych przedsięwzięć oraz poszczególnych działań. Ponadto przeprowadzono analizę wskaźników i prognozowanych rezultatów. Poniżej zaprezentowano powiązanie problemów w ramach kierunków działań rewitalizacyjnych z głównymi projektami rewitalizacyjnymi.

Tabela 26 Powiązanie problemów w ramach kierunków działań rewitalizacyjnych

Kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie	Główne projekty rewitalizacyjne realizujące cele i kierunki
---	---

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

negatywnych zjawisk	działań rewitalizacyjnych
Cel szczegółowy 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców	
<ul style="list-style-type: none"> — Podniesienie konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw funkcjonujących w obrębie obszaru rewitalizacji — Podnoszenie kompetencji kluczowych mieszkańców na rynku pracy — Poprawa estetyki przestrzeni miejskiej i wprowadzenie dodatkowych funkcji usługowych tworzących powstawaniem nowych miejsc pracy — Wypracowanie narzędzi aktywizacji społecznej grup zagrożonych wykluczeniem wraz z konkretnymi działaniami aktywizacyjnymi — Kształtowanie postaw obywatelskich i wzorca odpowiedzialności za swoje otoczenie wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji — Wzmocnienie identyfikacji mieszkańców obszaru rewitalizacji z miastem oraz ich integracja 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji 2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji 3. Akademia kompetencji młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji 4. Aktywizacja zawodowa na nowo
Cel szczegółowy 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców	
<ul style="list-style-type: none"> — Przygotowanie rekultywacji terenów zdewastowanych, zdegradowanych, przekształconych (przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych) i ich adaptacja do nowych funkcji — Przywrócenie historycznych funkcji obszaru zdegradowanego — Zatrzymanie degradacji budynków zabytkowych i kulturalnych ważnych dla budowania tożsamości lokalnej mieszkańców — Organizowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych — Podwyższenie standardu zasobów mieszkaniowych — Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja parku w Stawiskach 2. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski – Park Podworski 3. Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Stawiskach 4. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski

Poniższa tabela prezentuje wskazanie komplementarności **projektów rewitalizacyjnych pod względem problemowym w każdej ze sfer rewitalizacji**. Wynik analizy pokazuje spójność i komplementarność projektów pod względem problemowym, przede wszystkim w sferze społecznej.

+3 - bardzo silne oddziaływanie +2 - silne oddziaływanie +1 - średnio-silne oddziaływanie 0 - brak oddziaływania

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 27 Komplementarność przedsięwzięć pod względem problemowym w skali podobszaru rewitalizacji

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Oddziaływanie działań rewitalizacyjnych				
	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji					
2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji					
3. Rewitalizacja parku w Stawiskach					
4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski – Park Podworski					
5. Aktywizacja zawodowa na nowo					
6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski					

W poniższej tabeli zaprezentowany został stopień **komplementarności projektów pod względem problemowym względem siebie**, który ukazuje stopień, w jakim łączna realizacja planowanych działań doprowadzi do marginalizacji problemów występujących na obszarze rewitalizacji zgodnie z poniższą legendą.

+3 - bardzo silne powiązanie

+2 - silne powiązanie

+1 - średnio-silne powiązanie

0 - brak powiązania

Jak widać w poniższej tabeli przedsięwzięcia rewitalizacyjne bardzo silnie i silnie są ze sobą powiązane. Kluczowe znaczenie ma połączenie projektów miękkich z projektami inwestycyjnymi. Bardzo silne powiązanie projektów wykazano przede wszystkim dla projektu rewitalizacja parku w Stawiskach, który stanowi niejako kręgosłup projektów miękkich planowanych do realizacji na terenie parku związanych przede wszystkim z aktywizacją mieszkańców, udostępnieniem terenu na cele społeczne i poprawie bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 28 Matryca powiązań głównych projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji w ramach programu rewitalizacji

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji	3. Rewitalizacja parku w Stawiskach	4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski – Park Podworski	5. Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Stawiskach	6. Aktywizacja zawodowa na nowo	7. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski
1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji		3	3	1	1	3	1
2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji	3		3	2	2	3	2
3. Rewitalizacja parku w Stawiskach	3	3		3	3	3	2
4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski – Park Podworski	2	2			2	2	2

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

5. Aktywizacja zawodowa na nowo	3	2	3	2	2		1
6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski	1	2	2	2	2	1	

Źródło: Opracowanie własne

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU INSTYTUCJONALNO-PROCEDURALNYM

W celu zachowania komplementarności działań na poziomie Programu rewitalizacji zaplanowano działania przypisane do Zespołu ds. rewitalizacji oraz do Urzędu Miejskiego w Stawiskach. Dla zapewnienia skuteczności procesu dane będą prezentowane za pośrednictwem Zespołu ds. rewitalizacji, którego zadaniem będzie ocena stopnia możliwości zrozumienia dostępnych danych przez interesariuszy rewitalizacji i potrzeba ich przetworzenia (np. w formie grafów, broszur, diagramów). Należy przypomnieć, że planuje się kontynuację pracy Zespołu ds. rewitalizacji w okresie wdrożenia programu, który rozpoczął swoją pracę na etapie programowania programu. Wypracowana struktura pracy zespołu ds. rewitalizacji umożliwi zaangażowanie w proces rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy, którzy aktywnie uczestniczyli w pracach nad programem już na etapie jego programowania, w tym poprzez aktywne uczestnictwo w organizowanych konsultacjach społecznych. Zadaniem poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Stawiskach będzie współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za wdrażanie przedsięwzięć-wsparcie w uzyskiwaniu dotacji, dokumentacji projektowej poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. W system zarządzania zaangażowani będą również lokalni partnerzy z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego.

Docelowo serwis udostępniony na stronie internetowej Urzędu Miejskiego dedykowany problematyce rewitalizacji, w szczególności wdrożeniu programu rewitalizacji, służyć będzie jako kanał dwustronnej komunikacji na linii samorząd–obywatele (interesariusze rewitalizacji). Planuje się zawarcie szczegółowych porozumień regulujących zakres i częstotliwość zbieranych danych sprawozdawczych. Celem takiego podejścia jest udostępnienie danych i informacji dotyczących stopnia rozwiązania konkretnego problemu zidentyfikowanego na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji dla interesariuszy rewitalizacji. Dostęp do danych ma pozwolić interesariuszom monitorować skuteczność zmian społeczno-gospodarczych.

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Głównym źródłem finansowania działań rewitalizacyjnych będą środki dostępne w ramach **RPO WP 2014-2020**, Działanie 8.6 EFRR, Rewitalizacja małej skali, Działania 8.6 EFRR, Infrastruktura społeczna. Zakłada się, że działania inwestycyjne finansowane z EFRR będą rozszerzeniem – uzupełnieniem działań o charakterze społecznym, prowadzonych w ramach PI 9i (aktywne włączenie). Planuje się komplementarne wykorzystanie innych funduszy unijnych tj. PROW 2014-2020, LSR operacje w ramach rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej, PROW 2014-2020 i Leader, LSR operacje rozwój przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym LSR poprzez **podejmowanie działalności gospodarczej (premie) i rozwój działalności gospodarczej** w ramach LSR LGD Kraina Mlekiem Płynąca. Pomimo, że w programie rewitalizacji wskazano projekty, które mogą być realizowane z wykorzystaniem dofinansowania pochodzącego z różnorodnych źródeł finansowania, **aplikowanie o środki zewnętrzne na realizację zaplanowanych przedsięwzięć będzie odbywało się w sposób gwarantujący wykorzystanie jednego źródła finansowania**²³. Aplikowanie o finansowanie projektu rewitalizacyjnego poprzedzone będzie analizą wystąpienia podwójnego finansowania. Informacja o złożeniu wniosku o przyznanie pomocy przez gminę (innych wnioskodawców) do instytucji zarządzających programami pomocowymi i stan sprawy będzie transparentnie publikowany na stronie internetowej gminy w zakładce dotyczącej rewitalizacji. Na etapie ubiegania się o środki oraz realizacji projektu prowadzona będzie bieżąca kontrola krzyżowa możliwości jako podstawowy instrument weryfikujący stosowanie przez zakazu równoległego finansowania wydatków z krajowych i

²³ Zakaz podwójnego finansowania wydatków wynika m.in. z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (art. 37 ust. 7-9 oraz art. 65 ust. 11). Przedmiotowe zapisy informują o tym, że podwójne finansowanie dotyczy sytuacji, gdy ten sam wydatek w części lub w całości zostanie sfinansowany ze środków pochodzących z co najmniej jednego funduszu, programu, instrumentu, czy inicjatywy wspieranej przez unijny budżet.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

wspólnotowych środków publicznych. Pracownik Urzędu Miejskiego w Stawiskach zajmujący się pozyskiwaniem i rozliczeniem pomocy finansowej ze środków zewnętrznych będzie służył pomocą w ubieganiu się o wsparcie przez podmioty inne niż gmina pragnące realizować projekt rewitalizacyjny ze wsparciem zewnętrznym. Na etapie ubiegania się o wsparcie dokonana zostanie analiza dokumentów w celu identyfikacji podwójnego finansowania. Na etapie rozliczenia projektu dokonana zostanie analiza i weryfikacja danych zamieszczonych w dokumentacji rozliczeniowej. **Dzięki zaplanowanym mechanizmom kontroli wykluczono ryzyko podwójnego dofinansowania.**

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU MIĘDZYOKRESOWYM

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie.

Dodatkowym narzędziem służącym trwałemu zintegrowaniu działań w ujęciu międzyokresowym będzie ewaluacja Programu- w obszarze komplementarności projektów rewitalizacyjnych z tymi realizowanymi w poprzedniej perspektywie finansowej budżetu UE na lata 2007-2013 i wcześniejszych:

- Ewaluacja ex ante (przed rozpoczęciem działań Programu, celem ustalenia, czy i w jakim stopniu podejmowane działania będą zgodne z przyjętymi założeniami oraz czy możliwe jest osiągnięcie długotrwałych efektów w tym kontekście);
- Ewaluacja w połowie obowiązywania Programu (umożliwia zbadanie stopnia efektywności podejmowanych działań oraz ich zgodności z założeniami, ale także na ile aktywności są zgodne z harmonogramem, a poziom wykorzystania zasobów odpowiada opisowi w projekcie);
- Ewaluacja bieżąca – monitoring przynajmniej raz na rok (dokonywana przez cały czas trwania Programu, związana z oceną poziomu wykonywania zadań i działań w poszczególnych podobszarach rewitalizacyjnych);
- Ewaluacja końcowa (dokonywana pod koniec realizacji projektu, wiąże się z analizą zgodności podejmowanych działań wynikających z harmonogramu oraz z rozliczeniem poziomu wykorzystania zasobów);
- Ewaluacja ex post (dokonywana po zakończeniu przedsięwzięcia).

O efektywnym połączeniu i skoordynowaniu zadań w ujęciu międzyokresowym stanowić będzie kontynuacja podjętych w poprzednim okresie działań, ale także istotna jest świadomość strategicznego wzmocnienia ich w kolejnych okresach. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne bazują na poprzednich doświadczeniach Gminy zdobytych podczas realizacji projektów inwestycyjnych finansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego, PROW oraz środków budżetowych. Poniżej wykaz projektów:

Wykaz projektów inwestycyjnych realizowanych przez Gminę Stawiski z dofinansowania UE:

- Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie Gminy Stawiski, lata 2015-2017, w ramach RPO WP 2014-2020, nr projektu: RPPD.05.03.01-20-0030/15;
- Budowa mikroinstalacji prosumenckich na terenie Gminy Stawiski, 2015 rok, w ramach działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00002-6921-UM1000059/15;
- Urządzenie placu zabaw w Stawiskach, lata 2014-2015 w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00256-6930-UM1040513/14;

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

- Renowacja zabytkowej bramy w parku podworskim w Stawiskach, lata 2013-2014 w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00141-6930-UM1040273/13;
- Idziemy po rozwój, lata 2013-2014, w ramach POKL, nr umowy UDA-POKL.09.01.02-20-913/13;
- Remont wraz z wyposażeniem siłowni w Dzierzbi, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00241-6930-UM1040514/13;
- Utworzenie centrum rekreacyjnego w Stawiskach, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00036-6930-UM1030088/13;
- Urządzenie palców zabaw na terenie gminy Stawiski, lata 2013-2014, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013, nr umowy 00044-6930-UM1030086/13;
- Gmina Stawiski w obiektywie – poznaj naszą małą Ojczyznę, lata 2010-2011, ze środków PROW, nr umowy 00166-6930-UM1040323/10;
- Mój kierunek na lepsze jutro – podniesienie kwalifikacji, 2012 r., w ramach POKL, nr umowy UDA-POKL.06.03.00-20-174/11;
- Budowa wodociągu relacji Poryte – Budziski, lata 2009-2013, nr umowy 00022-6921-UM1000034/12, w ramach PROW na lata 2007-2013;
- Remont budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Stawiskach, lata 2009-2010, nr umowy 00005-6922-UM1000058/09 ze środków PROW na lata 2007-2013;
- Przebudowa ulic na terenie miasta Stawiski, lata 2009-2010 z programu RPOWP, nr umowy UDA-RPPD.02.01.02-20-079/08-00;
- Rozbudowa sieci wodociągowej z przyłączami na terenie gminy Stawiski, lata 2006-2007, ze środków EFRR w ramach ZPORR, nr umowy Z/2.20/IIIB.1/310/05/U/11/09;
- Przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Stawiski, rok 2005, ze środków ZPORR, nr projektu Z/2.20/III/3.1/144/04.
- Rozbudowa, przebudowa i modernizacja świetlicy wiejskiej w Jurcu Szlacheckim. Operacja zrealizowana w ramach działania 313, 322, 323 "Odnowa i rozwój wsi", ze środków PROW na lata 2007- 2013.
- Modernizacja świetlicy wiejskiej w Dzięgielach. Operacja zrealizowana w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi"
- Wyposażenie świetlic w gminie Stawiski - świetlica w Porytem. Operacja zrealizowana w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi", ze środków PROW na lata 2007- 2013.
- Remont i wyposażenie świetlicy w Rostkach. Operacja zrealizowana w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi", ze środków PROW na lata 2007- 2013.
- Remont i wyposażenie świetlicy w Dzięgielach. Operacja zrealizowana w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi", ze środków PROW na lata 2007- 2013.

Natomiast projekty realizowane przez OPS będą bazować na doświadczeniach wcześniej realizowanych projektów społecznych:

- 2008 – realizacja projektu „Rozwijam skrzydła”, Projekt współfinansowany z EFS w ramach POKL.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

- 2009 – realizacja projektu „Rozwijam skrzydła”, Projekt współfinansowany z EFS w ramach POKL.
- 2010 – realizacja projektu „Rozwijam skrzydła”. Projekt współfinansowany z EFS w ramach POKL. Pozyskane środki to 34 363,00 zł.
- 2013 – realizacja projektu „Tworzenie i Rozwijanie Standardów Usług Pomocy i Integracji Społecznej”, Projekt realizowany w Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Pracownicy socjalni uczestniczyli w cyklu szkoleń z zakresu podniesienia standardów świadczonych usług w pomocy społecznej. Dodatkowo, uczestnictwo w tym przedsięwzięciu pozwoliło na doposażenie infrastruktury sprzętowej Ośrodka, tj. otrzymano nieodpłatnie 2 jednostki centralne, 2 monitory oraz urządzenie wielofunkcyjne.
- 2013 - realizacja pilotażowego Projektu pn. „Emp@tia”, Projekt realizowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Z tego tytułu pracownicy socjalni otrzymali terminale mobilne (w ilości 2 sztuk).
- 2014 - realizacja projektu „Zawsze aktywni”. Projekt „Zawsze aktywni” realizowano od dnia 01.08.2014 r. do 22.06.2015 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działania Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rozdział VIII. System wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji

Niniejszy rozdział opisuje strukturę zarządzania realizacją programu rewitalizacji w tym zadania zespołu ds. rewitalizacji, wskazanie jednostki w strukturze organizacyjnej Urzędu w Gminie odpowiedzialnego za zarządzanie procesem rewitalizacji. Rozdział opisuje również system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu. Opisano tutaj metody oraz narzędzia badania i analizowania zmian zachodzących na obszarze zdegradowanym będące wynikiem procesu rewitalizacji oraz system oceny wpływu i skuteczności prowadzonych działań na zdiagnozowane problemy; ponadto określono instytucje/podmioty i ich zadania w systemie monitorowania; przewidziano możliwość wprowadzania w planie działań modyfikacji na podstawie rekomendacji wynikających z ewaluacji programu rewitalizacji. W rozdziale wskazana została częstotliwość sprawozdań i raportów monitorujących postęp wdrożenia programu rewitalizacji. Rozdział obejmuje także informacje na temat możliwości aktualizacji dokumentu.

System monitorowania i oceny programu rewitalizacji dotyczyć będzie czterech płaszczyzn dotyczących wdrożenia programu. System obejmować będzie również zbieranie informacji niezbędnych w zakresie monitorowania programów rewitalizacji na potrzeby sprawozdawczości RPO WP 2014-2020.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wykres 4 Płaszczyzny monitorowania program rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Za wdrożenie Programu odpowiedzialny będzie Burmistrz Stawisk, który corocznie przedkładać będzie Radzie Miejskiej do wiadomości sprawozdanie monitorujące z wdrażania Programu (sprawozdanie) według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego. Zadania związane z bieżącym wdrożeniem programu będą realizowane w **Urzędzie Miejskim w Stawiskach przez Sekretarza Gminy Stawiski**. Sprawozdanie będzie przedstawiane Zespołowi ds. rewitalizacji **w celu zaopiniowania**. Zakres sprawozdania będzie obejmować, co najmniej Informację o postępach finansowych, źródłach finansowania zadań, Informację o postępach rzeczowych, zgodność z przyjętym harmonogramem, odchylen od harmonogramu. W sprawozdaniu przedstawione zostaną również problemy, bariery, trudności, które zostały zidentyfikowane przez gminę na etapie programowania programu rewitalizacji. Burmistrzowi Stawisk podlega **Zespół ds. rewitalizacji, którego skład został określony w zarządzeniu nr 5.2017 Burmistrza Stawisk z dnia 23 stycznia 2017 r. Zadania zespołu powołanego do pracy na etapie programowania zostaną rozszerzone o zadania obejmujące swoim zakresem okres wdrożenia Programu.** W terminie trzech miesięcy od uchwalenia programu planuje się dokonanie aktualizacji zakresu zadań Zespołu, który został powołany zarządzeniem. Zespół ds. rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami Gminy Stawiski w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnić będzie funkcję opiniotwórczo-doradczą Burmistrza. Planuje się spotkania Zespołu ds. rewitalizacji co najmniej raz na kwartał. Zadaniem Zespołu ds. rewitalizacji będzie również pomoc techniczna dla beneficjentów Programu przy aplikowaniu o środki zewnętrzne (doradztwo, szkolenia, seminaria, warsztaty). Zespół uczestniczyć będzie w pracach monitoringu i ewaluacji (ex ante, mid term, ex post) realizacji zadań objętych programem rewitalizacji. W czasie realizacji Programu Zespół ds. rewitalizacji, z inicjatywy własnej lub na wniosek podmiotu (komórki/jednostki) realizującego przedsięwzięcie będzie mógł przeprowadzić spotkanie – naradę w celu omówienia występującego – zgłoszonego problemu. Zespół ds. rewitalizacji uprawniony będzie do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw i rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji Gminy. W pracę zespołu planuje dodatkowo włączenie organizacji pozarządowych w tym szczególnie Lokalnej Grupy Działania Kraina Mlekiem Płynąca działającej na terenie Gminy Stawiski i dysponującej środkami pomocowymi na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców i podniesienie jakości życia mieszkańców. **Obsługę organizacyjną Zespołu ds. rewitalizacji zapewni Urząd Miejski w Stawiskach, za nadzór nad tym zadaniem odpowiadać będzie Sekretarz Gminy Stawiski.**

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

W systemie monitorowania dokonano wyboru poniższych wskaźników pozwalających monitorować efekt długofalowy całego Programu. Wskaźniki rezultatu odroczonego dotyczącego całego Programu należy odróżnić od wskaźników monitorujących produkty i rezultaty poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Wskaźniki oddziaływania mierzą zmiany zachodzące w wyniku wdrażania Programu i poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. **Poniżej określono wskaźniki oddziaływania osiągnięcia celów szczegółowych programu rewitalizacji.** Dobór wskaźników odpowiada uwarunkowaniom lokalnym i planowanym działaniom rewitalizacyjnym oraz obejmuje wskaźniki rekomendowane do stosowania przy sporządzaniu Lokalnych Programów Rewitalizacji przez Instytut Rozwoju Miast²⁴.

Tabela 29 Wskaźniki monitorowania Programu– stan istniejący i planowany

Cel szczegółowy 1. Niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców				
Wskaźniki oddziaływania	Jednostka miary	Stan początkowy 2017 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Poprawa warunków do prowadzenia przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji (Odsetek przedsiębiorców i rolników oceniających warunki prowadzenia działalności gospodarczej i rolniczej na obszarze rewitalizacji)	%	60	70	Badanie ewaluacyjne
Liczba udzielonych świadczeń społecznych z tytułu ubóstwa na zrewitalizowanym obszarze	szt.	229	200	Dane sprawozdawcze OPS w Stawiskach badanie ewaluacyjne
Miejsca pracy stworzone i utrzymane przez 2 lata od zakończenia rewitalizacji	szt.	0	5	Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego/ badanie ewaluacyjne
Liczba MSP powstałych na zrewitalizowanym obszarze w ciągu 2 lat po zakończeniu projektu	szt.	0	3	Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego/ badanie ewaluacyjne
Identyfikacja mieszkańców obszaru rewitalizacji z miastem oraz ich integracja (Odsetek osób deklaruujących identyfikację z miastem)	%	50%	60%	Badanie ewaluacyjne
Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	11,4	9,4	Dane OPS w Stawiskach/ GUS BDL/ Badanie ewaluacyjne
Liczba partnerów społeczno-gospodarczych uczestniczących w lokalnych inicjatywach na rzecz zatrudnienia	szt.	0	5	Dane OPS w Stawiskach/ Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego/ badanie ewaluacyjne

Cel szczegółowy 2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców				
Wskaźniki oddziaływania	Jednostka miary	Stan początkowy 2017 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji (Odsetek osób pozytywnie oceniających warunki życia na obszarze)	%	40%	50%	Badanie ewaluacyjne

²⁴ Zob. W. Jarczewski, J. Jeżak, System monitorowania rewitalizacji, Rozdział 8. Wskaźniki do monitorowania i oceny procesu rewitalizacji Instytut Rozwoju Miast, Tom 11, Kraków 2010

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

rewitalizacji)				
Struktura paliw wykorzystywanych na potrzeby ciepłe - węgiel	%	90	87	Badanie ewaluacyjne/ ankietyzacja na potrzeby opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Stawiski na lata 2015- 2020
Wzrost liczby mieszkańców obszaru rewitalizowanego	osoby	1814	1900	Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego/ badanie ewaluacyjne
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	50	Dane sprawozdawcze Urzędu Miejskiego / badanie ewaluacyjne

Planuje się zbieranie danych dotyczących postępu w realizacji projektów rewitalizacyjnych. Przewiduje się, że formularz efektów monitorowania projektów będzie wypełniany z częstotliwością coroczną z aktualnością danych według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego.

Rozdział IX. Ramy finansowe i czasowe realizacji Programu

Niniejszy rozdział opisuje indykatywne ramy finansowe i czasowe w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE.

Program ujmuje działania w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz innych publicznych. Szczegółowe zestawienie zaplanowanych źródeł finansowania opisano w tabelach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Rozdziale VII. *Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.* Dodatkowy opis mechanizmów zachowania komplementarności działań w ujęciu źródeł finansowania określony został w Rozdziale VIII. *Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.* Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć zostały zaprezentowane w poniższej tabeli. **Łączny budżet Programu rewitalizacji stanowi kwotę blisko 8 mln zł zgodnie z poniższym zestawieniem (tabela).**

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Tabela 31 Budżet działań rewitalizacyjnych Gminy Stawiski

PROJEKTY REWITALIZACYJNE	Szacunkowe nakłady finansowe w zł							Źródło finansowania
	Łączne zakładane koszty realizacji programu rewitalizacji	w tym: wkład własny JST	tym: pozostały krajowy wkład publiczny (np. środki NFOŚiGW)	w tym: środki unijne RPO WP 2014-2020	w tym: pozostałe środki unijne (PROW 2014-2020)	w tym: pożyczki, kredyty itp.	w tym: inne źródła finansowania (wpisać jakie)	
1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	100 000,00	20 000,00	0,00	80 000,00	0,00	0,00	0,00	RPO WP 2014-2020, działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji
2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji	105 254,00	21 050,80	0,00	84 203,20	0,00	0,00	0,00	RPO WP 2014-2020, działanie 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
3. Rewitalizacja parku w Stawiskach	1 000 000,00	50 000,00	0,00	950 000,00	0,00	0,00	0,00	RPO WP 2014-2020, Działanie 8.6 EFRR, Rewitalizacja małej skali
4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski - Park Podworski	300 000,00	109 110,00	0,00	0,00	190 890,00	0,00	0,00	PROW 2014-2020, LSR, Operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

5. Aktywne zawodowo na nowo	120 000,00	24 000,00	0,00	96 000,00	0,00	0,00	0,00	RPO WP 2014-2020, działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji
6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski	2 165 000,00	433 000,00	0,00	1 732 000,00	0,00	0,00	0,00	RPO WP 2014-2020, działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii
7. Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Stawiskach	500 000,00	181 850,00	0,00	0,00	318 150,00	0,00	0,00	PROW 2014-2020, LSR, Operacje w zakresie budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej
8. Budowa infrastruktury drogowej do grodziska i cmentarza żydowskiego "Kirkut"	200 000,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Budżet gminy
9. Odnowienie przystanku autobusowego na placu Wolności	20 000,00	20 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Budżet gminy
10. Modernizacja infrastruktury drogowej	1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019 / PROW 2014-2020, Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

11. Modernizacja oświetlenia ulicznego	2 300 000,00	2 300 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Budżet Gminy
12. Podjęcie współpracy policji ze społeczeństwem	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Budżet Gminy
SUMA	7 861 254 zł							

Źródło: Opracowanie własne

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Harmonogram realizacji działań rewitalizacyjnych obejmuje lata 2017-2023 zgodnie z poniższym szczegółowym zestawieniem:

Tabela 32 Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

PROJEKTY REWITALIZACYJNE	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Aktywna integracja dla mieszkańców obszaru rewitalizacji							
2. Program dodatkowych usług opiekuńczych dla mieszkańców terenu rewitalizacji							
3. Rewitalizacja parku w Stawiskach							
4. Nowa ścieżka rowerowa Park Miejski - Park Podworski							
5. Aktywizacja zawodowa na nowo							
6. Instalacja OZE dla mieszkańców gminy Stawiski							
7. Zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Stawiskach							
8. Budowa infrastruktury drogowej do grodziska i cmentarza żydowskiego "Kirkut"							

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

9. Odnowienie przystanku autobusowego na Placu Wolności							
10. Modernizacja infrastruktury drogowej							
11. Modernizacja oświetlenia ulicznego							
12. Podjęcie współpracy policji ze społeczeństwem							

Źródło: Opracowanie własne

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Spis ilustracji

Spis tabel

Tabela 1 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Stawiski	17
Tabela 2 Zmiana w liczbie osób w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym woj. podlaskiego w latach 2010-2015	17
Tabela 3 Zmiana liczby bezrobotnych i bezrobotnych powyżej 12 miesięcy ogółem w woj. podlaskim w latach 2010-2015	19
Tabela 4 Liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych Gminy Stawiski.....	21
Tabela 5 Liczba czytelników oraz wielkość zbiorów w gminie Stawiski.....	22
Tabela 6 Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego Gminy Stawiski.....	23
Tabela 7 Analiza uwarunkowań społecznych dla terenu miejskiego Gminy Stawiski.....	26
Tabela 8 Analiza uwarunkowań społecznych na terenie wiejskim Gminy Stawiski.....	29
Tabela 9 Analiza uwarunkowań gospodarczych na terenie Stawisk.....	33
Tabela 10 Analiza uwarunkowań gospodarczych na terenie wiejskim Gminy Stawiski.....	34
Tabela 11 Zmieszane odpady w ciągu roku (ogółem) dla gminy Stawiski.....	36
Tabela 12 Analiza uwarunkowań środowiskowych na terenie miejskim Gminy Stawiski.....	37
Tabela 13 Analiza uwarunkowań środowiskowych na terenie wiejskim Gminy Stawiski.....	38
Tabela 14 Analiza uwarunkowań przestrzenno - funkcjonalnych na terenie miejskim Gminy Stawiski.....	40
Tabela 15 Analiza uwarunkowań przestrzenno - funkcjonalnych na terenie wiejskim Gminy Stawiski.....	41
Tabela 16 Analiza uwarunkowań technicznych na terenie miejskim Gminy Stawiski.....	44
Tabela 17 Analiza uwarunkowań technicznych na terenie wiejskim Gminy Stawiski.....	45
Tabela 18 Analiza uwarunkowań społeczno - gospodarczych na terenie miejskim Gminy Stawiski - ogólne IMD podsumowanie	48
Tabela 19 Analiza uwarunkowań społeczno - gospodarczych na terenie wiejskim Gminy Stawiski - ogólne IMD podsumowanie	49
Tabela 20 Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji - aspekty społeczne.....	52
Tabela 21 Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji - pozostałe aspekty	56
Tabela 22 Cele szczegółowe Programu.....	60
Tabela 23 Zgodność celów Programu z wybranymi lokalnymi i ponad lokalnymi dokumentami strategicznymi Gminy.....	64
Tabela 24 Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi w skali powiatu, regionu i dokumentami krajowymi w odniesieniu do Gminy.....	65
Tabela 25 Szczegółowy opis projektów rewitalizacyjnych	69
Tabela 26 Powiązania problemów w ramach kierunków działań rewitalizacyjnych	78
Tabela 27 Komplementarność przedsięwzięć pod względem problemowym w skali podobszaru rewitalizacji	80
Tabela 28 Matryca powiązań głównych projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji w ramach programu rewitalizacji	81
Tabela 29 Wskaźniki monitorowania Programu– stan istniejący i planowany.....	88
Tabela 30 Karta informacyjna projektu rewitalizacyjnego.....	89
Tabela 31 Budżet działań rewitalizacyjnych Gminy Stawiski.....	92
Tabela 32 Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	95

Spis map

Mapa 1 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Stawiski.....	57
Mapa 2 Obszar rewitalizacji Centrum.....	65

Spis wykresów

Wykres 1 Ocena zadowolenia mieszkańców z życia w Gminie Stawiski.....	16
Wykres 2 Problemy społeczne w Gminie Stawiski według mieszkańców.....	17

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY STAWISKI NA LATA 2017 - 2023

Wykres 3 Saldo migracji w Gminie Stawiski	21
Wykres 4 Płaszczyzny monitorowania program rewitalizacji	91

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Stawiskach	7
Zdjęcie 2 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Stawiskach	9
Zdjęcie 3 Uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego w Urzędzie Miejskim w Stawiskach	10
Zdjęcie 4 Uczestnicy konferencji podsumowującej prace nad programem rewitalizacji, 7 sierpnia 2017 r.	11
Zdjęcie 5 Fanpage dot. rewitalizacji Gminy Stawiski na profilu społecznościowym.....	12
Zdjęcie 6 Członkowie zespołu ds. rewitalizacji podczas pracy warsztatowej.....	51
Zdjęcie 7 Rynek w Stawiskach w XIX wieku	61

Uzasadnienie

do projektu uchwały w sprawie zmiany Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023

Gmina Stawiski w związku z realizacją projektu pn.: *„Potencjał miejsca potencjałem ludzi – rewitalizacja obszarów zdegradowanych w Stawiskach”* dofinansowanego w ramach Umowy Nr UOD-PODT.052.3.17.2016 z dnia 17.12.2016 r. ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 w okresie II-VIII 2017 roku przygotowała Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023, który został przyjęty przez Radę Miejską w Stawiskach Uchwałą Nr XLIV/157/17 z dnia 22 sierpnia 2017 roku w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023.

W dniu 28 sierpnia 2017 roku Gmina Stawiski złożyła wniosek do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego o wpis LPR do "Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa podlaskiego". Zgodnie z pismem Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego Nr DRR-II.052.3.17.2016 z dnia 9 października 2017 roku Gmina Stawiski została zobligowana do uzupełnienia i modyfikacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski o wytyczne Urzędu Marszałkowskiego, w celu uzyskania pozytywnej oceny, a tym samym wpisania LPR Gminy Stawiski do przedmiotowego Wykazu.

W związku z koniecznością wprowadzenia modyfikacji wskazanych przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stawiski na lata 2017-2023, należy Program ponownie uchwalić w terminie do dnia 20 marca 2018 roku.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.